

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma, Kurikka

Johanna Kullas

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma Kurikka

Johanna Kullas

Vaasa 2008

LÄNSI-SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS

**LÄNSI-SUOMEN
YMPÄRISTÖKESKUS**
VÄSTRA FINLANDS
MILJÖCENTRAL

LÄNSI-SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUKSEN RAPORTTEJA 4 | 2008
Länsi-Suomen ympäristökeskus

Taitto: Johanna Kullas
Kansikuva: Ojanotko pientareineen (kohde 37)
Valokuvat & kartat: Johanna Kullas

Julkaisu on saatavana myös internetissä:
www.ymparisto.fi/lisu/julkaisut

Yliopistopaino, Helsinki 2008
ISBN 978-953-11-3065-6 (nid.)
ISBN 978-953-11-3066-3 (PDF)
ISSN 1796-1912 (pain.)
ISSN 1796-1920 (verkkoj.)

SISÄLLYS

1 Johdanto	4
2 Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma	5
2.1 Suunnitelman tarkoitus	5
2.2 Suunnittelun tavoitteet	5
3 Suunnittelun vaiheet ja menetelmät	6
3.1 Suunnittelualan valinta	6
3.2 Esiselvitys	7
3.3 Osallistava suunnittelu	10
3.4 Maastotyöt	10
3.5 Raportointi	10
4 Suunnittelualan yleiskuvaus	11
4.1 Kulttuurihistorialliset piirteet	11
4.2 Luonnonpiirteet	12
4.2.1 Vesistöt	12
4.2.2 Maa- ja kallioperä	12
4.2.3 Kasvillisuus ja eläimistö	12
5 Hoitotoimenpiteiden yleisiä periaatteita	14
5.1 Raivaus	14
5.2 Niitto	14
5.3 Laidunnus	15
6 Hoitotoimenpiteiden taloudellinen toteutus	16
6.1 Maatalouden ympäristötuen erityiset	16
6.1.1 Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen	16
6.1.2 Perinnebiotoopin hoito	17
6.1.3 Suojavyöhykkeiden perustaminen ja hoito	17
6.1.4 Monivaikutteisen kosteikon hoito	17
6.1.5 Investointituet	17
6.1.6 Leader-toimintatapa	18
6.2 Muu rahoitus	18
7 Luonnon monimuotoisuus- ja maisemakohteet	19
7.1 Kohteiden valintaperusteet ja luokittelu	19
7.2 Avoimen viljelymaiseman säilyttäminen jokilaaksoissa	20
7.2.1 Viljelymaiseman merkitys	20
7.2.2 Ongelmakohtia suunnittelualueella	20
7.2.3 Toimenpidesuositukset ja rahoitus	21
7.3 Kohdekuvaukset ja hoitosuositukset	22
7.3.1 Yleistä	22
7.3.2 Kohteet 1–8 (kartat 1–2)	23
7.3.3 Kohteet 9–16 (kartat 3–4)	28
7.3.4 Kohteet 17–26 (kartat 5–6)	39
7.3.5 Kohteet 27–38 (kartat 7–8)	44
7.3.6 Kohteet 39–49 (kartat 9–10)	54
Kirjallisuus	66

1 Johdanto

Maaseudun perinteinen maisema ja luonto ovat muotoutuneet vuosisatojen aikana erilaisten maankäyttötapojen tuloksena. Maatalous on luonut avoimet viljelymaisemat ja niihin vaihtelua tuovat niityt ja laitumet sekä niihin liittyvät metsien reu-navyöhykkeet ja erilaiset peltojen saarekkeet. Maatalous on näin rikastuttanut maisemakuvaa ja luonnonolosuhteita. Perinteiset maankäyttömuodot, kuten laidunnus ja niitto, ovat luoneet näille alueille tunnusomaisen kasvi- ja eläinlajiston. Maatalouden tarjoamissa elinympäristöissä elää noin neljäsosa Suomen luonnonvaraisista eliölajeista. Viime vuosikymmenten aikana maisema on kuitenkin muuttunut yksipuolisemmaksi ja luonnon monimuotoisuus vähentynyt maatalousympäristössä. Luonnon monimuotoisuudella tarkoitetaan kaikkien eliölajien sekä niiden elinympäristöjen ja elottoman luonnon moninaisuutta.

Maatalousalueiden ympäristönhoitoa edistetään tällä hetkellä lähinnä maatalouden ympäristötukijärjestelmään sisältyvillä perus- ja lisätoimenpiteillä sekä erilaisilla erityistukimuodoilla. Maatalouden ympäristötuen tavoitteena on muun muassa huolehtia maatalousympäristöjen luonnon monimuotoisuudesta sekä eläin- ja kasvilajeista ja hoitaa maatalousmaisemaa. Maa- ja metsätalousministeriön rahoituksella käynnistettiin vuonna 2003 koko maassa maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelmahankkeet, joita koordinoivat alueelliset ympäristökeskukset. Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelman tarkoituksena on kartoittaa maiseman ja luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät kohteet, joita voitaisiin hoitaa ja säilyttää erityistukien avulla.

Länsi-Suomen ympäristökeskuksen alueella laadittiin ensimmäinen maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma vuonna 2003 Kristiinankaupungin Härkmerifjärdenille. Seuraavina vuosina kohteina ovat olleet Etelä-Pohjanmaalta Ylistaro (v. 2004), Pohjanmaalta Isokyrö (v. 2005) sekä Keski-Pohjanmaalta Toholampi (v. 2004–2005) ja Veteli (v. 2006). Vuoden 2007 suunnittelukunnaksi valittiin Etelä-Pohjanmaalta Kurikka. Projektin vetäjänä toimi suunnittelija Johanna Kullas Länsi-Suomen ympäristökeskuksesta. Hanketta ohjaamaan perustettiin alueellinen ohjausryhmä, jonka jäseniä olivat Länsi-Suomen ympäristökeskuksesta ylitarkastaja Matti Kyröläinen, ylitarkastaja Jouni Hongell ja suunnittelija Johanna Kullas; Kurikan kaupungista hallituksen puheenjohtaja Maire Lammi, ympäristöjohtaja Seppo Kangas, ympäristösihteeri Jutta Lillberg (sijaisena Miia Salonen) ja maaseutusihiteeri Antti Valkama; Jurvan ympäristö- ja luontoseura ry:n puheenjohtaja Raimo Viitasaari; MTK Kurikka ry:stä viljelijä Esko Markkila; Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksesta tarkastaja Pekka Länsiviertö; ProAgria Etelä-Pohjanmaan Maaseutukeskuksesta maisemasuunnittelija Anna Wahlberg ja Etelä-Pohjanmaan liitosta neuvotteleva virkamies Seppo Rinta-Hoiska. Suunnittelu toteutettiin maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitteluoppaan ohjeita noudattaen (Heikkilä 2002).

2 Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma

2.1 Suunnitelman tarkoitus

Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelman tarkoituksena on ohjata ja tehostaa maatalousympäristön luonnon monimuotoisuuden hoitoa ja suojelua. Suunnitelmassa selvitetään suunnittelualueen luonnon monimuotoisuuden ja perinteisen maaseutumaiseman kannalta tärkeät kohteet. Lisäksi kohteille esitetään hoitosuosituksia ja hoidon taloudellisia toteuttamismahdollisuuksia. Yleissuunnitelmassa otetaan aina huomioon alueelliset tarpeet ja lähtökohdat. Maatalousympäristön luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavat ekologisten ja maantieteellisten tekijöiden ohella maisemarakenne sekä alueella harjoitettu maatalous.

Viime vuosikymmenien aikana on maataloudessa tapahtunut voimakas rakennemuutos. Perinteinen niitto- ja laidunnuskulttuuri on häviämässä nykyiselle teho- maataloudelle, joka edellyttää suuria peltokokoja ja karjamääriä. Tämä kehitys on johtanut maaseudun luonnonympäristössä kielteisiin muutoksiin, jotka olisi tärkeä saada hallintaan. Maatalousalueiden monimuotoisuuden yleissuunnittelu on ajankohtaista, sillä

- maisema on yksipuolistunut ja luonnon monimuotoisuus vähentynyt
- perinteisen maatalouden muovaamat elinympäristöt ovat häviämässä
- neljäsosa Suomen uhanalaisista lajeista elää ensisijaisesti perinneympäristöissä
- peltolinnuston vaatimat elinympäristöt ovat vähentyneet
- maisemallisesti kaunis ja luonnonoloiltaan rikas maaseutu on jo arvo sinänsä

Tällä hetkellä maatalousympäristön luonnon monimuotoisuutta edistetään pääasiassa maatalouden ympäristötukijärjestelmän avulla. Viljelijöistä 90 % on sitoutunut ympäristötukijärjestelmään, joka kattaa tällöin 96 % peltopinta-alasta. Tarkoituksena suunnitelmassa on, että maanomistaja voisi rahoittaa maatalousympäristön luontokohteiden hoitoa maatalouden ympäristötuen erityistuen turvin. Suunnitelma toimii pohjana tarkemmille tilakohtaisille hoitosuunnitelmille, joita tarvitaan muun muassa haettaessa maatalouden ympäristötuen erityistukia.

2.2 Suunnittelun tavoitteet

Yleissuunnitelman tavoitteena on lisätä viljelijöiden tietämystä ympäristöasioissa ja herättää kiinnostusta ympäristönhoitoon, jotta maaseudulla harvinaistuvat sekä luonnon että maiseman kannalta merkittävät alueet saataisiin säilytettyä tuleville sukupolville. Suunnitelman tavoitteena on myös parantaa viranomaisten, neuvojien ja viljelijöiden välistä vuorovaikutusta, sillä se laaditaan yhteistyössä eri toimijoiden, kuten alueella toimivien viranomaisten, paikallisten viljelijöiden, kylätoimikuntien, viljelijäjärjestöjen ja luonnonsuojeluyhdistysten edustajien kanssa.

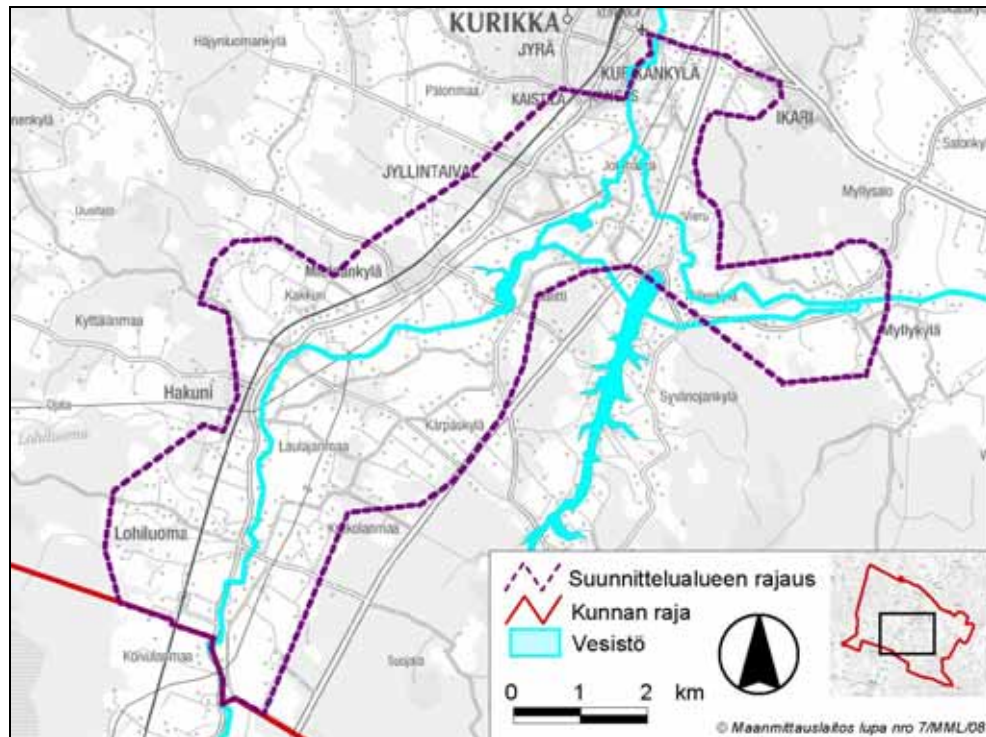
Suunnittelun alussa otetaan huomioon myös paikalliset tavoitteet, joiden lähtökohtana ovat suunnittelualueella havaitut maatalousympäristön ongelmakohdat ja tarpeet. Kurikassa huolestuttavaa on jokivarren avoimen viljelymaiseman umpeenkasvu, mikä on nykyään yleinen ongelma jokivarsien kunnissa. Kulttuurihistoriallisesti merkittävässä ympäristössä maiseman sulkeutumisen vaikutus on huomattava. Kurikassa jo tehtyjen suunnitelmien ja selvitysten pohjalta oli suunnittelun tavoitteena tuottaa uutta tietoa myös Kurikan alueen vähemmän tutkitun jokiosuuden, Kauhajoen varren, luonnosta.

3 Suunnittelun vaiheet ja menetelmät

3.1 Suunnittelualueen valinta

Luonnon monimuotoisuuden yleissuunnittelua voidaan toteuttaa tavallisilla maatalousalueilla, joilla on runsaasti aktiivista maataloutta, useita jo inventoituja perinnebiotooppeja ja ympäristötuen erityistukikohteita. Suunnittelu kohdistuu usein myös valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille. Kurikka valittiin vuoden 2007 suunnittelukunnaksi, koska alueen läpi virtaavien jokien ympäristö on maatalousvaltaista ja sillä on pitkä asutushistoria, josta kertovat alueen useat perinnebiotoopit ja muinaisjäännökset. Jokivarsi on myös tunnetusti rikas elinympäristö usein muuten melko yksipuolisessa maatalousympäristössä.

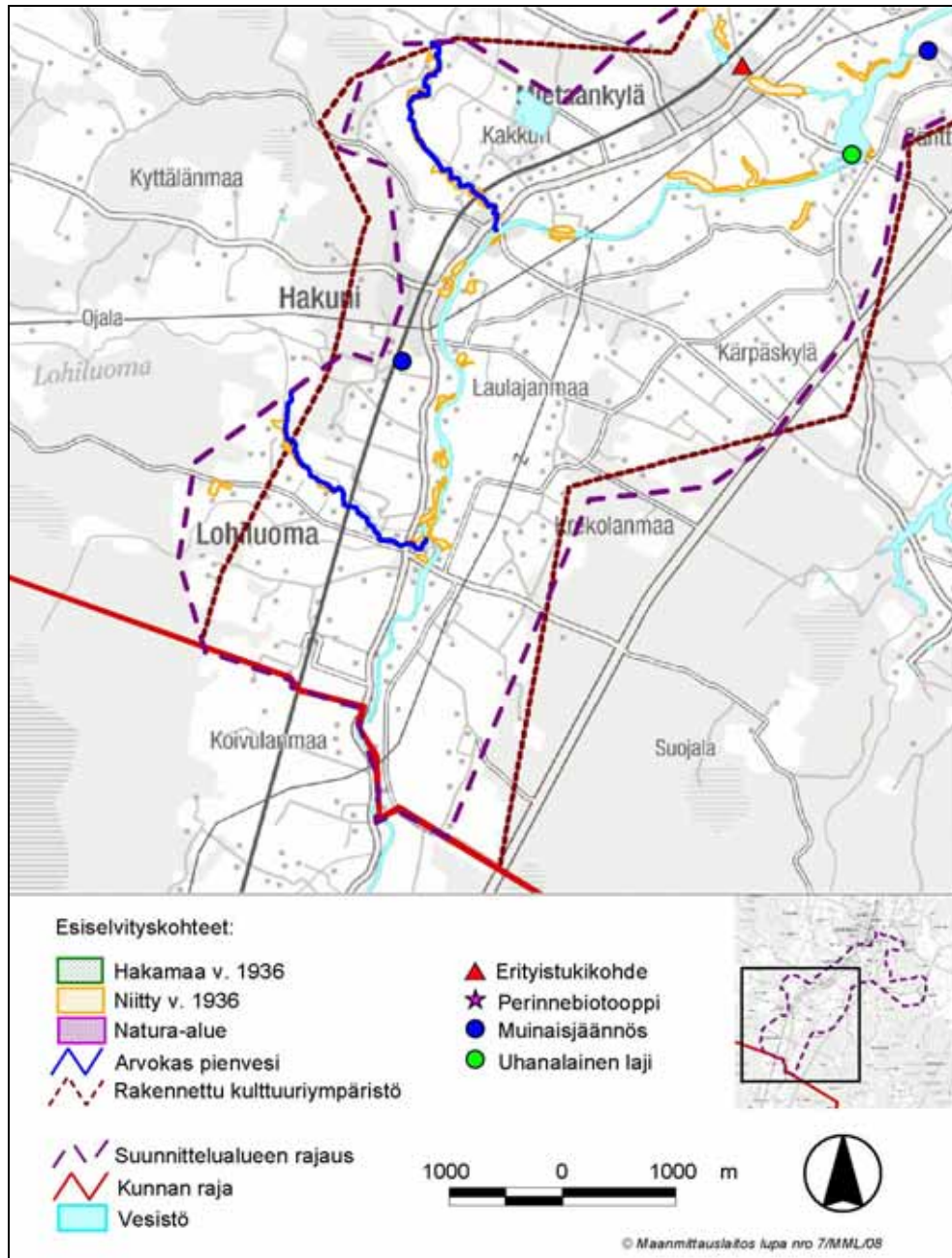
Ohjausryhmän ensimmäisessä kokouksessa keväällä 2007 valittiin suunnittelualueeksi noin 4000 hehtaarin alue Jalasjoen ja Kauhajoen varrelta. Suunnittelualueella peltojen osuus on suurempi kuin muiden maankäyttömuotojen. Suunnittelualueen raja myötäilee jokilaaksojen peltoaueita Kurikankylästä Lohiluomalle sekä Myllykylään (kuva 1). Suunnittelualueeseen sisältyvät metsä ovat jokivarren laajojen peltoaueiden reunametsiä tai peltojen keskelle jääneitä suhteellisen pieniä metsäisiä saarekkeitä ja niemekkeitä. Suunnitteluun valittiin alue, josta pääosalle ei ollut kohdistunut aikaisempia suunnitelmia ja selvityksiä ja jolla arvioitiin olevan suunnitelman kannalta kiinnostavia elinympäristöjä.

Kuva 1. Suunnittelualueen rajaus Kurikassa.

3.2 Esiselvitys

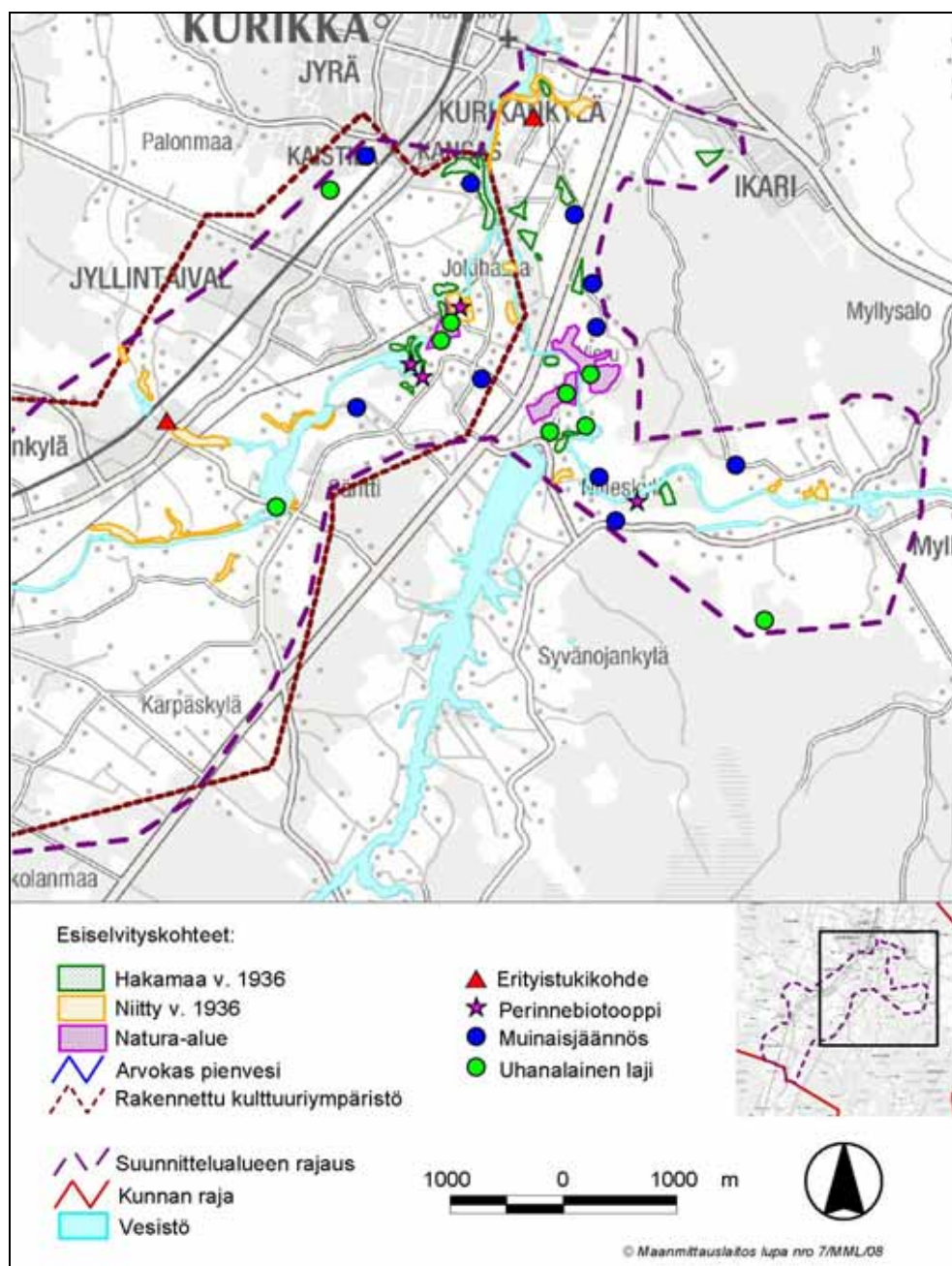
Jo hankkeen alkuvaiheessa laadittiin suunnittelualueelta esiselvitys, jonka tietojen pohjalta voitiin myös perustella suunnittelualueelle määriteltävää rajausta. Esiselvityksessä käytiin läpi suunnittelualueella aiemmin tehtyjä luontoon, maisemaan ja kulttuurihistoriaan liittyviä suunnitelmia ja selvityksiä sekä etsittiin taustatietoja erilaisista tietokannoista ja kartoista. Monipuolinen tutustuminen tausta-aineistoon tuki maastotyöskentelyä ja johdatteli kiinnostaville kohteille. Kaikki esiselvityksen kohteet sekä suunnittelualueen rajausta merkittiin peruskartalle kokonaiskuvan hahmottamiseksi alueelta (kuvat 2 ja 3). Peruskartta toimi suunnittelua ohjaavana työkaluna.

Kuva 2. Esiselvityksen kohteet suunnittelualueen eteläosassa.

Kurikan suunnittelualueelta on löytynyt 11 muinaisjäännöstä, jotka kaikki ovat kivikautisia asuinpaikkoja. Uhanalaisten lajien esiintymiä alueella on yhdeksän. Näistä kaikki ovat 2000-luvulla tehtyjä liito-oravahavaintoja, lukuun ottamatta yhtä kesällä 2007 tehtyä pähkämöluteen havaintoa. 1900-luvun alkupuolella on Kurikan kirkonkylän alueelta tehty useita havaintoja uhanalaisista kovakuoriaisista. Havaintoja on tehty hietalantiaisesta, piilolantiaisesta, suomenpyörökärsäkkäästä, hiespiilopäästä, työpöleinikkikuoriaisesta, vyöpiilosepästä, keisarilyhytsiivestä ja tadehaaska-vaajakkaasta. Havaintopaikkojen sijainti on epätarkka eikä esiintymien nykytilaa ole kartoitettu.

Suunnittelualueeseen sisältyy Pitkämönluoman Natura 2000 -alue, jonka kolme osa-alueita sijaitsevat jokihaaran tuntumassa Pitkämönluoman varressa, Jalasjoen itäpuolella sekä Jyllinkoskella. Natura-alueelta on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma (Pirttiniemi 2007). Pitkämön alue on sisällytynyt lisäksi Kurikan-Ilmajoen jo-

Kuva 3. Esiselvityksen kohteet suunnittelualueen pohjoisosassa.

kimaisemasuunnitelmaan (Ranto 1999) sekä Pitkämön alueen virkistyskäytön kehittämissuunnitelmaan (Motiivi Oy 2003).

1990-luvulla tehdyn valtakunnallisen perinnebiotooppi-inventoinnin yhteydessä on Kurikasta kartoitettu neljä suunnittelualueeseen sisältyvää perinnebiotooppia (Kekäläinen & Molander 2003). Kohteista kolme sijaitsee jokirannassa Jyllinkosken tuntumassa ja yksi Jalasjoen rannalla. Suunnittelualueella on lisäksi kaksi erityistuella hoidossa olevaa perinnebiotooppia, toinen Kurikankylässä ja toinen Mientäkylässä. Kurikasta oli saatavissa vuonna 1936 laadittu pitäjänkartta, josta voitiin selvittää sen aikaiset perinnebiotoopit, niityt ja hakamaat (Maanmittauslaitos 1.6.2007). Entiset hakamaat keskittyivät suunnittelualueen pohjoisosaan, kun taas niittyjä on esiintynyt jokivarressa tasaisesti koko suunnittelualueella. Alueelta on olemassa myös vanhoja 1600–1700-luvulta peräisin olevia maakirjakarttoja (kuva 4). Historiallisesta kiinnostavuudestaan huolimatta maakirjakarttojen sisältämää tietoa ei juuri voi hyödyntää yleissuunnittelun yhteydessä.

Kuva 4. Vanhat maakirjakartat ja pitäjänkartat kertovat alueen historiasta. (Kuvat: Suomen virtuaaliyliopisto 2007: 1600-luvun maakirjakartat. – www.virtuaaliyliopisto.fi/maakirjakartat, 28.5.2007; Maanmittauslaitos 1.6.2007)

Kurikka on sisältynyt 1990-luvun alussa tehtyyn arvokkaiden pienvesien inventointiin (Luomaranta ym. 1994). Suunnittelualueella arvokkaita pienvesiä ovat alueen eteläosassa sijaitsevat Kyttäluoma eli Kariluoma ja Lohiluoma sekä Pitkämönluoma, jonka Pitkämön altaan ja Jalasjoen välinen purokanjoni sisältyy suunnittelualueen pohjoisosaan. Kyrönjoen valuma-alueella kesällä 2007 suoritetussa kosteikkopaikkojen kartoituksessa sijaitsi Kurikassa kymmenen kohdetta, joista seitsemän sijoittui suunnittelualueelle (Myllykoski 2007).

Suunnittelualueeseen sisältyvä Kauhajoen laakso on valtakunnallisesti merkittävää kulttuurihistoriallista ympäristöä ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema- ja kulttuurialueiden yleisselvityksen mukaan merkittävää Kauhajokilaakson kulttuurimaisemaa (Motiivi Oy 2001). Kulttuurimaiseman arvokkaita kohteita ovat mm. vanha Kankaantie, Yli-Karjanmaan talo ja Jyllinkosken vanha voimalaitos.

3.3 Osallistava suunnittelu

Yleissuunnittelu toteutettiin osallistavan suunnittelun periaatteilla. Osallistavassa suunnittelussa maanomistajat ja kyläläiset saivat tietoa suunnittelusta ja sen edistymisestä ja pystyivät näin vaikuttamaan siihen omilla tiedoillaan ja kokemuksillaan. Suunnittelun alkuvaiheessa laadittiin tiedotussuunnitelma, jolla haluttiin varmistaa riittävä tiedon välitys. Ensimmäisen kerran suunnittelusta tiedotettiin kesäkuussa 2007 Paloluoman varrella sijaitsevalla perinnebiotoopilla järjestetyssä lehdistötilaisuudessa. Ennen maastotöiden aloittamista lähetettiin kaikille alueen 147 aktiiviviljelijälle kirje, jossa informoitiin suunnittelun aloittamisesta, tarkoituksesta ja suunnittelun alueen rajauksesta. Viljelijöiltä toivottiin yhteydenottoja mahdollisista suunnitelmaan sisällytettävistä kohteista sekä tarjottiin mahdollisuutta tilakäyntiin, jotta luonnon monimuotoisuuskohteita voitaisiin kartoittaa yhdessä maanomistajan kanssa. Maastotöiden etenemisestä tiedotettiin paikallislehdessä heinäkuussa ja lokakuussa julkaistiin tiedote maastotöiden tuloksista ja hankkeen etenemisestä.

Maaliskuussa 2008 järjestettiin Kankaan koululla yleisötilaisuus. Yleisötilaisuudessa esiteltiin edellisen kesän aikana inventoituja kohteita ja kerrottiin niiden valintaperusteista sekä merkityksestä alueen maiseman ja luonnon kannalta. Lisäksi tilaisuudessa keskusteltiin erilaisista mahdollisuuksista suunnitelman kohteiden hoidon toteuttamiseksi ja rahoittamiseksi. Tilaisuudessa oli nähtävillä kartta suunnittelun alueesta ja inventoiduista kohteista.

3.4 Maastotyöt

Kun alueen viljelijöitä oli tiedotettu suunnittelun alkamisesta, voitiin aloittaa hankkeen maastotyöt. Maastossa liikuttiin kesäkuussa ja elokuussa yhteensä noin kuukauden ajan. Kohteiden kartoituksessa edettiin järjestelmällisesti ja mahdollisimman tehokkaasti alue tai kylä kerrallaan. Kohteille kuljettiin jalan peltoteitä, metsän reunoja ja ojien pientareita pitkin. Maastotöiden yhteydessä tarkistettiin aikaisemmin inventoidut perinnebiotoopit sekä muut esiselvityksen perusteella paikannetut kohteet, joilta saattaisi löytyä kiinnostavia elinympäristöjä. Kaikki maastotöiden aikana inventoidut kohteet rajattiin kartalle ja numeroitiin inventointijärjestyksessä. Jokaisesta kohteesta täytettiin inventointilomake, johon kirjattiin tietoja kohteen sijainnista ja lajistosta sekä kohteen hoitomahdollisuuksista.

Maanomistajien ja muiden kyläläisten kanssa keskusteltiin aina tavattaessa. Jos kohde rajautui pihapiiriin tai jos kohteelle pääsy edellytti pihan läpi kulkua, pyrittiin maanomistajaan ottamaan yhteyttä ennen inventointia. Joidenkin maanomistajien kanssa sovittiin erikseen käynnistä tilalla, jolloin heillä oli mahdollisuus olla itse mukana kohteiden kartoituksessa. Maastotöiden perusteella maanomistajien ja kyläläisten suhtautuminen hankkeeseen oli positiivista.

3.5 Raportointi

Koska maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnittelun tarkoituksena on lisätä tietoa maatalousalueiden ympäristöstä ja sen hoidosta, työstetään suunnittelusta hankkeen loppuvaiheessa julkaistava raportti, joka lähetetään kaikille suunnittelun alueen viljelijöille ja toimitetaan myös muun yleisön ja alueella toimivien tahojen saataville. Raportista tulee ilmetä suunnitelman tarkoitus ja tavoitteet, perustiedot suunnittelun alueesta, alueella aiemmin tehdyt selvitykset, maastotöiden tulokset, kohteiden hoitosuositukset sekä hoidon taloudelliset toteuttamismahdollisuudet. Raportin sisällön suunnittelussa noudatetaan yleissuunnitteluoppaan ohjeita (Heikkilä 2002). Hoidon suunnittelussa sekä alueen yleiskuvauksessa käytetään apuna esiselvityksen tietoja sekä muita lähialueilla tehtyjä suunnitelmia ja selvityksiä.

4 Suunnittelualueen yleiskuvaus

4.1 Kulttuurihistorialliset piirteet

Kurikan noin 11 000 asukkaan kunta sijaitsee Eteläisten seinänaapurien seutukunnassa Etelä-Pohjanmaalla. Kurikan pinta-ala on noin 465 km², josta vesistöjä on 2 km². Kurikan naapurikuntia ovat Ilmajoki, Jalasjärvi, Jurva, Kauhajokki ja Teuva. Perinteisen eteläpohjalaisen jokivarsimaisen ominaispiirteiden peruselementtejä ovat Kurikan halki virtaavat Kyrönjoki sekä sen sivuhaarat Jalasjoki ja Kauhajokki. Jokilaaksojen maisemassa vallitsevia ovat jokivartta myötäilevä nauhamainen asutus sekä avoimet peltoaukeat. Asuttujen ja viljeltyjen jokilaaksojen sekä etäämmällä laaksoista sijaitsevien, savipohjaisille suomaille raivattujen peltoaukeiden väliin jää usein laajojakin metsäalueita.

Suurin osa suunnittelualueesta, Kurikan keskustan ja Kauhajoen kunnanrajan välinen alue, on valtakunnallisesta arvokasta Kyrönjokilaakson kulttuurimaisemaa. Myös Kurikan kirkko ja tapuli on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi. Suunnittelualueen ulkopuolisia, mutta siihen rajautuvia merkittäviä kulttuurihistoriallisia ympäristöjä ovat myös Kurikan keskustan ja Ilmajoen välinen valtakunnallisesti merkittävä alue sekä Jalasjokivarren maakunnallisesti merkittävä kulttuurimaisema Myllykylän ja Luovan kylän ympäristössä.

Kurikan kunnan alueella on yhteensä 24 lain nojalla rauhoitettua muinaisjäännöstä. Yhtä kiviröykkiötä lukuun ottamatta muinaisjäännökset ovat kivikautisia asuinpaikkoja, jotka edustavat Pohjanmaan vanhinta kivikautista asutusta. Suunnittelualueen pelloilla ja metsissä sijaitsee 11 kivikautista asuinpaikkaa. Runsas muinaisjäännösten määrä pienellä alueella kertoo jokilaaksojen pitkästä asutushistoriasta. Kivikauden asuinpaikat sijaitsivatkin veden äärellä, aikansa merenrannan tuntumassa ja jokisuissa. Muinaisjäännösten suojelun tarkoituksena on turvata niiden säilyminen muistoina maamme varhaisesta asutushistoriasta.

Perinnemaisemat ovat osa kulttuuriympäristöä, jonka ominaispiirteet ilmentävät kulttuurin vaihteita sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta. Perinteiselle maanviljelylle ominaisen laidunnus- ja niittokulttuurin tuloksena syntyneet luonnonlaidun- ja niittyalueet eli perinnebiotoopit ovat olennainen osa maatalousalueiden historiaa. Perinnebiotooppien lisäksi perinnemaisemaan kuuluvat perinteisen laidun- ja niittytalouden rakennukset ja rakennelmat. Myös muinaisjäännökset sijoittuvat usein perinnemaisemien yhteyteen. Kurikassa on kahdeksan 1990-luvulla inventoitua perinnebiotooppia. Näistä neljä sijaitsee suunnittelualueen pohjoisosassa Kauhajoen ja Jalasjoen varrella, lähellä jokien yhtymäkohtaa, todisteena jokivarsien pitkään jatkuneesta maanviljelykulttuurista.

4.2 Luonnonpiirteet

4.2.1 Vesistöt

Kurikan kunnan alueella virtaa Kyrönjoen kaksi suurta latvahaaraa, Jalasjoki ja Kauhajoki. Kyrönjoen pääuoma alkaa Jalasjoen ja Kauhajoen yhtymäkohdasta, aivan Kurikan keskustan alapuolella. Suunnittelualue sijoittuu lähes kokonaan Kauhajoen muodostamaan laaksoon. Kauhajoen valuma-alueen pinta-ala on noin 108 km² ja Jalasjoen 106 km². Osa Kauhajoen ja Jalasjoen vedestä ohjataan Pitkämönluoman kanjoniin rakennettuun Pitkämön tekojärveen. Sivujokien valuma-alueella korkeusvaihtelut ovat suurempia kuin muualla Kyrönjoen varressa. Alueelle ovatkin tyypillisiä useat peltoalueilta jokeen laskevat, syvällä notkossaan virtaavat purot. Arvokkaiksi luokiteltuja pienvesiä ovat Kauhajokeen laskevat Kyttäluoma (kuva 5) ja Lohiluoma sekä Jalasjokeen laskeva Pitkämönluoma. Vähävetisessä maatalousvaltaisessa ympäristössä kosteikkojen kaltaisiin elinympäristöihin voidaan lukea peltojen reunamilla sijaitsevat, jo käytöstä poistuneet vanhat savienottopaikat, jotka ovat ainakin osan vuodesta veden täyttämiä. Saviprunneja on suunnittelualueella runsaasti.

4.2.2 Maa- ja kallioperä

Jokilaakso on monin paikoin kaivautunut syvälle savi-, siltti- ja hiekkakerrokseen, jotka ovat syntyneet viimeisen mannerjäätikön sulamisen yhteydessä. Seuranneet merivaiheet ovat edelleen tasoittaneet topografiaa. Jokilaaksojen ulkopuolella on vain joitain glasifluviallisesta aineksesta syntyneitä muodostumia. Kurikassa savi- ja moreenimaat vaihtelevat. Lajittumaton moreeni muodostaa pääosan alueen maalaajeista. Moreeni esiintyy kumpumoreenina ja myös laajoina pitkittäisselänteinä. Kallioperä on enimmäkseen gneissigraniittia, paikoin myös puhdasta graniittia. Kalkkikiveä esiintyy Myllykylässä. Valtaosaltaan kallioperä on maalajien peitossa. Korkeimmilla kallioalueilla irtaimia maalajeja on vähän ja joissakin paikoissa avokallioalueita on runsaasti. Suhteelliset korkeuserot ovat suuria, sillä maasto nousee jokilaaksoista vedenjakajia kohti.

4.2.3 Kasvillisuus ja eläimistö

Kasvimaantieteellisessä jaottelussa Kurikka kuuluu Pohjanmaan keskiborealiselle havumetsävyöhykkeelle. Suunnittelualueen yleisin metsätyyppi on tuore kangasmetsä. Lähinnä lakialueilla voi esiintyä kuivahkoa kangasmetsää. Jokien pientareet muodostavat peltojen keskelle lehtipuiden, kuten koivun, harmaalepän, tuomen ja pihlajan, vallitsevia vyöhykkeitä. Puuston lomasta avautuu paikoin näkymiä joen vastarannan pelloille. Erityisesti Kauhajoen ja Jalasjoen yhtymäkohdassa jokeen viettävät törmät ovat korkeita, jyrkkiä, vahvasti puustoisia ja kasvillisuudeltaan lehtomaisia. Pensaskeroksessa esiintyy taikinamarjaa ja lehtokuusamaa sekä aluskasvillisuudessa metsäkurjenpolvea, lillukkaa, sudenmarjaa, oravanmarjaa, käenkaalta ja nuokkuhelmikkää. Samankaltaisia ovat jokeen virtaavien purojen muodostamat notkot.

Valtaosa suunnittelualueen pinta-alasta on viljeltyä peltoa. Viljelyalueet ulottuvat usein jokitörmään asti. Luonnonvaraisille kasveille ja eläimille elinympäristöjä tarjoavat jokirannat, ojien ja teiden pientareet, tilakeskusten lähiympäristöt, käytöstä poistuneet pelto- ja laidunalueet, metsän reunat sekä peltojen keskelle jääneet saarekkeet, jotka suunnittelualueella ovat usein kehittyneet vanhojen saviprunnien ympärille. Pientareiden ja muiden reuna-alueiden niittykasvillisuus on tavallisim-

min kosteaa suurruoho- ja heinäniittyä, joka peltojen läheisyydestä ja hoitamattomuudesta johtuen on yleensä hyvin rehevää. Alueelle tavanomaisia niittylajeja ovat mm. nurmipuntarpää, nurmirölli, nurmilauha, mesiangervo, maitohorsma, koiranputki, pelto-ohdake, hiirenvirna, niittynätkelmä, harakankello, metsäkurjenpolvi ja lehtovirmajuuri. Edustavimmilla niityillä tavataan ahomansikkaa, päivänkakkaraa, rohtotädykettä, käenkukkaa, tuoksusimaketta, ketoneilikkaa ja kissankelloa. Paahteisilla metsänlaidoilla viihtyvät myös kuivan niityn lajit, kuten lampaannata ja huopakeltano. Jokirantojen rehevillä pientareilla tyypillisesti esiintyviä lajeja ovat ruokohelpi, mesiangervo, rantamatara, ranta-alpi, keltaängelmä, suoputki, rönsyleinikki, rantänätkelmä, nokkonen ja lehtovirmajuuri. Vedessä ja vesirajassa tavataan mm. punakoisoa, säderusokkia, ratamosarpiota, rantapalpakkoa ja korpikaislaa.

Alueella esiintyvät eläinlajit ovat etupäässä kulttuurimaisemaan sopeutuneita, kuten orava ja rusakko, sekä joen lähituntumassa viihtyviä lajeja. Piennisäkkäistä yleisiä ovat mm. metsämyyrä ja metsäpäästäinen. Pienpetonisäkkäistä alueella esiintyvät saukko, minkki, kärppä ja piisami. Maatalousympäristön linnustolle tyypillisiä lajeja ovat mm. varis, harakka, viherpeippo, punavarpunen, varpunen, naakka, västäräkki, fasaani, kiuru, töyhtöhyppä, sepelkyyhky, keltasirkku, rastaat, haara- ja räystäspääsky sekä kivitasku. Suunnittelualueella on myös kottaraisten syysmuuton aikainen levähdyspaikka.

Kuva 5. Kyttälänluoma on peltoaukeiden halki virtaava arvokas pienvesi (kohde 13).

5 Hoitotoimenpiteiden yleisiä periaatteita

Luonnon monimuotoisuuskohteilla ja perinnebiotoopeilla oikeanlainen hoidon toteutus on tärkeää toivotun lopputuloksen saavuttamiseksi. Alla on perinnebiotooppien hoitokorttien (Priha 2003; Priha & Borg 2003; Schulman 2007) sekä muiden oppaiden (Heikkilä 2002; Heinonen 2005) pohjalta koottu tässä suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden yleisimpiä ja tärkeimpiä periaatteita, joita noudattamalla päästään maatalousympäristön monimuotoisuuden kannalta parhaaseen tulokseen. Lisätietoja voi kysyä alueellisesta ympäristökeskuksesta, TE-keskuksesta tai alueen maaseutukeskuksesta.

5.1 Raivaus

Hoitamatta olleilla kohteilla puiden ja pensaiden raivaus on usein ensimmäinen hoitotoimenpide. Yleisesti raivauksella pyritään lisäämään kohteen avoimuutta, palauttamaan ja korostamaan sen ominaispiirteitä sekä valikoimaan kohteen luonteelle sopiva puusto ja pensasto. Raivaus tulisi suunnitella etukäteen ottaen huomioon hoidon tavoitteet. Raivausjäte kerätään pois, jottei maaperän ravinnepitoisuus kasvaisi. Raivauksen jälkeinen juurien lahoaminen sekä valomäärän lisääntyminen johtaa usein aukkopaikkojen kasvillisuuden rehevöitymiseen. Siksi on tärkeää huolehtia jatkotoimenpiteistä, joita ovat yleensä laidunnus ja niitto.

Luonnon monimuotoisuuskohteilla, kuten metsän ja pellon välisillä reunavyöhykkeillä sekä puustoisilla saarekkeilla, raivaus toteutetaan huomioiden sekä lajistollinen että rakenteellinen monimuotoisuus. Lajistossa suositetaan lehtipuita ja katajia sekä erilaisia marjovia ja kukkivia puita ja pensaita, kuten raitaa, pihlajaa, taikinamarjaa ja lehtokuusamaa. Tavoitteena on, että erilaiset ja eri-ikäiset puut ja pensaat muodostavat monikerroksisen reunavyöhykkeen. Raivaamalla luodaan reunavyöhykkeelle myös avoimia kohtia, joiden kasvillisuutta hoidetaan yleensä niittämällä. Vanhat komeat puuyksilöt sekä lahoppuut säästetään. Koloppuut kannattaa jättää kohteelle pesäpuiksi.

Umpeutuneilta perinnebiotoopeilta liiallinen puusto ja pensasto voidaan poistaa joko kerralla tai vaiheittain, jolloin vältetään yhtäkkinen ravinteiden vapautuminen maaperään ja valoisuuden lisääntyminen, jotka kertaraivauksen jälkeen saavat usein ongelmakasvit rehottamaan. Niityltä poistetaan erityisesti kanto- ja juurivesoja muodostavat kuuset ja lehtipuut. Haavat ja harmaalepät tulee kaulata pari vuotta ennen kaatoa vesomisen heikentämiseksi. Vanhat lehtipuut ja sekä pystyt että kaatuneet lahoppuut säästetään. Myös laidunniityille jätetään puuryhmiä eläinten suojaksi. Katajikkojen komeita yksilöjä tuodaan vähitellen esiin poistamalla varjostavaa kasvillisuutta. Hakamaiden raivauksessa pyritään avoimien niitylaikujen ja puuryhmien vuorotteluun. Raivausjätteen lisäksi erityisesti niitettäviltä kohteilta tulee kannot poistaa tai sahata mahdollisimman matalalta niiton helpottamiseksi. Raivattujen alojen tehokkain jälkihoito on useimmiten laidunnus.

5.2 Niitto

Niiton tavoitteena on lisätä niitettävän alueen avoimuutta ja valoisuutta sekä vähentää maaperän ravinnepitoisuutta. Niiton myötä matalakasvuiset, valosta ja lämmöstä hyötyvät niitylajit sekä niillä viihtyvät perhoset, pistiäiset ja kovakuoriaiset runsastuvat. Niitto on perinteinen niittyjen hoitomuoto ja yleensä sitä suositellaan myös muilla perinnebiotoopeilla laidunnuksen lisäksi. Niiton avulla ylläpidetään myös avoimia pientareita sekä metsän reunavyöhykkeen aukkopaikkoja.

Niitto tehdään tavallisimmin heinä-elokuun vaihteessa, jolloin useimpien niitylajien siemenet ovat ehtineet kypsyä. Niiton ajoittamista suunniteltaessa tulisi

kuitenkin ottaa huomioon mahdollisten uhanalaisten lajien kukkimisajankohdat. Umpeutuneiden niittyjen kookkaat ja kilpailullisesti voimakkaat lajit kannattaa alkuvuosina niittää tehostetusti, muutaman kerran kasvukauden aikana. Niitetty kasvillisuus korjataan pois alueelta, sillä muuten se varjostaa pienikokoisia kasveja ja rehevöittää niittyä. Jos niityn lajisto on toivottua, voidaan niitetty kasvillisuus jättää maahan kunnes siemenet ovat varisseet. Osa niitystä voidaan vuosittain jättää niittämättä tai niittää vasta loppukesällä perhoslajiston elinolosuhteiden turvaamiseksi. Arvokkaat karupohjaiset kukkaniityt niitetään vain tarpeen mukaan. Niiton jälkeinen laidunnus on suositeltavaa luonnon monimuotoisuuden kannalta.

Kulotus sopii hoitomuotona kunnostettaville niityille tai laitumille, joille on kertynyt paljon kariketta tai kulottunutta heinää. Perinnebiotoopin hoitomuotona kulotus ei ole usein kuitenkaan suositeltavaa, sillä kulotus vapauttaa ravinteita ja edistää kasvillisuuden tuotantoa, eikä sillä päästä yhtä nopeasti toivottuun lopputulokseen eli maaperän köyhtymiseen. Rehevöitymisen estämiseksi kulotus vaatii tehokasta jatkohoitoa eli laidunnusta tai niittoa. Lisäksi kulotus voi olla tuhoisaa joillekin perinnebiotooppien hyönteisille ja pieneliöille, joten koko aluetta ei kannata kulottaa kerralla.

5.3 Laidunnus

Laiduntaminen on perinteinen hoitomuoto kivikkoisilla niityillä, joenrantaniityillä ja etenkin puustoisilla perinnebiotoopeilla, kuten hakamailla ja metsälaitumilla. Laidunnuksen seurauksena maaperän ravinnepitoisuus vähenee sekä valoisuus ja lämpö lisääntyvät, mistä hyötyvät erityisesti matalakasvuiset ja vähäravinteiseen maaperään sopeutuneet lajit. Laiduneläimet syövät kasvillisuutta vähitellen, epätasaisesti ja valikoiden. Laiduneläintä valittaessa on otettava huomioon alueen laidunnushistoria sekä eri eläinlajien ravintotottumukset ja soveltuvuus erityyppisille luonnonlaitumille.

Laidunnus aloitetaan kasvukauden alussa ja sitä jatketaan myöhään syksyyn. Aloittamisajankohta riippuu kuitenkin kohteen kasvillisuudesta. Kunnostettavilla kohteilla on tärkeää aloittaa laidunnus varhain, sillä vanha kasvillisuus ei ole enää maittavaa ja hoitotulos heikkenee. Toisaalta toistuvan liian varhaisen aloittamisen seurauksena osa toivottavista lajeista ei ehdi kukkia eikä siementää. Syksyllä eläimiltä syömättä jäänyt kasvillisuus ja hylkylaikut on hyvä niittää.

Laidunnuspainetta on tarkkailtava viikoittain koko laidunkauden ajan. Laidunnuspaine määräytyy eläinlajin ja -rodun sekä kohteen kulutuskestävyyden ja hoitotilanteen mukaan. Eläinmäärän tulee olla sopiva niin, ettei synny yli- tai alilaidunnusta. Liian pieni laidunpaine ei johda toivotun alkuperäiskasvillisuuden palautumiseen, kun taas jatkuva liian suuri eläinmäärä estää niitylajien kukinnan ja siementuoton sekä vähentää hyönteislajien runsautta. Laidunnuspainetta voidaan säädellä laidunkierron avulla. Perinnebiotoopeilla ei saa eläimille antaa lisärehua, sillä tavoitteena on vähäravinteinen maaperä. Lisärehu sitä vastoin lisäisi kierrossa olevien ravinteiden määrää. Kivennäisiä voi sen sijaan tarjota laitumen vähäarvoisimmassa osassa. Jos rehuntuotto on liian vähäistä, voidaan laidunkiertoa ottaa mukaan myös viljelty lohko, joka kuitenkin on aidattava erilleen luonnonlaitumista ravinteiden kulkeutumisen estämiseksi.

6 Hoitotoimenpiteiden taloudellinen toteutus

6.1 Maatalouden ympäristötuen erityistuet

Maatalouden ympäristötuen erityistuilla rahoitetaan hoitotoimenpiteitä, jotka voivat kohdistua sekä peltoalalle että muihin maatalousalueiden elinympäristöihin. Valtaosaa maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelman kohteista voidaan hoitaa erityistuen turvin. Tukea maksetaan ainoastaan kohteille, joiden säilyminen ja kehittyminen edellyttävät suunnitelmallisia ja aktiivisia hoitotoimia. Erityistukipäätöksiä tehtäessä etusijalla ovat alueet, jotka sijaitsevat yleissuunnittelualueilla, inventoiduilla perinnemaisemilla, hoito- ja maisemasuunnitelma-alueilla sekä Natura-alueilla. Etusijalla ovat lisäksi kohteet, joilla on edellisellä sopimuskaudella ollut vastaava sopimus. Erityistukien myöntäminen ja maksaminen yleisesti edellyttää, että viljelijä on sitoutunut ympäristötuen perus- ja lisätöimenpiteiden noudattamiseen ja että hän on 18–65-vuotias. Viljelijällä on oltava tukikelpoista peltoa viljelyksessä koko sopimuskauden ajan vähintään kolme hehtaaria tai puutarhatilalla vähintään puoli hehtaaria. Sopimusalan on oltava vähintään 0,05–0,3 hehtaaria, tukimuodosta riippuen. Myös rekisteröity yhdistys, jolla ei ole maataloustuen ympäristötuen perustoimenpiteitä koskevaa sitoumusta, voi tietyn edellytyksin hakea erityistukea perinnebiotooppien hoitoon.

Hakemukset liitteineen jätetään TE-keskuksen maaseutuosastolle. Hakemuksen ja hoitosuunnitelman voi tehdä joko viljelijä itse tai suunnitteluapua voi pyytää suunnitteluun erikoistuneilta yrittäjiltä tai alueen maaseutukeskuksesta. Lisätietoja erityistukien hakemisesta ja hoitosuunnitelman laatimisesta voi lukea asiaa koskevista oppaista (ks. s. 64) sekä kysyä kunnan maaseutuviranomaiselta, alueellisesta ympäristökeskuksesta, TE-keskuksesta tai alueen maaseutukeskuksesta.

Tässä suunnitelmassa on maatalousympäristön luonnon monimuotoisuuden sekä perinteisen viljelymaiseman säilymisen edistämiseksi ehdotettu seuraavia erityistukimuotoja: luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen, perinnebiotoopin hoito, monivaikutteisen kosteikon hoito sekä suojavyöhykkeen perustaminen ja hoito. Erityistukimuotoihin liittyvät tiedot perustuvat vuoden 2007 erityistukioppaisiin (Haaranen ym. 2007; Puustinen & Jormola 2007; Valpasvuo-Jaatinen 2007) sekä Valtioneuvoston asetukseen 4.4.2007/366.

6.1.1 Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen

Tukimuodon tavoitteena on huolehtia maatalousympäristöjen luonnon monimuotoisuudesta, säilyttää maatalousympäristöissä tyypillisten ja uhanalaisten lajien elinympäristöjä sekä parantaa viljelymaiseman avoimuutta ja monipuolisuutta. Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämistä koskevan sopimuksen mahdollisia kohteita ovat pellon ja metsän väliset reunavyöhykkeet, pelloilla sijaitsevat metsäsaarekkeet sekä puu- ja pensasryhmät, pienet kosteikot, olemassa olevat tulvapellot, peltoalueilla sijaitsevat lintujen ja muiden eläinten levähdys- ja ruokailualueet, monimuotoisuuspellot ja -kaistat sekä uhanalaisten lajien esiintymispaikat. Viljelijä voi valita 5- tai 10-vuotisen sopimuksen. Sopimusalueen tulee olla vähintään 0,3 ha suuruinen. Se voi kuitenkin muodostua useammasta vähintään 0,05 ha suuruudesta lohkoksi. Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisestä saa tukea enintään 450 euroa hehtaarilta vuodessa.

6.1.2 Perinnebiotoopin hoito

Perinnebiotooppien hoidon tavoitteena on ylläpitää alueen monipuolista lajistoa sekä pitkäaikaiseen maankäyttöön liittyvää maaseudun kulttuuriperintöä ja maisemallisia arvoja. Perinnebiotooppeja ovat perinteisten maankäyttötapojen, pääasiassa niiton ja laidunnuksen seurauksena syntyneet niityt, hakamaat ja metsälaitumet. Perinnebiotoopeista voi tehdä vain 5-vuotisia sopimuksia. Sopimusalan on oltava vähintään 0,3 ha ja se voi koostua useammasta vähintään 0,05 ha lohkoista. Perinnebiotoopin hoidosta saa tukea enintään 450 euroa hehtaarilta vuodessa. Sopimus voidaan tehdä myös arvokkaalle 5–30 aarin suuruiselle kohteelle, jolloin kohteelle maksetaan vuosittainen kiinteä tuki 135 €

6.1.3 Suojavyöhykkeiden perustaminen ja hoito

Suojavyöhykkeiden tarkoituksena on vähentää eroosiota ja ravinteiden kulkeutumista pelloilta vesistöön. Ne myös elävöittävät maisemaa ja lisäävät luonnon monimuotoisuutta. Suojavyöhyke on hyödyllistä perustaa hankalasti viljeltäville jyrkille, kalteville ja notkelmaisille pelloille, jotka viettävät vesistöön tai valtaojaan, tai pelloille, jotka kärsivät toistuvasti vettymishaitoista tai tulvista. Suojavyöhykkeen voi perustaa myös pohjavesialueelle. Suojavyöhykkeen tulee olla vähintään 0,3 ha suuruinen ja keskimäärin vähintään 15 metriä leveä, monivuotisen kasvillisuuden peittämä, hoidettu alue. Suojavyöhyke on perustettava viljelyksessä olevalle pellolle. Suojavyöhykkeiden perustamisen ja hoidon sopimuksissa viljelijä voi valita 5- tai 10-vuotisen sopimuksen. Suojavyöhykesopimuksessa tukea maksetaan enintään 450 euroa hehtaarilta vuodessa.

6.1.4 Monivaikutteisen kosteikon hoito

Kosteikkojen avulla pyritään edistämään vesiensuojelua maatalousalueilla. Kosteikat vähentävät pelloilta vesistöön huuhtoutuvan kiinteän aineksen ja ravinteiden määrää. Ne myös elävöittävät maisemaa ja lisäävät luonnon monimuotoisuutta tarjoamalla elinympäristön erilaisille kasvi- ja eläinlajeille, kuten vesilinnuille. Tukea voivat saada sellaiset alueet, joilla peltoja on yli 20 % vesistön tai valtaojan valuma-alueesta. Sopimus voidaan tehdä vain Suomenlahteen, Saaristomereen ja Selkämereen laskevien jokivesistöjen valuma-alueilla sekä sellaisten järvien valuma-alueilla, missä voidaan merkittävästi vähentää ja lisätä maatalousalueiden luonnon monimuotoisuutta sekä edistää riista-, kala- ja raputaloutta. Monivaikutteisen kosteikon hoidon 5- tai 10-vuotisessa sopimuksessa tukea maksetaan enintään 450 euroa hehtaarilta vuodessa. Kosteikon perustamiseen haetaan erillistä ei-tuotannollista investointitukea.

6.1.5 Investointituet

Vuodesta 2008 alkaen voi TE-keskuksesta hakea ei-tuotannollisten investointien tukea arvokkaan perinnebiotoopin alkuraivaukseen ja aitaamiseen tai monivaikutteisen kosteikon perustamiseen. Tuki määräytyy kustannusten perusteella ollen perinnebiotoopille enintään 676 euroa ja kosteikolle enintään 4000 euroa hehtaaria kohden. Investointituen saaminen edellyttää, että peruskunnostetun perinnebiotoopin tai perustetun kosteikon hoidosta tehdään 5- tai 10-vuotinen vastaava erityistukisopimus.

6.1.6 Leader-toimintatapa

Paikallinen rekisteröity yhdistys on voinut vuodesta 2007 lähtien hakea erityistukea perinnebiotooppien ja monivaikutteisten kosteikkojen hoitoon. Yhdistykset voivat hakea myös investointitukea perinnebiotooppien alkukunnostukseen ja kosteikkojen perustamiseen tuen vaatimin edellytyksin. Yhdistyksen ei kuitenkaan tarvitse sitoutua ympäristötuen perustoimenpiteisiin. Hakemus osoitetaan alueella toimivalle TE-keskukselle, joka hakee lausunnon paikalliselta toimintaryhmältä.

6.2 Muu rahoitus

Erityistuen ulkopuolelle jäävien erityisen tärkeiden perinnebiotooppien hoidolle voi saada ympäristöministeriön tukea. Hoitoa koordinoivat alueelliset ympäristökeskukset. Työt voidaan toteuttaa erilaisten yhdistysten tai yksityishenkilöiden avustuksella yhteistyössä maanomistajien kanssa.

Perinneympäristöjen hoitoavustusta myöntävät TE-keskukset. Sillä voidaan rahoittaa esimerkiksi kesänavettojen, luhtien, aittojen, maisemallisesti arvokkaiden latojen, riukuaitojen ja muiden maaseudun perinneympäristöjä edustavien kohteiden kunnostusta. Avustusta ei kuitenkaan voida maksaa ympäristötuen erityistuen kanssa päällekkäin ja kohteen on oltava hakijan hallinnassa (Heikkilä 2002).

Erityistukisopimusten ulkopuolelle jäävien kohteiden rahoitusvaihtoehtoista voi kysyä lisätietoja alueellisesta ympäristökeskuksesta, TE-keskuksesta, kunnan maaseutuviranomaiselta tai alueen maaseutukeskuksesta.

7 Luonnon monimuotoisuus- ja maisemakohteet

7.1 Kohteiden valintaperusteet ja luokittelu

Kurikan yleissuunnittelualueelta inventoitiin yhteensä 49 luonnon monimuotoisuuden ja maiseman kannalta tärkeää kohdetta. Kohteet luokiteltiin suunnitteluoppaan (Heikkilä 2002) pohjalta seuraavasti:

- Perinnebiotoopit: kalliokedot, kedot, tuoreet niityt, merenrantaniityt, järvenrantaniityt, joenrantaniityt, hakamaat, metsälaitumet, tulvaniityt, lehdesniityt, nummet
- Peltoon rajautuvat elinympäristöt: pellon ja metsän väliset reunavyöhykkeet, peltojen metsäsaarekkeet, peltojen kivisaarekkeet, peltojen puu- ja pensasryhmät sekä yksittäiset vanhat kookkaat puut, pelto- ja tilustiet pientareineen, puukujanteet pientareineen, jokikäytävät pientareineen, ojanotkot pientareineen, puronotkot pientareineen
- Kosteikot ja pienvedet: joen tai ojan levennyksiin tai risteyskohtiin syntyneet kosteikot, tulvapellot/veden vaivaamat pellon osat, laskeutusaltaat reunustoineen, peltolähteet ympäristöineen
- Muut luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät ympäristöt: avoimet sekakasvustot, paahteiset hiekkapaljastumat, lintujen muuton, pesimisen tai ruokailun kannalta tärkeät pellot, ladot ympäristöineen, kiviaidat ja -röykkiöt sekä uhanalaisten lajien esiintymät

Suunnitelmaan valitut kohteet ovat maatalousympäristöön rajautuvia tai aikaisemmin maatalouskäytössä olleita alueita, joilla katsottiin olevan merkitystä suunnittelualueen luonnon monimuotoisuuden tai maiseman kannalta. Kohteiden valintaan vaikuttivat yleissuunnitteluoppaassa eri elinympäristötyypeille annetut kriteerit, kohteiden edustavuus ja yleisyys suhteessa alueen muuhun luontoon, kohteen historia sekä suunnittelijan oma kokemus ja tuntemus alueesta. Myös viljelijöiden kiinnostuksen pohjalta tehtiin kohdevalintoja ja mietittiin hoitosuosituksia.

Kaikki sekä käytössä olevat että hoitamattomat perinnebiotoopit otettiin mukaan suunnitelmaan. Alueelta inventoitiin 17 perinnebiotooppia, joista vain 4 oli enää käytössä. Kurikan suunnittelualueelle tyypillisiä kohteita olivat lukuisat puro- ja ojanotkot pientareineen, metsien reunavyöhykkeet, alueellisesti uhanalaisten musta-apilan ja ketoneilikan esiintymät sekä vanhoihin saviprunneihin kehittyneet kosteikot. Noin 4000 hehtaarin kokoiselta suunnittelualueelta inventoitiin luonnon monimuotoisuuskohteita yhteensä 55 hehtaaria. Kohteiden pinta-ala vaihteli keskimäärin muutamasta kymmenestä aarista pariin hehtaariin, lukuun ottamatta yli 100 hehtaarin lintupeltoa. Pieniä lähekkäin sijaitsevia kohteita tarkasteltiin paikoin kokonaisuutena. Taulukossa 1 on esitetty Kurikan suunnittelualueella inventoitujen kohteiden lukumäärät ja pinta-alat edellä mainittua elinympäristötyyppien luokittelua mukaillen. Osa kohteista muodostuu useammasta kuin yhdestä elinympäristötyypistä. Kohde on luokiteltu sen elinympäristötyypin mukaan, joka omaa suurimman pinta-alan kohteella tai joka kuvaa parhaiten kohteen ominaispiirteitä. Myös kohteiden hoidolle voi olla useampia vaihtoehtoja, joista suunnitelmassa on esitetty kohteelle sopivimmaksi arvioitu hoitomuoto.

Erikseen määriteltyjen elinympäristötyyppien lisäksi haluttiin yleisellä tasolla kiinnittää erityistä huomiota jokivarren avoimien viljelyaukeiden maisemalliseen merkitykseen ja antaa toimenpideohjeita perinteisen maatalousympäristön mais-

man säilyttämiseksi. Suunnittelualueella virtaavat joet ovat hallitsevia tekijöitä suunnittelualueen ympäristössä. Tämän vuoksi maatalousympäristöön rajautuville jokipientareille on erikseen esitetty yleisiä toimenpidesuosituksia. Tavanomaisesta poikkeavat jokirannat, kuten perinnebiotoopit, inventoitiin kuitenkin erillisiksi kohteiksi.

Taulukko 1. Elinympäristötyyppien lukumäärät ja pinta-alat suunnittelualueella.

Elinympäristö	Pinta-ala (ha)	Kohde	Kpl
Perinnebiotoopit	22,9	hakamaa	8
		metsälaidun	1
		joenrantaniitty	2
		tuore niitty	5
		tulvaniitty	1
Peltujen reunavyöhykkeet ja peltosaarekkeet sekä peltujen puu- ja pensasryhmät	2,1	metsän reuna	5
		metsäsaareke	3
		puu- ja pensasryhmä	2
Vesiuomat pientareineen	28,0	puronotko pientareineen	4
		ojanotko pientareineen	4
Kosteikot ja pienvedet	1,8	kosteikko	3
Muut luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät ympäristöt	115	lato ympäristöineen	1
		uhanalainen laji	5
		muu	4
		lintupelto	1
Yhteensä	169,8		49

7.2 Avoimen viljelymaiseman säilyttäminen jokilaaksoissa

7.2.1 Viljelymaiseman merkitys

Suomalainen viljelymaisema rakentuu peltoaukeista ja niitä pilkkovista puustoisista saarekkeista, laajemmista metsäalueista, vesistöistä sekä maatilakeskuksista. Tiet ja pelto-ojat pientareineen, pellon ja metsän reunavyöhykkeet sekä pellon ja vesistön väliset suojavyöhykkeet jäsentävät maisemaa ja tarjoavat eliöstölle kulkureittejä. Maatalousympäristö on ihmisen raivaama, eikä säily avoimena ilman jatkuvaa hoitoa. Maatalousympäristössä on suuri määrä eläin- ja kasvilajeja, jotka ovat levinneet sinne luontaisilta avomailta. Lisäksi avoin viljelymaisema on maaseudun kulttuurimaiseman tärkein tunnusmerkki.

Perinteisellä maaseutumaisemalla on sekä visuaalista että ekologista merkitystä. Maisemaa kehittämällä ja hoitamalla lisätään viljelymaiseman monimuotoisuutta, vahvistetaan paikallisia ominaispiirteitä, säilytetään maisemallisesti, historiallisesti ja kulttuurisesti arvokkaita alueita sekä korjataan maisemavaurioita. Hoide- tuilla avoimilla ja matalakasvuisilla pientareilla ja reunavyöhykkeillä olosuhteet ovat sopivat monimuotoiselle niittylajistolle. Niiden on jopa ajateltu toimivan korvaavina elinympäristöinä yhä vähenevien perinnebiotooppien arvokkaalle niittylajistolle. Avoimista pientareista hyötyvät myös monet hyönteiset sekä peltolinnusto.

7.2.2 Ongelmakohtia suunnittelualueella

Erityyppiset harvapuustoiset ja pensaita kasvavat reuna- ja rajavyöhykkeet jakavat ja rajaavat avoimia viljelyalueita erottaen ne metsistä, vesistöistä ja rakennetusta ympäristöstä. Perinteisen niitto- ja laidunnuskulttuurin häviäminen on johtanut hoitamatta jääneiden pientareiden ja reunavyöhykkeiden umpeutumiseen ja näin myös maiseman vähittäiseen sulkeutumiseen. Näiden reuna- ja raja-alueiden umpeenkasvu saattaa yksipuolistaa maisemaa jättäen avoimet peltoaukeat piiloon. Maiseman sulkeutuminen on haitallista etenkin taajamien ja rakennusten ympäris-

tössä sekä muuten maisemallisesti keskeisillä paikoilla, kuten vesistöjen ja liikenneväylien lähistöllä.

Suunnittelualueella pientareiden ja reunavyöhykkeiden puuston ja pensaston sulkeutuminen sekä kesantopeltojen pusikoituminen ovat paikoin johtaneet avoimen viljelymaiseman sulkeutumiseen. Hoitamattomuus johtaa peltoympäristön lajiston yksipuolistumiseen ja luonnon monimuotoisuus vähenee. Maiseman sulkeutuminen peittää myös kulttuurihistoriallisesti tärkeitä näkymiä ja laskee siten alueen maisemallista arvoa.

7.2.3 Toimenpidesuosituksot ja rahoitus

Toimenpiteiden tavoitteena on avoimen pelto- ja viljelymaiseman tärkeimpien näkymien säilyttäminen ja avaaminen sekä pientareiden eliölajiston monipuolistaminen. Raivaamalla ja harventamalla pientareiden ja reunavyöhykkeiden puita ja pensaita rikastutetaan maatalousmaisemaa. Maatalouden ympäristötuen perustoimenpiteisiin kuuluu viljelymaiseman avoimena säilyttäminen. Tähän kuuluu peltojen ja ojien pientareiden avoimena pitäminen raivaamalla ja niittämällä. Pientareita ei saa lannoittaa tai käsitellä torjunta-aineilla. Yksittäisiä maisemallisia puita ja pensasryhmiä voi jättää paikalle tuomaan vaihtelua maisemaan. Viljelemättömiä alueita on hoidettava esimerkiksi niittämällä, eikä maisemallisesti arvokkaita peltoja saa metsittää.

Joenpientareiden puustoon ja pensastoon tulisi avata näkymiä valikoivasti raivaten erityisesti laajojen peltoaukeiden kohdalla. Tarkoitus ei ole poistaa kaikkea puu- ja pensaskasvillisuutta, vaan jättää maisemaan luontevasti sopivia puu- ja pensasryhmiä sekä yksittäisiä maisemapuita avoimien kohtien kanssa vaihdellen. Raivauksessa suositetaan monikerroksisuutta ja -lajisuutta. Pihlajaa, tuomea, raitaa, halavaa ja haapaa suositetaan. Puuvartisista kasveja jätetään kasvamaan erityisesti jokien ulkokaarteisiin, missä ne sitovat rantakaistaa, estävät penkereen syöpmisen ja toimivat optisena ohjaajana. Puustoa ja pensastoa voidaan myös istuttaa. Tällöin olisi käytettävä alueelle ominaista lajistoa, kuten harmaaleppää, koivua, raitaa ja pihlajaa. Istutusten tulisi olla mahdollisimman luonnollisen näköisiä eivätkä ne saa maisemallisesti tärkeillä kohdilla peittää näkymää. Rehevää piennarkasvillisuutta suositellaan myös perinteiseen tapaan niitettäväksi tai laidunnettavaksi, jolloin kenttäkerroksen lajisto kehittyy monimuotoisemmaksi ja maisema pysyy avoimena. Hoitotoimenpiteitä kannattaa suorittaa pientareilla, jotka ovat perinteisesti olleet avoimia ja joiden hoitamattomuudesta johtuva umpeenkasvu uhkaa sulkea tärkeitä näkymiä. Alueita, joille edellä esitettyjä toimenpiteitä ei suositella, on suunnittelualueella etenkin jokihaarassa, jossa jokeen laskevat törmät ovat paikoin hyvin jyrkkiä ja korkeita sekä metsäisiä. Vanhan sulkeutuneen puuston raivaaminen voi huomattavasti muuttaa vesiuoman fysikaalis-kemiallisia olosuhteita, kuten rannan sortumaherkkyyttä, pinta-valuntaa ja uoman varjoisuutta, ja vaikuttaa näin haitallisesti myös kalastoon.

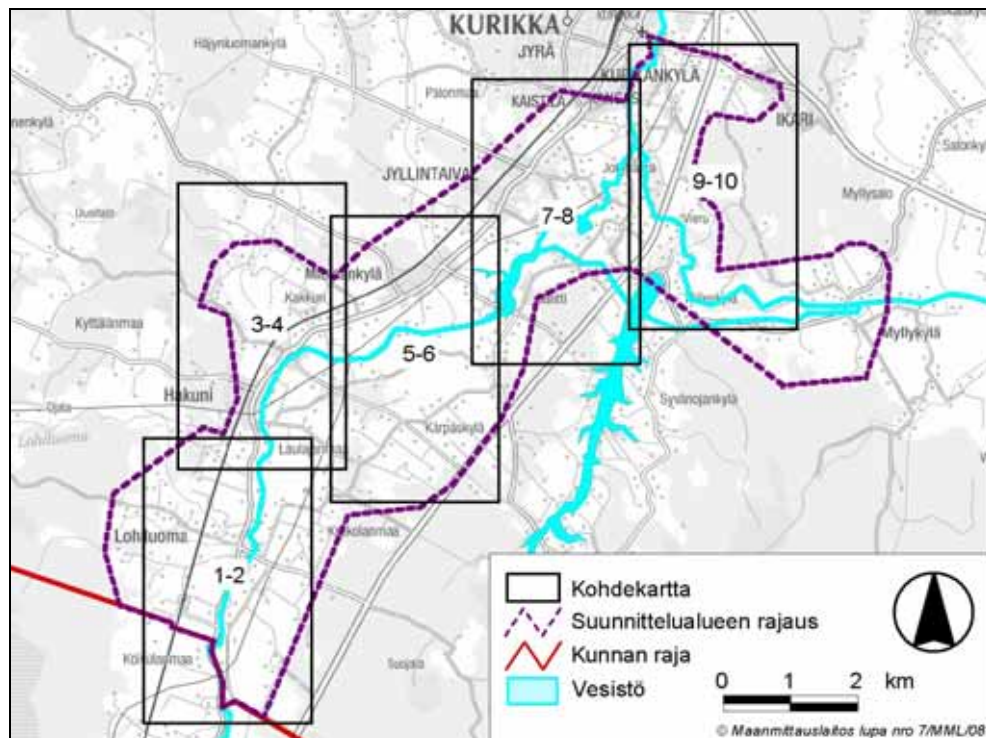
Jokirannan historiasta, toimenpiteistä ja hoidon tavoitteesta riippuen tukimuodoksi sopii joko luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen, perinnetoiminnan hoito tai suojavyöhykkeen perustaminen ja hoito.

7.3 Kohdekuvaukset ja hoitosuositukset

7.3.1 Yleistä

Jokaiselle suunnittelualueelta inventoidulle ja suunnitelmaan mukaan otetulle luonnon monimuotoisuuskohteelle on laadittu sanallinen selostus kohteen yleispiirteistä, kasvillisuudesta ja tapauskohtaisesti myös kohteen merkityksestä alueen luonnon tai maiseman kannalta. Kohteille esitetyt toimenpidesuositukset ovat ensisijaisia suosituksia ja usein hoidolle on esitetty myös useampia vaihtoehtoja. Hoidon rahoittamiseksi on ehdotettu maatalouden ympäristötuen erityistukia kohteille, joiden pinta-ala on vähintään viisi aaria. Ehdotetulle tukimuodolle on joissakin tapauksissa useampia vaihtoehtoja viljelijän omista lähtökohdista ja tavoitteista riippuen. Tätä pienemmätkin kohteet tai muuten erityistukeen sopimattomat kohteet on sisällytetty suunnitelmaan, sillä niillä on joko maatalousympäristön maiseman tai luonnon kannalta merkitystä ja ne suositellaan säilytettäväksi tai hoidettavaksi suositusten mukaan. **Hoidon toteuttaminen ja erityistukien hakeminen on maanomistajalle aina vapaaehtoista. Kohteen sisältyminen suunnitelmaan ei velvoita maanomistajaa mihinkään eikä rajoita kohteen käyttöä.** Kohdekuvaukset hoitosuosituksineen toimivat esimerkkeinä myös suunnittelualan ulkopuolisille sekä suunnittelijalta huomaamatta jääneille vastaavanlaisille kohteille, joiden hoidon maanomistaja voi oman kiinnostuksen mukaan aloittaa ja hakea rahoitusta suunnitelman antaman mallin perusteella. Hoitotoimenpiteistä ja rahoitusmuodoista on laajemmin tietoa sivuilla 14–18.

Suunnitteluala on jaettu viiteen osaan, joista jokaisesta on laadittu kaksi mitakaavaltaan 1:20 000 karttaa. Jokainen kohde on rajattu kahdelle erilaiselle kartalle. Ensimmäisessä kartassa kohteet on luokiteltu elinympäristötyypeittäin ja toisesta kartasta taas voi nähdä kohteille annetut toimenpidesuositukset. Kartalle rajattujen kohteiden numerointi vastaa kohdekuvauksen numerointia. Kuvassa 6 on esitetty kohdekarttojen sijainti suunnittelualueella.

Kuva 6. Kohdekarttojen sijainti suunnittelualueella.

7.3.2 Kohteet 1–8 (kartat 1–2)

Kohde 1: Metsäsaareke

Kituojan muodostamaan notkoon on kasvanut metsäsaareke, joka kaukaa katsottuna näyttää maastonmuodoista johtuen monikerroksiselta (kuva 7). Puusto ja pensasto muodostuvat lehtikuusesta, koivusta, pajusta, harmaalepistä, haavasta, kuusesta, männystä, pihlajasta ja vadelmasta. Reunavyöhykkeellä on kaksi pystyyn kuollutta harmaaleppää sekä paikoin puuston lomaan ulottuvia reheviä niitty-laikkuja. Kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat mm. maitohorsma, harakankello, siankärsä-mö, metsäkurjenpolvi, huopaohdake, juolavehna, mesiangervo, hiirenvirna, sarja-keltano ja kultapiisku.

Toimenpidesuosituks: Metsäsaarekkeen reunapuustoa ja -pensastoa raivataan valikoiden niin, että tuloksena on mahdollisimman monikerroksinen, erikäisistä ja -lajisista puista ja pensaista muodostuva reuna. Saarekkeen monimuotoisuutta lisäävinä tekijöinä hoidossa suositetaan marjovia puita ja pensaita. Myös vanhat lehtipuut, lahopuut ja pötkelöt säästetään. Reunavyöhykkeen avoimia niittyalueita hoidetaan vuosittain niittämällä.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 2: Perinnebiotooppi

Lohiluoman lounaispuolella, Koivukosken tilan kohdalla on kaksi avoimena säilynyttä vanhaa, luoman rantaan viettävää ja kumpuilevaa laidun-alueutta. Kohde on merkitty avoimeksi niittyalueeksi vuoden 1936 pitäjänkartassa. Tilan eteläpuolista aluetta kehystää pellon laidalla vahva kuusirivistö, jonka takana luoman notkossa sijaitsevaa avointa aluetta ei voi tieltä käsin havaita. Pellon laidalta rinne viettää jyrkästi kohti luoman rantaa. Notkon pohjalla kasvillisuus on rehevää ja mesiangervon vallitsemää. Luoman rannassa myös puusto ja pensasto ovat runsas ja sulkeutunut. Rinnettä ylöspäin mentäessä kasvillisuus muuttuu matalammaksi ja monipuolisemmaksi. Perinteisestä laidunnuskäytöstä kertovat kissankello, päivänkakkara, poimulehti, niittynätkelmä, niittyleinikki, hiirenvirna, siankärsä-mö, ojakärsä-mö, nurmipiippo, harakankello, metsäkurjenpolvi, ja heinä-tähtimö. Monimuotoista, valoa ja avoimuutta vaativaa niittykasvillisuutta uhkaavat kuitenkin runsaana esiin-tyvät puiden, erityisesti männyn, taimet, jotka hyvin nopeasti tukahduttavat arvok-kaan kasvillisuuden. Tilan pohjoispuolella luoman rantaan viettävä maasto on kumpuilevaa ja avointa (kuva 8). Niittyalue viettää myös pohjoiseen, matalaan havumetsää kasvavaan notkoon. Kasvillisuus on pääosin tuoretta pienruoho- ja heinäniittyä, joskin notkon pohjalla kasvillisuudessa vallitsevana on mesiangervo. Rinteiden kasvilajistoa edustavat voikukka, niittyleinikki, siankärsä-mö, timotei, nurmilauha, niittynurmikka, jänönsara, harakankello, nurmitädyke, hiirenvirna, valkoapila, poimulehti ja särmäkuisma. Rehevöitymisestä kertovat paikoittaiset mesiangervotuppaat. Avoin niittyalue jatkuu havumetsäniemekkeen ja luoman rantaan rajautuvan koivikon välistä vastakkaisella puolella sijaitsevalle pellolle. Havumetsän aluskasvillisuus on heinävaltaista. Havumetsän etelään avautuvalla paahteisella laidalla kasvaa mm. huopakeltanoa.

Toimenpidesuosituks: Molemmilla kohteilla suositeltavin hoitomuoto on laidunnus, jonka voi ulottaa myös tilan pohjoispuolisen alueen havumetsäosaan. Tilan eteläpuolisella kohteella tulisi ennen laidunnuksen aloittamista raivata rin-teessä kasvavat puiden taimet. Laidunnuksen avulla vanha perinnebiotooppi säilyy avoimena ja ajan myötä myös niittykasvillisuus kehittyy monimuotoisemmaksi.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on perinnebiotoopin hoito.

Kohde 3: Puronotko pientareineen

Lohiluoma on luokiteltu arvokkaaksi pienvedeksi alueella vuonna 1994 toteutetussa arvokkaiden pienvesien inventoinnissa (Luomaranta ym. 1994). Lohiluoman pääuomasta osa on luonnontilaista, joten uoman vedenlaatu on pysynyt kohtuullisen hyvänä, vaikka siihen ovat vaikuttaneet valuma-alueen laajat ojitukset ja suuri peltopinta-ala. Lohiluomalla on merkitystä purotaimenkantansa takia. Lisäksi luomaan on istutettu harjasta. Suunnittelualueella Lohiluoma virtaa laajan peltoaukean halki laskien lopulta Kauhajokeen. Puronotkon pientareet rajautuvat vaihdellen metsään, viljelyksiin, laitumiin ja tilakeskuksiin. Asutusta on luoman varrella melko väljästi. Useimmiten puro virtaa kuitenkin lehtomaisessa notkelmassa. Pientareiden avoimissa osissa kasvillisuus on pääasiassa rehevää ja kosteaa suurruoho- ja heinäniittyä, jonka yleisimpiä lajeja alueella ovat mm. koiranputki, hiirenvirna, mesiangervo, lehtovirmajuuri, maitohorsma, nurmipuntarpää, ruokohelpi, peltoohdake, rönsyleinikki ja pietaryrtti. Osa notkon vielä avoimista pientareista on ollut aikoinaan avointa niittyä jo vuoden 1936 pitäjänkartan perusteella. Tällaiset alueet muodostavat puronotkoon arvokkaan perinnebiotoopin (ks. kohde 1). Vesiuoma pientareineen muodostaa maatalousalueen yksipuolista luontoa rikastuttavan elinympäristön. Pienvedet ovat tärkeitä maisematekijöitä ja ne toimivat monien kasvi- ja eläinlajien pesintä-, levähdys- ja ruokailualueina.

Toimenpidesuosituks: Luoman peltoon rajautuvia rantoja voi hoitaa raivaamalla ja niittämällä. Hoidon tavoitteina voivat olla luonnon monimuotoisuuden ja maisemallisen arvon lisääminen sekä vesiuoman ekologisen tilan edistäminen luonnontilaisen kaltaiseksi. Hitaasti virtaaviin paikkoihin syntyneitä tiheitä vesikasvustoja voidaan aukaista niittämällä niihin uoma, jossa virtaus pysyy hyvänä. Vesikasvillisuuden laikuittainen poistaminen lisää monimuotoisuutta. Kiveämällä voidaan lisätä uoman syvyysolosuhteiden vaihtelua. Pientareiden avoimille osille, etenkin etelärannalle, on tärkeä jättää yksittäisiä puita ja pensaita sekä niiden muodostamia ryhmiä. Ne elävöittävät maisemaa, korostavat uomaa ja niiden tuomasta varjostuksesta hyötyvät myös kalat. Kesäaikana puut ja pensaat varjostavat uomaa, jolloin vesi ei saa lämmetä liiaksi. Varjostus estää myös vesikasvillisuuden kasvua ja uoman tukkeutumista. Puu- ja pensaskasvillisuus toimii luontaisena eroosiosuojana sekä tarjoaa suojapaikkoja eliöstölle. Yleisesti pientareiden avointen alueiden rehevää kasvillisuutta voi hoitaa niittämällä tai laiduntamalla. Puustoisten kohtien reunavyöhykkeillä voidaan raivaamalla ja niittämällä tavoitella kerroksellista ja monilajista reunaa, josta on hyötyä sekä maiseman että luonnon monimuotoisuuden kannalta.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 4: Metsäsaareke

Reunoiltaan monikerroksinen metsäsaareke sijaitsee pellon keskellä. Saarekkeen eteläreuna on puustoltaan ja pensastoltaan edustavampi. Reunan takana, saarekkeen sisässä, ovat vanhan talon jäänteet. Entisen pihapiirin vaikutus ulottuu saarekkeen reunoille monimuotoisena puustona ja pensastona, joihin kuuluvat harmaaleppä, koivu, kuusi, mänty, haapa, raita, kiiltopaju, pihasyreeni, pihlaja, mustaherukka ja kataja. Saarekkeen kaakkoiskulmassa kasvaa tammi. Talon ympärillä on vanhoja kuusia ja koivuja sekä avointa niittykasvillisuutta, jota kuitenkin uhkaavat lukuisat lehtipuiden taimet. Myös saarekkeen länsireuna on ollut avointa niittyä, jolla kuitenkin kasvaa jo nuorta haapaa, mäntyä, koivua ja kuusta. Saarekkeen laidoilla ja avoimilla paikoilla niittylajisto on melko edustavaa, vaikka kasvaakin rehevyyttä ilmentäviä lajeja. Yleisimpiä lajeja ovat timotei, siiankärsämä, koiranputki, maitohorsma, hiirenvirna, rönsyleinikki, nurmilauha, niittynätkelmä, niittyleinikki, nurmitädyke, kissankello, sarjakeltano. Joukossa kasvaa myös joitakin puutarhan kasveja.

Toimenpidesuosituks: Metsäsaarekkeen hoidon tavoitteena on puu- ja pensaskerroksen monikerroksisuuden lisääminen ja ylläpitäminen sekä lajistollisen monimuotoisuuden säilyttäminen. Reunavyöhykkeen hoidossa suositetaan marjovia puita ja pensaita. Vanhat lehtipuut, maapuut ja pökkelöt säästetään. Reunavyöhykkeelle pyritään saamaan vaihtelevuutta luomalla niittymäisiä aukkopaikkoja sekä tuomalla esiin yksittäisiä maisemapuita. Saarekkeen reunalla kasvavaa niittykasvillisuutta ja aukkopaikkoja hoidetaan niittämällä.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 5: Hakamaa

Hevosten laiduntaman nurmen yhteyteen on noin 15 vuotta sitten rajattu osa metsäsaarekkeesta (kuva 9). Pienellä haalla on maisemallista arvoa, sillä se sijaitsee maantiehen rajautuvan pellon laidalla, vaikkakin melko etäällä tiestä. Molemmiin puolin kohdetta kulkee myös kylä- ja tilustiet. Hieman kivikkoisen haan läpi kulkee pari hevosten tallaamaa polkua. Haan paahteisella reunalla maa on paikoin hevosten paljaaksi tallaamaa. Lämpimällä ja aurinkoisella maalla tällaiset maapaljastumat ovat etenkin sateisina ja kylminä kesinä tärkeitä hyönteislajistolle. Reunan kuivassa maaperässä viihtyvät kissankello, ahomansikka, isomaksaruoho, ahosuolaheinä ja lampaannata. Haan puusto on muutamaa koivua lukuun ottamatta mäntyä. Heinävaltaisen aluskasvillisuuden lajistoon kuuluvat nurmilauha, timotei ja nurmirölli.

Toimenpidesuosituks: Nykyinen laidunnus osana laajempaa nurmilaidunta on haalle sopiva hoitomuoto.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 6: Kosteikko

Koivulantien molemmiin puolin on kaksi pitkänomaista, tien vartta seuraavaa metsäistä aluetta, joiden sisäosissa on monta vanhaa, veden täyttämää saviprunnia (kuva 10). Tällaiset lampareet ovat tärkeitä maatalousympäristön luonnon monimuotoisuuden kannalta. Lampareet ovat kooltaan vaihtelevia ja paikoin yhteydessä toisiinsa. Vedessä kasvaa mm. kurjenjalkaa ja punakoisoa. Lampareita ympäröivä sekametsä pitää sisällään vanhoja koivuja ja mäntyjä, pökkelöitä, lahoppua ja katajan vallitseman pensaskerroksen. Aluskasvillisuudesta löytyy sekä tuoreen metsän lajistoa, kuten käenkaalta, metsäimarretta, metsäkortetta ja puolukkaa, että suurruohoja, kuten maitohorsmaa, nurmilauhaa ja mesiangervoa.

Toimenpidesuosituks: Hoitotoimenpiteiden tarkoituksena on estää lampareiden ja niiden ympäristön umpeenkasvu sekä lampareiden kuivuminen, esimerkiksi ojituksen seurauksena. Lampareita hoidetaan niin, että niiden monimuotoisuus säilyy ja että vesi- ja kosteikkokasvillisuus kehittyvät luonnontilaisen kaltaiseksi. Lampareita ja niiden ympäristöä hoidetaan tarpeen mukaan puustoa ja pensastoa harventamalla ja suurruohokasvillisuutta niittämällä ympäristön avartamiseksi ja rehevyyden vähentämiseksi. Raivaus- ja niittotähteet tulee korjata pois alueelta. Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeää on säilyttää myös vanhat puut, pökkelöt ja lahoppuat. Suojaavaa puustoa ei saa poistaa liiaksi, jotta peltojen eliöstölle jää suojapaikkoja ja ettei lammikoiden kasvillisuus rehevöidy valon määrän lisääntyessä.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 7: Lato ympäristöineen

Maisemallisella paikalla pellon keskellä sijaitsee tilustien mutkaan keskittynyt kohde, jolla on arvoa sekä maiseman että luonnon monimuotoisuuden kannalta. Kohteella on vanha, hyvin säilynyt hirsilato, jonka ympäristössä kasvaa erittäin näyttäviä vanhoja mäntyjä ja koivuja. Ladon pohjoispuolella on pieni koivumetsä, joka on kuitenkin rajattu kohteen ulkopuolelle, ja länsilaidalla kasvimaata. Ladon vieressä on myös vanha, kasvillisuuden peittämä kiviröykkiö (kuva 11). Alueelle jääneistä vanhoista aidantolpista ja sähköpaimenkerästä päätellen alue on aikoinaan saattanut olla ainakin osittain laidunnettu tai on vähintään rajautunut laitumeen. Alueen puustoa on raivattu ja kasvillisuutta niitetty ladon ympäriltä. Ladon ja maisemapuiden ympärillä heinä- ja ruohokasvillisuus vaihtelee mosaiikkimaisesti. Yleisimpiä lajeja ovat mm. kultapiisku, nurmitädyke, karhunputki, suden- ja oravanmarja sekä metsäkurjenpolvi. Kohteelle vievän tien varrella kasvaa huomionarvoista nurmitatarta sekä alueellisesti uhanalaista ketoneilikkaa. Alueen puuston ja pensaston muodostavat mänty, pihlaja, koivu, kataja, punaherukka ja ruusu.

Toimenpidesuositukset: Tavoitteena on säilyttää kohteen maisemallista arvoa ja luonnon monimuotoisuutta lisäävät tekijät, joita ovat lato, koivumetsä, kiviröykkiö, maisemapuut sekä marjovat puut ja pensaat. Hoito toteutetaan hyvin suunnitellulla raivauksella sekä niittykasvillisuuden niitolla. Maisemapuita korostetaan raivaamalla niitä ympäröivää nuorta puustoa. Myös kiviröykkiötä tuodaan esiin raivaamalla sitä peittävää lehtipuustoa ja pensastoa. Tärkeä on myös estää ruusun villiintyminen. Kohteelle jätetään kuitenkin marjovia puita ja pensaita lisäämään alueen luonnon monimuotoisuutta. Ladon edustaa, tien pientareita ja muita kohteen avoimia niittyalueita hoidetaan säännöllisesti niittämällä, jolloin lato, kiviröykkiö, maisemapuut sekä kohteelle jätetyt puut ja pensaat tulevat paremmin esiin maisemasta saadessaan tilaa ympärilleen. Niitto voidaan ulottaa myös kohteen ulkopuolelle, tilustien pientareille, jolloin huomioidaan tien varressa kasvavat huomionarvoiset lajit, nurmitatar ja ketoneilikka, jotka ajan kanssa voivat levitä itse kohteelle. Niitto tulisi suorittaa vasta niittykasvien kukinnan ja siementämisen jälkeen. Niittojäte korjataan pois alueelta.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kuva 7. Puustoltaan ja pensastoltaan kerroksellinen metsäsaareke tuo vaihtelua maatalousmaisemaan (kohde 1).

Kuva 8. Laidunnus säilyttäisi Lohiluomaan viettävän vanhan laidunalueen avoimena ja palauttaisi sen arvokkaan kasvilajiston (kohde 2).

Kuva 9. Pienen hakamaan paah-teinen reuna muodostaa tärkeän elinympäristön monille maatalousympäristön kasvi- ja hyönteislajeille (kohde 5).

Kohde 8: Hakamaa

Krekolanmaalla sijaitsee peltoon, tilustiehen ja pihapiiriin rajautuva pieni hakamainen alue. Suurin osa alueesta on hyvin vanhaa, harvaan kasvavaa hakamaista koivikkoa. Kohteen kapea kärki on puoliavointa niittyä, jota luonnehtivat rehevien suurruohoisten laikkujen ja kuivempien ketomaisten laikkujen vaihtelu. Kuivilla laikuilla kasvaa useita huomionarvoisia niittylajeja, kuten ketosilmäruohoa, aho-mansikkaa, poimulehteä, kissankelloa, päivänkakkaraa, lampaannataa, jänönsaraa, aho-orvokkia, nurmitädykettä, tuoksusimaketta ja nurmitatarta. Pienipiirteisyyttä niitylle tuovat muutamit matalat kivet, nuoret koivuryhmät ja mänty.

Toimenpidesuosituks: Hoidon tavoitteena on kohteen hakamaisten piirteiden, avoimuuden ja arvokkaan kasvilajiston säilyttäminen. Ensisijaisena hoitotoimenpiteenä on puiden taimien raivaus, jolla ehkäistään alueen umpeenkasvua. Vanhat koivut sekä kärjessä olevan niittyalueen koivuryhmät ja mänty säilytetään ylläpitämään hakamaista ilmettä. Koivuryhmiä voi tarvittaessa harventaa. Raivauksen jälkeen aluetta voidaan hoitaa joko laiduntamalla tai niittämällä. Niitto suositellaan tehtäväksi siten, että rehevät suurruohoiset laikut niitetään kaksi kertaa kesässä maaperän köyhdyttämiseksi ja lajiston monipuolistamiseksi. Kuivat ketomaiset laikut niitetään kerran kesässä vasta arvokkaiden niittylajien kukinnan ja siementämisen jälkeen.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen tai perinnebiotoopin hoito.

7.3.3 Kohteet 9–16 (kartat 3–4)

Kohde 9: Peltojen puu- ja pensasryhmä

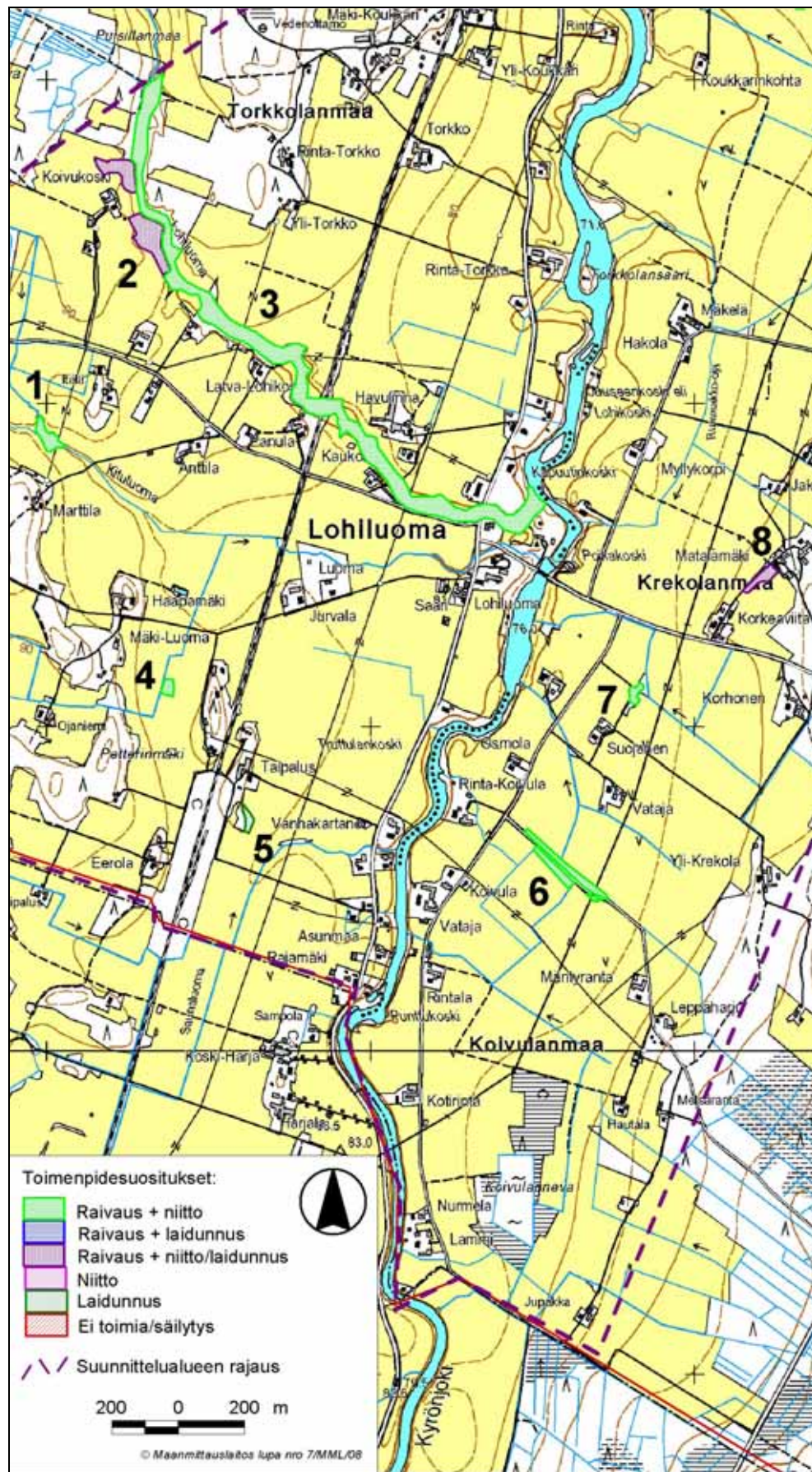
Vanhan maatilan pihapiiriin rajautuvalla alueella, kylätien varrella on ryhmä vanhoja maisemallisesti näyttäviä kuusia ja mäntyjä sekä runsaasti marjovia pensaita, kuten pihlajaa, tervtuseljaa, vadelmaa, punaherukkaa, mustaherukkaa sekä joitakin pylväsmäisiä katajia. Puiden ja pensaiden lomassa on suurruoho- ja heinäniittyä sekä paikoin kuivempia matalakasvuisia niittylaikkuja. Kasvilajistoon kuuluvat mm. mesiangervo, nurmilauha, timotei, maitohorsma, huopaohdake ja nokkonen sekä poimulehti, sian- ja ojakärsämö, nurmitädyke, niittynätkelmä ja harakankello. Tien varressa on myös vanha osittain romahtanut hirsilato.

Toimenpidesuosituks: Avoimella paikalla maisemallisesti näyttävien vanhojen puiden säilyttäminen on tärkeää. Kohteen monimuotoisuutta ja pienipiirteisyyttä lisäävät runsaana esiintyvät marjovat pensaat sekä avoimet niittyalueet. Avoimia alueita hoidetaan niittämällä. Puiden taimia, pajukkoa sekä mahdollisesti liikaa levittäytyviä marjapensaita suositellaan raivattavaksi tarpeen mukaan niin, etteivät avoimet niittyalueet kasva umpeen, ja niin että vanhat puut korostuvat maisemassa.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kartta 1. Kohteiden 1–8 elinympäristötyypit.

Kartta 2. Kohteiden 1–8 toimenpidesuosittukset.

Kohde 10: Joenrantaniitty

Alava joenrantaniitty sijaitsee Kauhajoen itäpuolella, joelle viettävässä notkossa (kuva 12). Kohde on merkitty avoimeksi niityksi jo vuoden 1936 pitäjänkarttaan. Kohde on vielä osittain avoin, vaikka onkin paikoin pensoittunut pajusta. Pitkään jatkuneesta avoimuudesta kertovat huonossa kunnossa olevat pylväskatajat. Notkon etelään viettävä piennar on jonkin verran kivikkoinen. Laidalla kasvaa muutama koivuryhmä. Kasvillisuus on kosteaa ja rehevää suurruoho- ja heinäniittyä. Kohteella esiintyviä lajeja ovat mm. viitakastikka, röyhyvihvilä, mesiangervo, ruokohelpi, oja- ja siankärsämö, särmäkuisma, päivänkakkara, niittynätkelmä, nokkonen, karhunputki, nurmilauha, hiirenvirna, jänönsara ja apilat sekä monet muut kosteiden ja tuoreiden niittyjen lajit. Notkon pohjalla, rannan läheisyydessä, on pieniä veden täyttämiä tai jo kuivuneita kasvipeitteettömiä kuoppia. Kohde näkyy joen vastakkaisella puolella kulkevalta tieltä sekä nuorisoseuran parkkialueelta.

Toimenpidesuosituks: Hoidon tavoitteena on kohteen avoimuuden lisääminen ja maaperän köyhdyttäminen lajiston monipuolistamiseksi. Avoimuutta lisätään nuorta puustoa ja pensastoa, kuten koivun taimia ja pajukkoa, raivaamalla. Kohteelle jätetään satunnaisia puu- ja pensasryhmiä, vanhoja puita ja katajia. Myös joen vastakkaiselle puolelle tulisi avata näkymää raivaamalla aukkoja rantapuustoon. Jatkohoidoksi sopii parhaiten laidunnus.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen tai perinnebiotoopin hoito.

Kohde 11: Peltojen puu- ja pensasryhmä

Pellon keskellä sijaitsee suorakaiteen muotoinen, pitkä ja kapea alue, joka kasvaa kerroksellisesti erilaisia lehtipuita ja pensaita. Kasvillisuuden keskellä on koko matkalta pitkänomainen veden täyttämä lammikko, ilmeisesti vanha savenotto-paikka. Puu- ja pensaslajistoon kuuluvat mm. kiiltopaju, koivu, harmaaleppä, pihlaja, haapa ja tuomi. Alueen laidoilla kasvaa rehevää suurruohokasvillisuutta, kuten pietaryrttiä, pelto-ohdaketta, maitohorsmaa, nokkosta ja mesiangervoa, sekä hiirenvirnaa, nurmipuntarpäätä ja juolavehnää. Keskiosissa, vedessä tai vesirajalla, kasvaa mm. kurjenjalkaa ja punakoisoa. Kohteella on merkitystä alueen eläimistölle mm. levähdys-, suoja- ja pesintäpaikkana. Puuston suojissa oli lukuisia rastaita. Myös seisovan veden täyttämä pieni lammikko on vähävetisessä ympäristössä tärkeä luonnon monimuotoisuuden kannalta toimien esimerkiksi lisääntymispaikkana sammakkoeläimille ja hyönteisille.

Toimenpidesuosituks: Kohde tulisi vähintäänkin säilyttää alueen eliöstölle tärkeänä kohteena. Peltoon rajautuvaa puustoa ja pensastoa voi hoitaa valikoidulla raivauksella siten, että reunasta tulee monikerroksinen ja monilajinen. Marjovia puita ja pensaita suositaan. Myös laitojen rehevää suurruohokasvillisuutta voi hoitaa niittämällä. Reunapuuston lomaan voi raivaamalla luoda aukkoja, joita myös hoidetaan niittämällä. Näin puuston ja pensaston kerroksellisuus korostuu ja elinympäristön pienipiirteisyys lisääntyy. Veden täyttämä lammikko tulee säilyttää ja siihen mahdollisesti kehittyvää kosteikkokasvillisuutta vaalia.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kuva 10. Vanhojen saviprunnien muodostamat kosteikot lisäävät luonnon monimuotoisuutta (kohde 6).

Kuva 11. Kivaidat ja -röykkiöt kertovat menneiden sukupolvien työstä (kohde 7).

Kuva 12. Rehevöityminen ja pensoituminen uhkaavat pitkään avoimena säilynyttä joenrantaniittyä (kohde 10).

Kohde 12: Metsälaidun

Kohde on Kauhajoen rannalla sijaitseva vanha metsäinen laidunalue, jossa on laidunnettu karjaa vielä 1960-luvulla. Alue rajautuu pohjoiselta ja itäiseltä reunaltaan peltoon, etelässä metsään ja lännessä jokeen. Luoteisnurkassa on rakennettu lampi. Alueen peltoon rajautuvalla reunavyöhykkeellä on maisemallisesti näyttäviä kuusia ja mäntyjä sekä katajaa. Reunavyöhykkeen avoimissa osissa on vielä maastosta erottuvia, 1930–1940-luvuilta peräisin olevia perunakuoppia. Metsälaidun viettää loivasti kohti jokea. Alueen korkeammalla sijaitseva peltoon rajautuva yläosa on aikoinaan ollut avoin niitty, joka on merkitty vuoden 1936 pitäjänkarttaan. Alueen yläosassa on haavikkoja, keskivaiheilla muutamia vanhoja, kookkaita lehti- ja havupuita ja alavassa rannan läheisessä osassa on tiheähköä lehtimetsää. Osaan alueesta on myös istutettu kuusen taimia. Aluskasvillisuus muodostuu pääasiassa suurruohoista. Yleisimpiä lajeja ovat mesiangervo, nokkonen, maitohorsma, karhunputki, metsäkurjenpolvi ja lehtovirmajuuri. Alavassa osassa on runsaasti myös veden syövyttämiä nurmilauhapilareita. Rannan monimuotoiseen kasvilajistoon kuuluvat mm. lehtohorsma, säderusokki, rentukka, järvikorte, kurjenjalka, rantalampi, luhtalemmikki, rantanätkelmä, punakoiso, lehtovirmajuuri ja ruokohelpi. Pelton reunavyöhykkeen vaikutusalueella, rinteiden yläosassa niitty lajisto on hieman monipuolisempaa kasvaen mm. hiirenvirnaa, aivotirnaa, niittynätkelmää, kultapiiskua, sarjakeltanoa, ahomansikkaa ja lillukkaa. Reunavyöhykkeellä kasvaa lisäksi kissankelloja ja heinätahtimöä.

Toimenpidesuosituks: Hoidon tavoitteena on alueen palauttaminen metsälaitumeksi. Hoito aloitetaan alueen vähittäisellä raivauksella sekä avoimien laikkujen luomisella, joilla kohteen avoimuutta ja valoisuutta lisätään laidunnuksen aloittamista silmällä pitäen. Avoimiin kohtiin kehittyy vähitellen karjalle ravinnoksi sopivaa kasvillisuutta ja alue voidaan aidata laidunnettavaksi. Vanhat puut, laho- ja kolopuut säästetään. Lisäksi suositetaan marjovia puita ja pensaita, jotka lisäävät alueen luonnon monimuotoisuutta. Vaalimisen arvoisia kohteita ovat myös reunavyöhykkeen vanhat maisemapuut ja katajat. Raivauksen jälkeinen laidunnus on tärkeää, ettei alue valon lisääntyessä pensoittuisi ja metsittyisi.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen tai perinnebiotoopin hoito.

Kohde 13: Puronotko pientareineen

Kyttäluoma on luokiteltu arvokkaaksi pienvedeksi alueella vuonna 1994 toteutetussa arvokkaiden pienvesien inventoinnissa (Luomaranta ym. 1994). Kyttäluoman valuma-alueella on paljon lähteitä ja suuri osa pääuomasta on luonnontilaista, joten uoman vedenlaatu on pysynyt hyvänä. Kyttäluomassa on kohtalainen purotaimenkanta ja sillä on hyvät edellytykset säilyä, mikäli puronuoma ja vedenlaatu säilyvät hyvänä. Kyttäluomalla on myös huomattavaa maisemallista arvoa. Suunnittelualueella Kyttäluoma virtaa laajan peltoaukean halki laskien lopulta Kauhajokeen. Pientareet rajautuvat lähes koko matkalta peltoon. Asutusta on luoman varrella vain satunnaisesti. Viljelykset ulottuvat paikoin aivan luoman rantaan. Useimmiten puro virtaa kuitenkin lehtomaisessa notkelmassa. Pientareiden avoimissa osissa kasvillisuus on pääasiassa rehevää ja kosteaa suurruoho- ja heinäniittyä, jonka yleisimpiä lajeja alueella ovat mm. koiranputki, hiirenvirna, mesiangervo, lehtovirmajuuri, maitohorsma, nurmipuntarpää, ruokohelpi, pelto-ohdake, rönsyleinikki ja pietaryrtti. Pientareilla kasvavan lehtomaisen metsän tyypillisiä kasveja ovat korpiimarre, metsäimarre, kultapiisku, ahomansikka, käenkaali ja kotkansiipi. Puuston seassa on paikoin vanhoja lehtipuita. Lähes koko luoman varsi, joka nyt kasvaa vahvaa puustoa, on ollut aikoinaan avointa niittyä vuoden 1936 pitäjänkartan perusteella. Vesiuoma pientareineen muodostaa maatalousalueen yksipuolista luontoa rikastuttavan elinympäristön. Pienvedet ovat tärkeitä maisematekijöitä ja ne toimivat monien kasvi- ja eläinlajien pesintä-, levähdys- ja ruokailualueina.

Toimenpidesuosituks: Luoman peltoon rajautuvia rantoja voi hoitaa raivaamalla ja niittämällä. Hoidon tavoitteina voivat olla luonnon monimuotoisuuden ja maisemallisen arvon lisääminen sekä vesiuoman ekologisen tilan edistäminen luonnontilaisen kaltaiseksi. Hitaasti virtaaviin paikkoihin syntyneitä tiheitä vesikasvustoja voidaan aukaista niittämällä niihin uoma, jossa virtaus pysyy hyvänä. Vesikasvillisuuden laikuittainen poistaminen lisää monimuotoisuutta. Kiveämällä voidaan lisätä uoman syvyysolosuhteiden vaihtelua. Pientareiden avoimille osille, etenkin etelärannalle, on tärkeä jättää yksittäisiä puita ja pensaita sekä niiden muodostamia ryhmiä. Ne elävöittävät maisemaa, korostavat uomaa ja niiden tuomasta varjostuksesta hyötyvät myös kalat. Kesäaikana puut ja pensaat varjostavat uomaa, jolloin vesi ei saa lämmetä liiaksi. Varjostus estää myös vesikasvillisuuden kasvua ja uoman tukkeutumista. Puu- ja pensaskasvillisuus toimii luontaisena eroosiosuojana sekä tarjoaa suojapaikkoja eliöstölle. Yleisesti pientareiden avointen alueiden rehevää kasvillisuutta voi hoitaa niittämällä tai laiduntamalla. Puustoisten kohtien reunavyöhykkeillä voidaan raivaamalla ja niittämällä tavoitella kerroksellista ja monilajista reunaa, josta on hyötyä sekä maiseman että luonnon monimuotoisuuden kannalta.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 14: Uhanalaisen lajin esiintymä

Kyttälänmaalla kylätien varressa on pienialainen puoliavoin niitty, jolla kasvaa valtakunnallisesti silmälläpidettävää ja alueellisesti uhanalaista ketoneilikkaa. Niityllä on haaparyhmä sekä parin männyn ja katajan muodostama ryhmä. Sähkölinjan alapuolelta on raivattu haapaa. Niityllä on myös joitakin kiviä. Tien vastakkaisella puolella sijaitsevat vanha hirsilato sekä kiven juureen kasvaneet hieno koivu ja kataja. Yhdessä niityn kanssa nämä muodostavat maisemallisen kokonaisuuden. Niityn kasvillisuus on edustavimmillaan pienruohojen luonnehtimaa heinäniittyä. Ketoneilikkaa kasvaa runsaimmin tien ja mäntyryhmän välissä. Ketoneilikan seura-laislajeina esiintyvät siankärsämö, kissankello, puna-apila, heinätahtimö, lampaan-nata, poimulehti, hiirenvirna, nurmitädyke ja metsäkurjenpolvi. Niityn rehevöity-misestä kertovat kookkaat heinät ja suurruohot. Myös haavan taimia esiintyy run-saasti.

Toimenpidesuosituks: Hoidon tavoitteena on säilyttää uhanalaisen ketonei-likan esiintymä elinvoimaisena sen elinympäristöä hoitamalla ja suojelemalla. Tär-keä on myös palauttaa ja säilyttää kohteen avoimuus. Puun taimet raivataan. Kiviä tuodaan esiin kasvillisuudesta ja samalla korostetaan kohteelle jätettäviä puuryhmiä ja pensaita niitä ympäröivää nuorta puustoa ja pensastoa raivaamalla. Erityisesti kataja vaatii kasvaakseen valoa ja tilaa. Raivauksen jälkeen kohde vaatii niittykas-villisuuden säännöllistä niittoa. Ketoneilikka ja muut alueen monimuotoisuutta lisäävät niittylajit hyötyvät vuosittaisesta niitosta. Niittäminen tulee tehdä kuitenkin vasta loppukesästä ketoneilikan kukinnan ja siementämisen jälkeen, jottei lajin esiintyminen vaarannu. Niittojäte tulee korjata pois paikalta. Maisemallisesti tär-keitä, säilyttämisen arvoisia kohteita ovat myös tien vastakkaisella puolella sijait-seva hirsilato sekä kiven juureen kasvanut koivu ja kataja. Niitä ympäröivää suur-ruohokasvillisuutta voi myös niittää kohteen esiintuomiseksi.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja mai-seman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 15: Pellon ja metsän välinen reunavyöhyke

Mietaankylässä sijaitsevan vanhan savenottopaikan, Tehtaanlammin, luoteispuolel-la on peltoon rajautuva ja lammelle viettävä monimuotoinen pellon ja metsän väli-nen reunavyöhyke. Pellon reunalta rinne viettää jyrkästi kaakkoon ja rinteen juurel-la on pieniä, veden täyttämiä saviprunneja. Reunan puusto muodostuu pääosin lehtipuista ja pensaista, kuten harmaalepystä, koivuista, pihlajasta, pajusta ja va-delmaasta. Seassa kasvaa myös mäntyä ja kuusta sekä joitakin pylväsmäisiä katajia, joista suuri osa on kuollut. Pylväskatajat kertovat alueen pitkään jatkuneesta avoi-muudesta. Reunan rakenne on puoliavoin. Vyöhykkeen reunalla, peltoon rajautuen, kulkee leveydeltään vaihteleva, suurruohovaltainen niittykasvillisuusvyöhyke. Kenttäkerroksen yleisimpiä lajeja ovat ukonputki, koiranputki, nokkonen, mesian-gervo, harakankello, niittynätkelmä, pelto-ohdake, maitohorsma, nurmitädyke, kissankello, nurmitädyke, oja- ja siankärsämö sekä pietaryrtti. Reunavyöhyke si-jaitsee maisemallisella paikalla.

Toimenpidesuosituks: Hoidon tavoitteena on ylläpitää ja kehittää reuna-vyöhykkeen kerroksellista luonnetta ja lajistollista monimuotoisuutta. Reuna-vyöhykkeen puustoa ja pensastoa hoidetaan valikoidulla raivauksella niin, että reunasta tulee mahdollisimman monikerroksinen ja -lajinen. Reunavyöhykkeen hoidossa suositetaan etenkin marjovia lajeja. Lahopuut ja vanhat puut tulee säilyttää metsän reunan monimuotoisuutta lisäävinä kohteina. Maaperää köyhdytetään niit-tämällä puuston ja pellon välistä rehevän niittykasvillisuuden valtaamaa avointa vyöhykettä, joka paikoin ulottuu myös puiden lomaan. Tällöin reunan kerrokselli-nen luonne korostuu ja maaperän vähittäinen köyhtyminen luo olosuhteet vaатели-ammalle ja monimuotoisemmalle niittykasvillisuudelle. Pylväsmäisten katajien

ympäriin raivataan tilaa ja maisemallisia yksittäisiä puita ja pensaita korostetaan niiden ympäristöä raivaamalla ja niittämällä. Hoitotoimenpiteiden tarkoituksena on myös estää lampareiden umpeenkasvu sekä kuivuminen, esimerkiksi ojituksen seurauksena. Kohdetta hoidetaan niin, että sen monimuotoisuus säilyy ja että vesi- ja kosteikkokasvillisuus kehittyvät luonnontilaisen kaltaisiksi.

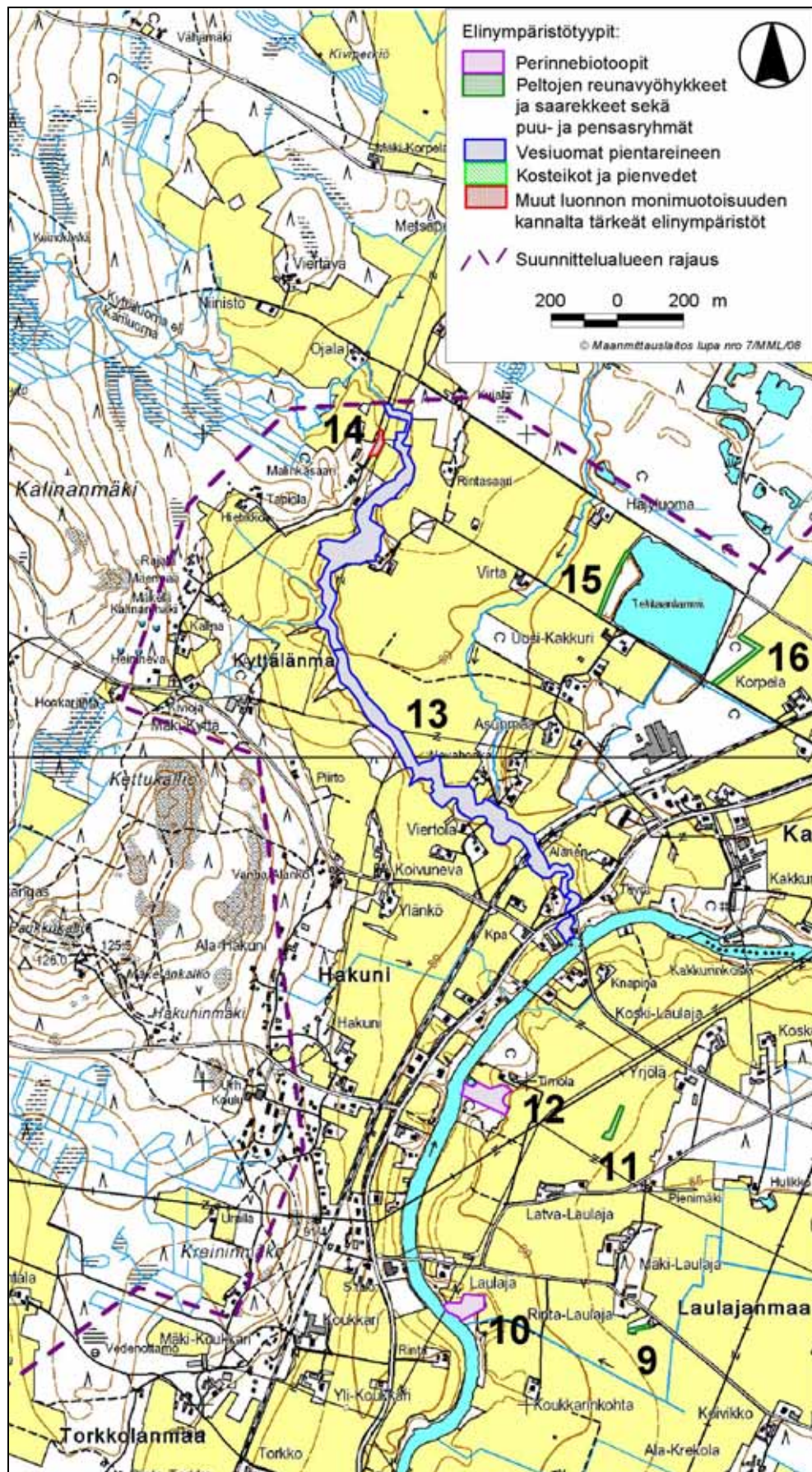
Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 16: Pellon ja metsän välinen reunavyöhyke

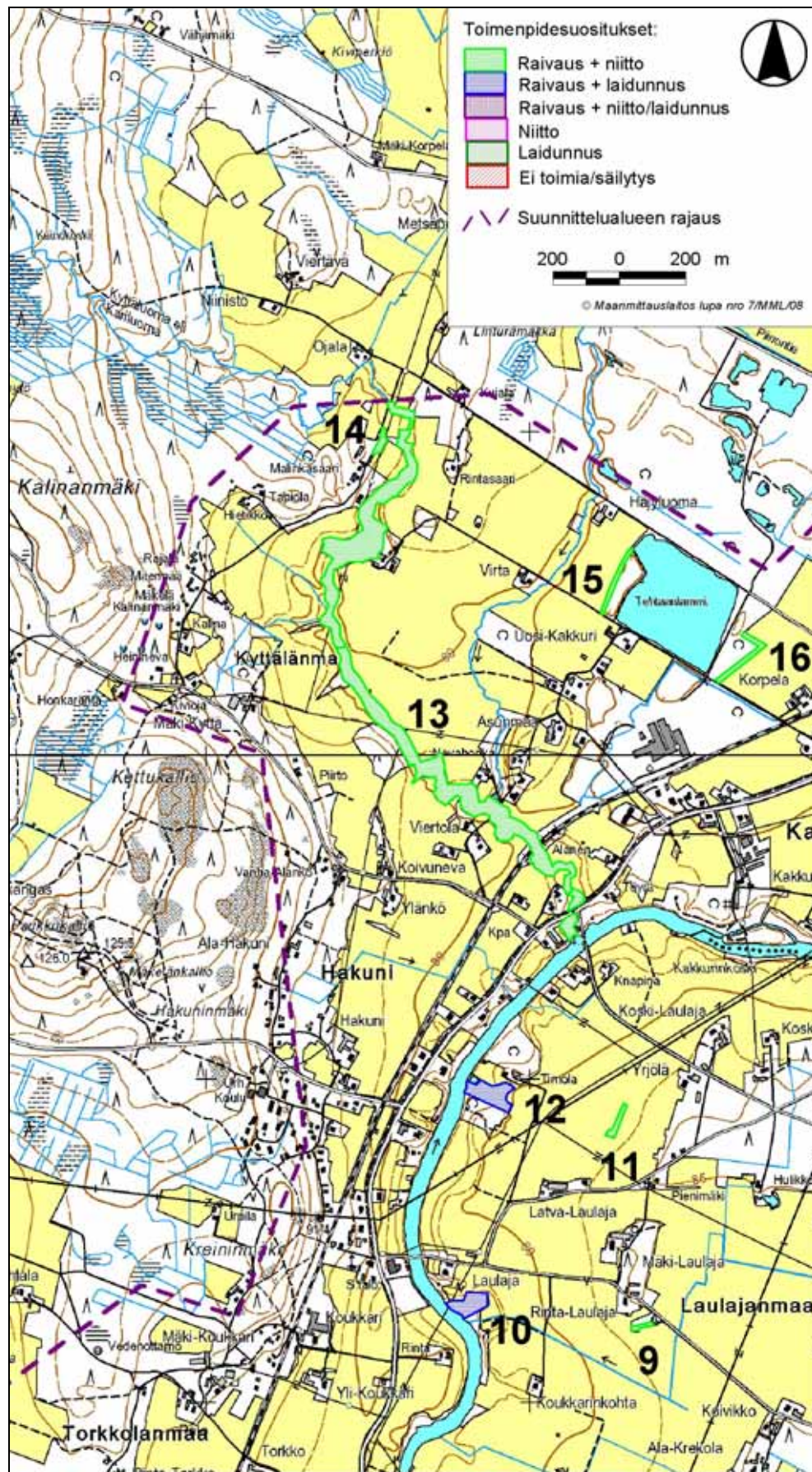
Mietaankylässä sijaitsevan vanhan savenottopaikan, Tehtaanlammin, kaakkoispuolella on monimuotoinen pellon ja metsän välinen reunavyöhyke. Reunan sisäosissa on kosteikkomaisia alueita, ilmeisesti vanhoja saviprunneja, joissa kasvaa mm. osmankäämiä, järvikortetta ja kurjenjalkaa. Reunavyöhykkeellä lenteli paljon sudenkorentoja. Reuna on rakenteeltaan melko sulkeutunut lukuun ottamatta joitakin avoimemmaksi raivattuja kohtia. Niittykasvillisuutta on reunalla vain vähän. Lajistoon kuuluvat mm. ahomansikka, niittyleinikki, koiranputki, maitohorsma, voikukka, peltto-ohdake, siiankärsä, hiirenvirna, niittynätkelmä, hietakastikka ja paimenmatar. Reunan monimuotoisen puuston ja pensaston muodostavat paju, koivu, pihlaja, haapa, kuusi, raita, mänty, tuomi ja yksi pylväskataja. Reunavyöhyke sijaitsee maisemallisella paikalla.

Toimenpidesuosituks: Hoidon tavoitteena on ylläpitää ja kehittää reunavyöhykkeen kerroksellista luonnetta ja lajistollista monimuotoisuutta. Reunavyöhykkeen puustoa ja pensastoa hoidetaan valikoidulla raivauksella niin, että reunasta tulee mahdollisimman monikerroksinen ja -lajinen. Reunavyöhykkeen hoidossa suositetaan etenkin marjovia lajeja. Lahopuut ja vanhat puut tulee säilyttää metsän reunan monimuotoisuutta lisäävinä kohteina. Maaperää köyhdytetään niittämällä puuston ja pellon välistä rehevän niittykasvillisuuden valtaamaa avointa vyöhykettä, joka paikoin ulottuu myös puiden lomaan. Tällöin reunan kerroksellinen luonne korostuu ja maaperän vähittäinen köyhtyminen luo olosuhteet vaateli-aammalle ja monimuotoisemmalle niittykasvillisuudelle. Pylväsmäisten katajien ympäriin raivataan tilaa ja maisemallisia yksittäisiä puita ja pensaita korostetaan niiden ympäristöä raivaamalla ja niittämällä. Hoitotoimenpiteiden tarkoituksena on myös estää lampareiden umpeenkasvu sekä kuivuminen, esimerkiksi ojituksen seurauksena. Kohdetta hoidetaan niin, että sen monimuotoisuus säilyy ja että vesi- ja kosteikkokasvillisuus kehittyvät luonnontilaisen kaltaisiksi.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kartta 3. Kohteiden 9–16 elinympäristöttyypit.

Kartta 4. Kohteiden 9–16 toimenpidesuosituksset.

7.3.4 Kohteet 17–26 (kartat 5–6)

Kohde 17: Muu luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä ympäristö

Kohde muodostuu kahdesta erilaisesta elinympäristötyypistä, jotka kuitenkin yhdessä muodostavat muusta ympäristöstä poikkeavan kokonaisuuden. Kohteen pohjoisempi osa muodostuu kiviaineksesta ja kiviröykkiöstä sekä eteläisempi osa vanhas-ta hakamaasta. Entisen nurmilaitumen länsilaidalla, metsän reunassa, kulkee palan matkaa kiviainekseä, jonka takana on vanhoja katajia. Kiviaineksen eteläpuolella on kahden kuusen välissä kumpare, jonka sisällä on neliön muotoinen, kiviseinäinen monttu. Kumpareen edustalla, avoimella paikalla on lyhyt kiviainekseä, jonka varrella kasvaa muutama vanha koivu ja pihlaja. Kiviaineksen ja kumpareen eteläpuolella on pienialainen hakamaa, jota on ilmeisesti aikoinaan laidunnettu nurmilaitumen yhteydessä. Koivuista, kuusista, haavoista, männyistä ja raidasta muodostuva puusto ei ole kovin vanhaa. Aluskasvillisuus on heinävaltaista. Kasvilajistoon kuuluvat mm. nurmilauha, timotei, röllit, kanerva, metsätähti, kangasmaitikka, siiankärsämä, heinästähtimö, hiirenvirna ja niittynäkelmä. Haan pellon puoleinen laita on hieman kivikkoinen.

Toimenpidesuosituks: Kohde ei vaadi erityisiä hoitotoimenpiteitä, mutta se suositellaan säilytettäväksi merkinä menneiden sukupolvien työstä. Kiviainekseillä on myös merkitystä luonnon monimuotoisuuden kannalta, joten niiden ympärille kehittyvää kasvillisuutta on hyvä tarpeen mukaan niittää ja raivata siten, että niiden ympäristö pysyy avoimena. Myös hakamaan kivikkoiset reuna-alueet on hyvä pitää avoimena, sillä ne saattavat ajan kuluessa kasvaa umpeen. Haan keskiosa ei kaipaa välitöntä hoitoa, mutta koko alue suositellaan laidunnettavaksi, mikäli laidunnusta ympäröivällä peltomaalla jatketaan.

Erityistukimuoto: Kohde ei vaadi sellaista välitöntä hoitoa, jolla olisi edellytyksiä erityisympäristötukeen.

Kohde 18: Metsäsaareke

Pieni, syvien ojien ympäröimä metsäsaareke sijaitsee pellon keskellä, lähellä kiviaineksen ja pienen hakamaan muodostamaa kohdetta. Metsäsaarekkeen puuston ja pensaston muodostavat pihlaja, paju, mänty, koivu, kuusi, haapa ja vadelma. Pensaiden peitossa kasvaa myös yksi pylväskataja, joka kertoo reunan olleen joskus avoimempi. Eteläpuolella kulkevan ojan levennykseen on syntynyt pieni kosteikko, jossa kasvaa mm. säderusokkia, kurjenjalkaa ja saroja. Saarekkeessa on lisäksi lahoppuustoa. Metsäsaareke tarjoaa suojaa, pesimisrauhaa ja ruokailumahdollisuuksia useille eläinlajeille. Lisäksi se tuo vaihtelua avoimeen peltomaisemaan.

Toimenpidesuosituks: Metsäsaareke ja sen sisältämä kosteikko ovat tärkeitä maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden kannalta, minkä vuoksi saareke ja kosteikko suositellaan säilytettäväksi. Saarekkeen reunan puustoa voi valikoiden harventaa siten, että luodaan monikerroksinen reuna, jossa matalimmat pensaat ovat lähimpänä reunaa. Piilossa oleva pylväskataja vapautetaan sitä varjostavasta kasvillisuudesta. Puuston ja pensaston lomaan voidaan raivata myös niittymäisiä aukkoja korostamaan reunan kerroksellista luonnetta. Reunavyöhykkeen hoidossa suositaan marjovia puita ja pensaita. Vanhat lehtipuut, maapuut ja pötkelöt säästetään. Saarekkeen reunalla kasvavaa niittykasvillisuutta ja aukkopaikkoja hoidetaan niittämällä.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 19: Muu luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä elinympäristö

Kohde muodostuu Kauhajoen pientareeseen rajautuvasta lähteiköstä sekä lähteikköön ja jokeen rajautuvasta kesantopellosta. Luoteeseen joelle viettävä peltolohko on jyrkkyytensä ja toisaalta helposti vettyvän alavan rantansa vuoksi hankala viljellä. Peltolohkolle olisikin perusteltua muodostaa suojavyöhyke, jolla olisi merkitystä sekä vesiensuojelun että luonnon monimuotoisuuden kannalta. Lähteikön yläpuolinen viljelemätön vyöhyke suojaisi myös lähteikköä ylimääräiseltä ravinnekuormalta ja lisäisi näin myös lähteikön tilaa. Kesantopellon kasvillisuus on kookasta suurruoho- ja heinäniittyä, jolle tavanomaisia lajeja ovat ruokohelpi, mesiangervo, nurmipuntarpää, maitohorsma, hiirenvirna, niittynätkelmä, nurmilauha, juolavehna, timotei, huopaohdake, karhunputki, koiranputki, pietaryrtti ja metsäkurjenpolvi. Lähteikköä reunustavat matalat pajupensaat, harmaalepät ja varttuneet koivut.

Toimenpidesuosituks: Suojavyöhykettä hoidetaan yleensä vähintään kerran vuodessa niittämällä. Niittojäte kerätään pois. Niiton tarkoitus on ehkäistä pensoitumista ja köyhdyttää maaperää, kun kasveihin sitoutuneet ravinteet poistuvat niittojätteen mukana. Pellolle perustettuun suojavyöhykkeeseen voi liittää myös pellon ja vesistön välisten luonnontilaisten alueiden hoitotoimenpiteitä. Lähteikön säilymisestä on huolehdittava. Sen ympäristöä hoidetaan tarpeen mukaan puustoa ja pensastoa raivaamalla ja suurruohokasvillisuutta niittämällä ympäristön avartamiseksi ja rehevyyden vähentämiseksi. Raivaus- ja niittotähteet tulee korjata pois alueelta. Suojaavaa puustoa ei saa poistaa liiaksi, jotta peltojen eliöstölle jää suojapaikkoja ja ettei lähteikön kasvillisuus rehevöidy valon määrän lisääntyessä. Peltoon rajautuvaa puustoista reunavyöhykettä voi valikoidusti raivata ja niittää monikerroksisuutta ja -lajisuutta silmällä pitäen. Puuston ja pensaston lomaan voi kerroksellisuuden lisäämiseksi raivata aukkoja, joita pellon laidan suurruohokasvillisuuden lisäksi hoidetaan niittämällä.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen tai suojavyöhykkeen perustaminen ja hoito.

Kohde 20: Lintujen muuton kannalta tärkeä peltoalue

Mietaankylässä Kauhajoen pohjoispuolella sijaitsevat peltoalueet ovat kottaraisen syysmuuton aikaisia merkittäviä levähdysalueita. Pelloilla tavataan joka syksy noin 2000 kottaraisen parvi, joka viettää päivänsä joka syksy samoilla peltolohkoilla. Mietaankylä tarjoaa kottaraisille suojaisan yöpymispaikan. Kylässä on suurten peltoalueiden tuntumassa vanha tiilitehdas, jonka ympärillä sijaitsee useita veden täyttämiä, vanhoja savenottoaltaita. Lammikoiden pensaikot ja ruovikot antavat yöpyville linnuille hyvän suojapaikan, minkä johdosta alueella nähdään vuosittain suuria kottaraisparvia. Alue on kottaraisten kannalta valtakunnallisesti merkittävä levähdyspaikka, jonka merkitys on korostunut Koskenkorva lammikoiden häviämisen jälkeen.

Toimenpidesuosituks: Luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi on tärkeä jatkaa viljelyä pelloilla, jotka ovat lintujen muuton kannalta arvokkaita. Viljelemättömyys on haitta peltoluonnon monimuotoisuudelle. Viljelyn jatkumisen lisäksi ensisijaisen tärkeää on viljelytoimien oikea-aikaisuus lintujen muuttoon nähden. Tällaiselle alueelle voidaan tehdä erityistukisopimus, mikäli sen jättäminen pois viljelystä aiheuttaisi huomattavaa haittaa linnustolle.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 21: Kosteikko

Mietaankylässä, Kauhajoen pohjoispuolella sijaitsevilla pellolla on tilustien varressa pieni, ojanotkoon muodostunut lampare, jota kehystävät lehtipuut ja pensaat. Ympäröivä puusto ja pensasto muodostavat peltoon rajautuvan kerroksellisen reunavyöhykkeen, jonka laitamilla kasvaa suurruohoja, kuten maitohorsmaa ja mesiangervoa. Vedessä ja vesirajassa kasvaa mm. säderusokkia, punakoisoa, kurjenjalkaa, letohorsmaa ja ukontatarta. Lampareet ovat tärkeitä maatalousympäristön luonnon monimuotoisuuden kannalta. Myös vesialueen ympärille kehittynyt puusto tarjoaa suoja- ja pesäpaikkoja peltoalueiden eliölajeille.

Toimenpidesuosituks: Hoitotoimenpiteiden tarkoituksena on estää lampareen umpeenkasvu sekä kuivuminen, esimerkiksi ojituksen seurauksena. Kohdetta hoidetaan niin, että sen monimuotoisuus säilyy ja että vesi- ja kosteikkokasvillisuus kehittyvät luonnontilaisen kaltaiseksi. Lampareta ja sen ympäristöä hoidetaan tarpeen mukaan puustoa ja pensastoa raivaamalla ja suurruohokasvillisuutta niittämällä ympäristön avartamiseksi ja rehevyyden vähentämiseksi. Raivaus- ja niittotähteet tulee korjata pois alueelta. Suojaavaa puustoa ei saa poistaa liiaksi, jotta peltojen eliöstölle jää suojapaikkoja ja ettei lammikoiden kasvillisuus rehevöidy valon määrän lisääntyessä. Peltoon rajautuvaa puustoista reunavyöhykettä voi valikoidusti raivata ja niittää monikerroksisuutta ja -lajisuutta silmällä pitäen. Puuston ja pensaston lomaan voi kerroksellisuuden lisäämiseksi raivata aukkoja, joita pellon laidan suurruohokasvillisuuden lisäksi hoidetaan niittämällä.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 22: Ojanotko pientareineen

Mietaankylässä, Kauhajoen pohjoispuolella sijaitsevan peltoalueen keskellä virtaava oja muodostaa jokea lähestyessään yhä syvenevän ja levenevän notkon (kuva 13). Notkossaan virtaava oja muodostaa peltojen keskelle monimuotoisen elinympäristön. Oja pientareineen toimii ekologisenä käytävänä ja tarjoaa pesä-, suoja- ja ruokailupaikkoja monille maatalousympäristön eliölajeille. Pientareiden puut ja pensaat elävöittävät maisemaa. Pientareiden niittykasvillisuus on rehevää suurruoho- ja heinäniittyä. Ojanotko on merkitty niittyalueeksi jo vuoden 1936 pitäjänkartassa. Tilakeskuksen rajalla kaksi pelloilta virtaavaa ojaa yhdistyvät muodostaen syvään notkoon, vanhan saviprunnin paikalle, kosteikon, jossa on runsaasti vettä etenkin keväällä. Ojien yhtymäkohdassa sijaitsevaa saviprunnia ympäröivä lehtipuusto ja pensasto muodostavat peltoon ja tilakeskukseen rajautuvan kerroksellisen kasvuston, jonka laitamilla kasvaa suurruohoja, kuten maitohorsmaa, nokkosta ja mesiangervoa. Ojanotkon pientareita saviprunnin ja joen välillä hoidetaan tällä hetkellä suojavyöhykkeen erityistuellä. Kosteikot ja lampareet ovat tärkeitä maatalousympäristön luonnon monimuotoisuuden kannalta. Myös vesialueen ympärille kehittynyt puusto tarjoaa suoja- ja pesäpaikkoja peltoalueiden eliölajeille.

Toimenpidesuosituks: Hoidon tavoitteena on pientareiden maaperän köydyttäminen, puu- ja pensasryhmien sekä yksittäisten puiden ja pensaiden korostaminen maisemassa sekä kosteikon ja sen ympäristön kehittäminen monimuotoisemmaksi. Ojanotkon pientareita hoidetaan vuosittain niittämällä, aluksi kaksi kertaa kesässä. Niittojäte korjataan pois. Ajan mittaan maaperän ravinteikkaus vähenee ja pientareille voi kehittyä monimuotoinen niittylajisto. Samalla jo olemassa olevat puuryhmät ja pensaat tulevat paremmin esiin, kun niitä ympäröivää kasvillisuutta niitetään. Saviprunnin muodostamaa kosteikkoa ympäristöineen hoidetaan puustoa ja pensastoa raivaamalla ja suurruohokasvillisuutta niittämällä ympäristön avartamiseksi ja rehevyyden vähentämiseksi. Raivaus- ja niittotähteet tulee korjata pois alueelta. Suojaavaa puustoa ei saa poistaa liiaksi, jotta peltojen eliöstölle jää suojapaikkoja ja ettei kosteikon kasvillisuus rehevöidy valon määrän

lisääntyessä. Puita ja pensaita voi valikoidusti raivata ja niittää monikerroksisuutta ja -lajisuutta silmällä pitäen. Puuston ja pensaston lomaan voi kerroksellisuuden lisäämiseksi raivata aukkoja, joita pellon laidan suurruohokasvillisuuden lisäksi hoidetaan niittämällä.

Ojanotkoon on suositeltu myös monivaikutteisen kosteikon perustamista (Myllykoski 2007). Kosteikko vähentää jokeen kohdistuvaa ravinne- ja kiintoainekuormaa sekä lisää luonnon monimuotoisuutta.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen. Monivaikutteisen kosteikon perustamiseen voi hakea ei-tuotannollisten investointien tukea ja perustamisen jälkeiseen hoitoon monivaikutteisen kosteikon hoidon tukea.

Kohde 23: Puronotko pientareineen

Paloluoma mutkittelee peltojen halki laskien lopulta Kauhajokeen. Luoman rannat ovat vaihtelevasti avoimia ja puustoisia. Suunnittelualueeseen kuuluvan luoman osan pientareet ovat avoimia rautatien ja maantien välisellä hoidetulla niityllä (ks. kohde 24) sekä Salonmäen koillispuolella sijaitsevalla peltoalueella. Pientareiden kasvillisuus on pääasiassa rehevää ja kosteaa suurruoho- ja heinäniittyä, jonka yleisimpiä lajeja alueella ovat mm. koiranputki, hiirenvirna, mesiangervo, lehtovirmajuuri, maitohorsma, nurmipuntarpää, ruokohelpi, pelto-ohdake, rönsyleinikki ja pietaryrtti. Pientareilla kasvava metsä on lehtomaista. Puuston seassa on paikoin vanhoja lehtipuita, mm. koivua. Valtaosa nykyään puustoisesta luoman rannasta on ollut aikoinaan avointa niittyä vuoden 1936 pitäjänkartan perusteella. Luoman varrella on paljon asutusta sekä Salonmäen kohdalla kaksi lammikkoa, jotka ovat vanhoja savenottopaikkoja. Paloluomalla on kalataloudellista merkitystä, mutta se on menettänyt luonnontilansa ympäröivästä maataloudesta ja asutuksesta johtuen, eikä siksi lukeudu alueen arvokkaisiin pienvesiin. Tästä huolimatta vesiuoma pientareineen muodostaa maatalousalueen yksipuolista luontoa rikastuttavan elinympäristön.

Toimenpidesuosituks: Luoman peltoon rajautuvia rantoja voi hoitaa raivaamalla ja niittämällä. Hoidon tavoitteina voivat olla luonnon monimuotoisuuden ja maisemallisen arvon lisääminen sekä vesiuoman ekologisen tilan edistäminen luonnontilaisen kaltaiseksi. Hitaasti virtaaviin paikkoihin syntyneitä tiheitä vesikasvustoja voidaan aukaista niittämällä niihin uoma, jossa virtaus pysyy hyvänä. Vesikasvillisuuden laikuittainen poistaminen lisää monimuotoisuutta. Kiveämällä voidaan lisätä uoman syvyysolosuhteiden vaihtelua. Pientareiden avoimille osille, etenkin etelärannalle, on tärkeä jättää yksittäisiä puita ja pensaita sekä niiden muodostamia ryhmiä. Ne elävöittävät maisemaa, korostavat uomaa ja niiden tuomasta varjostuksesta hyötyvät myös kalat. Kesäaikana puut ja pensaat varjostavat uomaa, jolloin vesi ei saa lämmetä liiaksi. Varjostus estää myös vesikasvillisuuden kasvua ja uoman tukkeutumista. Puu- ja pensaskasvillisuus toimii luontaisena eroosiosuojana sekä tarjoaa suojapaikkoja eliöstölle. Yleisesti pientareiden avointen alueiden rehevää kasvillisuutta voi hoitaa niittämällä tai laiduntamalla. Puustoisten kohtien reunavyöhykkeillä voidaan raivaamalla ja niittämällä tavoitella kerroksellista ja monilajista reunaa, josta on hyötyä sekä maiseman että luonnon monimuotoisuuden kannalta.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 24: Miedon niityt

Mietaankylässä Paloluoman varrella sijaitsee hoidossa oleva niittyalue. Avoimet pientareet viettävät molemmiin puolin kohti luoman muodostaman notkon pohjaa. Kohteelle on näkyvyys Kauhajoen länsipuolella kulkevalta maantieltä, joten kohteella on huomattavaa maisemallista merkitystä. Luoteessa niitty rajautuu rautatiehen, joka ylittää luoman vanhaa kivisiltaa pitkin. Ennen hoidon aloittamista tehdyn hoitosuunnitelman yhteydessä kohde on laajuutensa, pitkän käyttöhistoriansa ja uhanalaisen lajistonsa puolesta luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi. Luoman varressa on ollut perinteinen vedenhaku- ja pyykinpesupaikka sekä muinainen seutukunnan mestauspaikka. Paikalle on pystytetty kohteesta kertova opastaulu. Kasvillisuudeltaan luoman koillispuoli on ruohojen ja heinien luonnehtimaa tuoretta heinäniittyä. Yleisimpiä lajeja ovat nurmipuntarpää, timotei, voikukka, karhunputki, ukonputki, mesiangervo ja huopaohdake sekä rinteen kuivemmissä keskiosissa viihtyvät harakankello, siankärsämä, ojakärsämä, niittynätkelmä, hiirenvirna, niittyleinikki, heinästähtimö, jänönsara, poimulehti ja alueellisesti uhanalainen ketoneilikka. Luoman rannan lajistoon kuuluvat ruokohelpi, rantamatar ja säderusokki. Luoman lounaanpuoleisella pientareella kasvaa rehevämpää, suurruohoista heinäniittyä. Luoman varressa kasvaa muutamia yksittäisiä koivuja sekä pajupensaikkoa, jotka toimivat suojapaikkoina eliöstölle.

Toimenpidesuosituks: Niittyä voidaan hoitaa joko laiduntamalla, esimerkiksi lampailla, tai niittämällä. Rehevillä alueilla niitto suositellaan tehtäväksi kaksi kertaa kesässä, jolloin maaperän ravinteikkuus vähenee ja luodaan olosuhteet monimuotoisemmalle niittylajistolle. Matalakasvuiset, kuivat niittylaikut tulee niittää kerran kesässä, loppukesällä toivottujen niittykasvien, kuten ketoneilikan, siementämisen jälkeen. Niittojäte tulee kerätä pois paikalta. Puuston raivaaminen luoman ylittävältä maantiesillalta avaisi näkymää kohteelle.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on perinnebiotoopin hoito.

Kohde 25: Pellon ja metsän välinen reunavyöhyke

Maantieltä näkyvällä pellon ja metsän välisellä reunavyöhykkeellä on sijaintinsa ja rakenteensa puolesta maisemallista arvoa. Metsän peltoon rajautuva reuna ei ole suora vaan siihen tuo luonnollisuutta lievä mutkittelu. Tieltä katsottuna reunapuusto ja -pensasto antavat kerroksellisen vaikutelman, vaikka onkin pääosin sulkeutunut koilliseen avautuvalla reunalla. Peltoa kiertävä oja on jäänyt puuston sisään, joten peltoa viljeltäessä on reunapuuston eteen jäänyt kapea viljelemätön niittvyöhyke, jolla kasvaa mm. hiirenvirnaa, niittynätkelmää, siankärsämää, harakankelloa, niittyleinikkiä, lehtovirmajuurta, maitohorsmaa, koiranputkea, timoteita ja huopaohdaketta. Reunan puu- ja pensaslajeja ovat harmaaleppä, haapa, koivu, pihlaja, raita ja kiiltopaju. Kaakkoon avautuvan metsän reunan edessä on leveä viljelemätön niittvyöhyke, jonka voi sisällyttää reunavyöhykkeen hoitoon. Kasvillisuudessa vallitsevia ovat kookkaat heinät ja suurruohot.

Toimenpidesuosituks: Hoidon tavoitteena on ylläpitää ja kehittää reunavyöhykkeen kerroksellista luonnetta ja lajistollista monimuotoisuutta. Reunavyöhykkeen puustoa ja pensastoa hoidetaan valikoidulla raivauksella niin, että reunasta tulee mahdollisimman monikerroksinen ja -lajinen. Reunavyöhykkeen hoidossa suositetaan etenkin marjovia lajeja. Lahopuut ja vanhat puut tulee säilyttää metsän reunan monimuotoisuutta lisäävinä kohteina. Maaperää köyhdytetään niittämällä puuston ja pellon välistä rehevän niittykasvillisuuden valtaamaa avointa vyöhykettä, joka paikoin ulottuu myös puiden lomaan. Tällöin reunan kerroksellinen luonne korostuu ja maaperän vähittäinen köyhtyminen luo olosuhteet vaateliammalle ja monimuotoisemmalle niittykasvillisuudelle. Pylväsmäisten katajien

ympäriille raivataan tilaa ja maisemallisia yksittäisiä puita ja pensaita korostetaan niiden ympäristöä raivaamalla ja niittämällä.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 26: Kosteikko

Pellolle työntyvän lehtipuustoisien niemekkeen leveässä kärkeosassa on veden täyttämiä lampareita, joissa esiintyy vesikasvillisuutta. Vedessä ja vesirajassa kasvavat mm. suovehka, suo-orvokki, suo-ohdake, lehtovirmajuuri, kurjenjalka, järvikorte ja isolimaska. Ympäröivä puusto muodostuu harvakseltaan kasvavista koivuista, pihlajista, haavoista ja pajuista. Aluskasvillisuudessa yleisiä ovat lillukka, kultapiisku, nurmilauha ja puolukka. Kosteikot ja erilaiset pienvedet ovat tärkeitä maatalousympäristön luonnon monimuotoisuuden kannalta. Lampareiden muodostamassa elinympäristössä tavattiin mm. sudenkorentoja ja sinisorsa.

Toimenpidesuosituks: Hoitotoimenpiteiden tarkoituksena on estää lampareiden ja niiden ympäristön umpeenkasvu sekä lampareiden kuivuminen, esimerkiksi ojituksen seurauksena. Lampareita hoidetaan niin, että niiden monimuotoisuus säilyy ja että vesi- ja kosteikkokasvillisuus kehittyvät luonnontilaisen kaltaisiksi. Lampareita ja niiden ympäristöä hoidetaan tarpeen mukaan raivaamalla ja niittämällä. Raivaus- ja niittotähteet tulee korjata pois alueelta.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

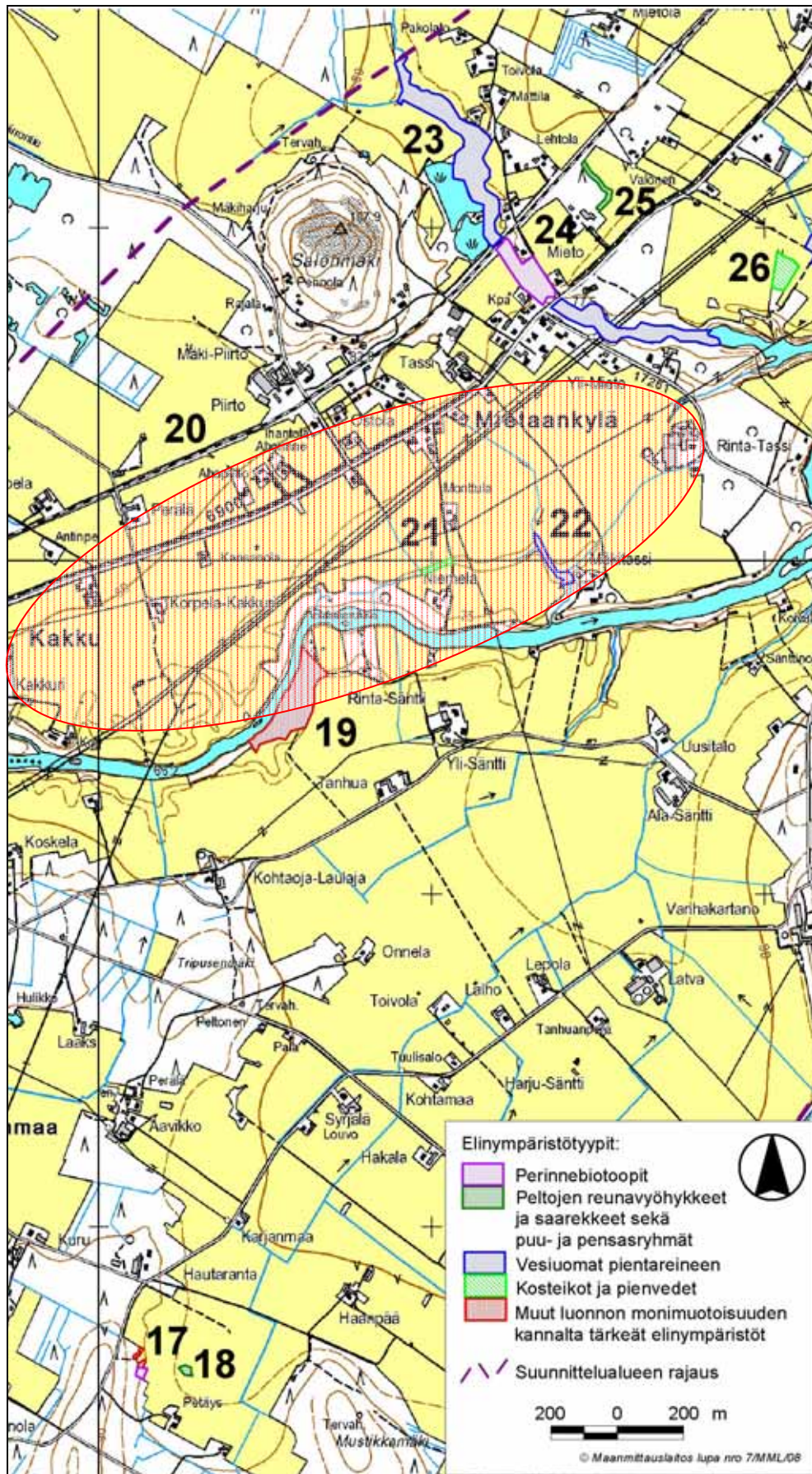
7.3.5 Kohteet 27–38 (kartat 7–8)

Kohde 27: Ojanotko pientareineen

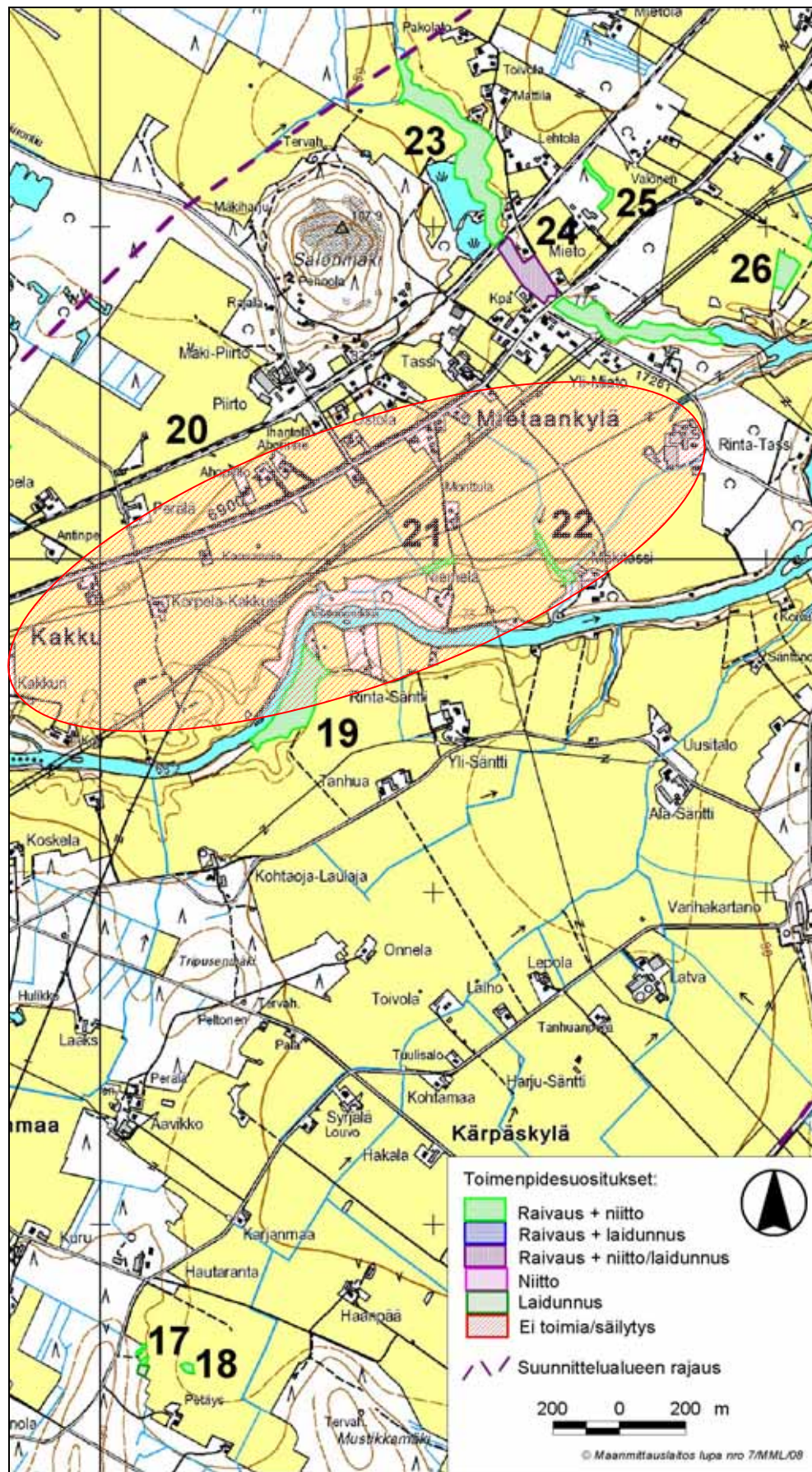
Kauhajoen länsipuolella sijaitsee jokeen viettävä ojanotko, jonka puusto on vanhaa ja monilajista. Vanhojen koivujen, haapojen ja raitojen lisäksi pientareilla on lahopuuta sekä nuorempia puita ja pensaita, kuten tuomia, pihlajia, pajuja, katajia, punaherukka-, ruusu- ja vadelmapensaita. Rehevässä aluskasvillisuudessa vallitsevia lajeja ovat maitohorsma, nokkonen, niittynätkelmä, lehtovirmajuuri, mesiangervo, koiranputki ja hiirenvirna. Ojanotko pientareineen toimii pesä-, suoja- ja ruokailupaikkana monille eliölajeille. Pientareiden kerroksellinen puusto ja pensasto elävöittävät maisemaa.

Toimenpidesuosituks: Pientareiden puustoa ja pensastoa voi varovaisesti raivata monikerroksisuutta ja monilajisuutta silmällä pitäen. Avointen alueiden niittykasvillisuutta, esimerkiksi pellon reunalla ja puiden lomassa, voi hoitaa niittämällä, jolloin rehevä kasvillisuus köyhtyy ja muuttuu säännöllisen hoidon myötä monimuotoisemmaksi. Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä ovat vanhat lehtipuut, maapuut, pökkelöt ja kolopuut sekä marjovat puut ja pensaat.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kartta 5. Kohteiden 17–26 elinympäristötyypit.

Kartta 6. Kohteiden 17–26 toimenpidesuosittukset.

Kohde 28: Joenrantaniitty

Laaja, avoin joenrantaniitty sijaitsee Kauhajoen rannalla, vastapäätä Pitkämön kanavan suuta (kuva 14). Alueen kasvillisuus on rehevää suurruoho- ja heinäniittyä. Yleisimpiä lajeja ovat koiranputki, huopaohdake, pelto-ohdake, maitohorsma, mesiangervo lehtovirmajuuri, poimulehti, hiirenvirna, niittynätkelmä, harakankello, nurmitädyke, niittyleinikki, metsäkurjenpolvi, aitovirna, timotei, niittynurmikka ja nurmipuntarpää. Länteen mentäessä niityn heinävaltaisuus lisääntyy päättyen lopulta laajaan vadelmakasvustoon ja Haavikkoon. Pitkänomaisen rantaniityn puolivälissä kasvaa näyttävä maisemamänty. Männyn lähistöllä on matalakasvuisia kuivia niittylaikkuja, joiden lajistoon kuuluvat ahomansikka, kissankello, päivänkakkara, lampaannata ja tuoksusimake sekä valtakunnallisesti silmälläpidettävä ja alueellisesti uhanalainen ketoneilikka (kuva 15). Niittylaikkujen ympärillä kasvavat puiden taimet uhkaavat varjostaa ja tukahduttaa valoa vaativaa, arvokasta kasvillisuutta. Muutoin kohteen puustoon ja pensastoon kuuluu maisemamännyn lisäksi harvakseltaan kasvavia hyvin kehittyneitä puita ja pensaita, kuten katajia, pihlajia, hopeapajua, tertsuseljoja ja tuomia. Vesirajassa kasvaa mm. ruokohelpeä, järviruokoa ja viiltosaraa. Niityn ja pellon välissä kulkee kasvillisuuden peittämä kärrytie.

Toimenpidesuosituks: Kohteen hoitoon saattaminen on tärkeää erityisesti paikalla kasvavan uhanalaisen ketoneilikan takia. Lisäksi kohteella on paljon muuta edustavaa niittylajistoa niityn rehevyydestä huolimatta. Puun taimien raivauksen jälkeen kohde vaatii niittykasvillisuuden säännöllistä niittoa. Ketoneilikka ja muut alueen monimuotoisuutta lisäävät niittylajit hyötyvät vuosittaisesta niitosta, joka köyhdyttää maaperää ja luo olosuhteet monipuolisemman niittylajiston kehittymiselle myös kohteen reheville alueille. Etenkin kuivilla laikuilla niittäminen tulee tehdä vasta loppukesästä ketoneilikan kukinnan ja siementämisen jälkeen, jottei lajin esiintyminen vaarannu. Niittojäte tulee korjata pois paikalta. Myös alueen maisemallinen arvo puoltaa sen säilyttämistä avoimena rantaniittynä. Tärkeitä säilyttämisen arvoisia kohteita ovat suuri mänty ja sen lähistöllä kasvava hieno kataja. Näiden lisäksi kohteelle on hyvä jättää harvakseltaan erikokoisia marjovia puita ja pensaita, kuten pihlajia ja tuomia. Maisemaan jätettäviä puita ja pensaita korostetaan ympäristöstään raivaamalla niiden ympäriltä puiden taimia ja pensaikkoa sekä niittämällä ympäröivää korkeaa niittykasvillisuutta.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen tai perinnebiotoopin hoito.

Kohde 29: Tuore niitty

Pitkämön kanavan ja Harjakoskelle vievän tien välissä sijaitsee niittylajistoltaan monimuotoinen kapea ja pitkänomainen niitty, joka ilmeisesti on vanha kesannolla oleva peltolohko. Tien varressa kasvaa vanhoja koivuja kujanteena. Vastapäätä, rantapenkan päällä kasvaa tasavälein nuoria koivuja. Monimuotoisen pienruohonniityn lajistoon kuuluvat ahomansikka, päivänkakkara, harakankello, hiirenvirna, niittynätkelmä, nurmipiippo, siankärsämö, niittysuolaheinä, puna- ja valkoapila sekä poimulehti. Rehevyyttä ilmentävät kuitenkin timotei, huopaohdake ja koiranputki. Niitty on tärkeä mm. alueen sudenkorennoille ja perhosille.

Toimenpidesuosituks: Hoidon tavoitteena on kohteen monimuotoisen niittylajiston ylläpitäminen ja kehittäminen. Suositeltava hoitomuoto on vuosittainen niitto ja niittojätteen poiskeruu sen jälkeen, kun kasvit ovat kukkineet ja siementäneet.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kuva 13. Ojanotkoon vanhan savenotto-paikan ympärille kehittynyt puusto ja pensasto tarjoavat pesä-, ruokailu- ja suojapaikkoja viljelyalueen eläimistölle (kohde 22).

Kuva 14. Avoin, yksittäisten puiden ja pensaiden elävöittäämä rantaniitty säilyttää näkymän joen vastarannan viljelyksille (kohde 28).

Kuva 15. Hentokasvuinen ketoneilikka on Kurikan alueella uhanalainen laji, joka vaatii valoa ja tilaa ympärilleen (kohteet 14, 24, 28, 43, 45 ja 47).

Kohde 30: Hakamaa

Lusankylässä rypseltojen keskelle työntynyt metsäinen notkelma on vanhaa hakamaata, joka on merkitty vuoden 1936 pitäjänkarttaan. Peltoon rajautuva notkon yläosa on avointa tai puoliksi avointa reunavyöhykettä (kuva 16). Etenkin syvälle notkoon laskeva niemekkeen karkiosa muodostaa laajahkon avoimen alueen, jonka kasvillisuus on rehevää koiranputken ja mesiangervon vallitsemaa suurruohoniittyä. Notkon kaakkoispuolella on koivujen juurella, paahteisella paikalla, kuivaa heinävaltaista niittyä, jota värittävät harakankello, hiirenvirna, heinästähtimö, nurmitädyke ja siankärsämö. Puustoisissa osissa aluskasvillisuuden yleisinä lajeina esiintyvät lillukka ja metsäkurjenpolvi. Notkelman rinteiden puuston ja pensaston muodostavat koivu, mänty, kuusi, pihlaja, tuomi, paju ja lehtokuusama sekä muutamaiset herukkapensaat. Puuston lomassa kasvaa vanhoja kuusia, mäntyjä ja koivuja.

Toimenpidesuosituks: Hakamaisen reunavyöhykkeen hoidon tavoitteena on puuston harventaminen puoliavoimen hakamaiseksi. Harvennuksella pyritään avoimien alueiden ja puuryhmien vuorotteluun. Tasavälistä harvennusta vältetään. Puustoa ja pensastoa poistetaan avoimena säilyneiden niittylaikkujen ja vanhojen puiden ympäriltä. Raivauksessa säästetään vanhat lehtipuut, maisemallisesti kauniit puuyksilöt sekä laho- ja kolopuut. Puulajiston monimuotoisuutta lisätään suosimalla katajia ja lehtipuita sekä marjovia puita ja pensaita. Hoitoa täydennetään aluskasvillisuuden laidunnuksella ja niitolla, jottei alue raivauksen jälkeen pensoitu ja jotta niittylajisto kehittyisi edustavammaksi ja monilajisemmaksi.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen tai perinnebiotoopin hoito.

Kohde 31: Lusankylän niitty

Lusankylässä, Kiskonniemeä vastapäätä sijaitseva niitty on inventoitu perinnebiotoopiksi 1990-luvulla suoritettussa valtakunnallisessa perinnebiotooppikartoituksessa (Kekäläinen & Molander 2003). Aluetta on viljelty muutamana vuonna 1940-luvulla, eikä myöhemmästä käytöstä ole tarkkaa tietoa. Niitty on kuitenkin säilynyt vielä osittain avoimena. Niityn ylemmissä osissa kasvaa joitakin koivuja ja pajuja ja jokirannassa harmaaleppää. Ylempänä niitty on nurmilauha- ja korpikastikkavaltaista. Rantaniityllä vallitsevia ovat korpikastikka, ruokohelpi, suuret ruohot ja viiltosara. Kohteella on tavattu myös nurmitatarta ja kyläkellukkaa.

Toimenpidesuosituks: Niityn ottamista hoidon piiriin puoltavat sekä maisemalliset tekijät että muiden arvokkaiden kohteiden läheinen sijainti. Kohteen hoidoksi soveltuu laidunnus tai niitto sekä avoimuuden lisääminen puita ja pensaita valikoidusti raivaamalla.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen tai perinnebiotoopin hoito.

Kohde 32: Tuore niitty

Kiskonniemen tuntumassa, joen vastakkaisella puolella on vanhan hakamaan pohjalla avoimena säilynyt, lajistollisesti monimuotoinen tuore niitty. Niitty sijaitsee joen sisäkaarteessa juuri ennen Jyllinkoskea ja sitä ympäröivää Natura-aluetta, rajautuen kaakossa peltoon. Niitylle on näkymä sekä korkealla joen vastarannalla kulkevalta virkistysreitiltä että Jyllinkosken itäpuolella kulkevalta sorapolulta. Vedenläheisyydessä kukkiva niitty on houkuttanut paikalle paljon tytönkorentoja. Kasvillisuuden edustavuudesta päätellen lohkoa on viime vuosina hoidettu niittämällä. Niityn peltoon rajautuva reuna kulkee sähkölinjan alla. Linjalta joen pientareeseen alueen kasvillisuus on pääosin tuoretta pienruoho- ja heinäniittyä. Yleisimpiin lajeihin kuuluvat mm. niittyleinikki, jänönsara, harakankello, metsäkurjenpolvi, siiankärsämä, päivänsäkkä, poimulehti, käenkukka, niittynätkelmä, hiirenvirna ja heinätähtimö. Niityn ja vesirajan välinen jokipiennar on rehevää ja kosteaa suurruoho- ja heinäniittyä. Niityn laidoilla kasvaa harmaaleppää, koivua ja tuomea.

Toimenpidesuosituks: Hoidon tavoitteena on niityn ja jokipiennaren avoimena säilyminen ja monimuotoisen niittylajiston ylläpitäminen. Sopivin hoitomuoto kohteelle on säännöllinen niitto.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 33: Kiskonniemen perinnebiotooppi

Lusankylässä, Kauhajoen suvannossa sijaitseva Kiskonniemi on inventoitu perinnebiotoopiksi 1990-luvulla suoritettussa valtakunnallisessa perinnebiotooppikartoituksessa (Kekäläinen & Molander 2003). Alue on ollut pelto- ja laidunkäytössä. Pohjoisrannalta jokeen työntyvän puustoisien niemen tyvi on kapea ja jyrkkärantainen harjanne, joka vähitellen levenee alavammaksi niittyalueeksi. Tasaisemmat alueet ovat olleet peltokäytössä viime vuosisadan alkupuolelta lähtien. Puustoisia laitoja on laidunnettu lähinnä lampaila. 1950-luvun alkupuolella niittyä on satunnaisesti laidunnettu hevosilla alueen siirryttyä sähköyhtiön hallintaan. 1960-luvun alussa alue on ollut hetken leirintäalueena. Alueen läpi kulkee vanhoja oja ja sähkölinja. Jyllinkosken sähkölaitosmuseolta kulkee opastettu virkistysreitti Kiskonniemeen.

Niemen tyven lehtipuuvaltaiset hakamaaosat ovat umpeutuneita ja pensoittuneita. Pensaskerroksessa esiintyy lehtokuusamaa, taikinamarjaa, punaherukkaa, metsäruusua ja vadelmaa. Aluskasvillisuuden osin lehtomaiseen lajistoon kuuluva tahopukinjuuri, ahomansikka, lehtotähtimö, kurjenkello, mustakonnanmarja, kyläkellukka ja purtojuuri. Kuivimmissa osissa on ketomaisia laikkuja. Entisen peltokäytössä olleen alueen lajisto on suurruohovaltaista. Tavanomaisia lajeja ovat lil-lukka, pietaryrtti, kultapiisku, koiranputki, niittyleinikki, karhunputki, hiirenvirna, maahumala, mesiangervo ja ahomansikka. Rannalla kasvaa mm. lehtotähtimöä ja lehtopalsamia. Puuston valtalajeja ovat koivut, harmaalepät ja haavat.

Toimenpidesuosituks: Aluetta hoidetaan tällä hetkellä ympäristöministeriön tuella. Niemen leveästä kärkeästä on raivattu runsaasti puustoa hakamaisuutta tavoitellen sekä niitetty niittykasvillisuutta. Kohteen arvon säilyttämiseksi ja kehittämiseksi hoitoa on tärkeä jatkaa ja mahdollisesti laajentaa joiltakin osin myös niemen tyviosiin. Alueelle sopiva hoitomuoto voi olla myös laidunnus, joka on usein parasta hoitoa vanhoille hakamaille.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on perinnebiotoopin hoito.

Kohde 34: Pellon ja metsän välinen reunavyöhyke

Monimuotoinen pellon ja metsän välinen reunavyöhyke sijaitsee Kiskonniemen kohdalla pellon ja jyrkkien, jokeen viettävien rinteiden välissä. Reunavyöhyke avautuu pohjoiseen ja on siten varjoisa ja sulkeutunut. Alue on kuitenkin entistä hakamaata ja sisältää vanhaa puustoa. Reunavyöhykkeeltä viettää jyrkkä, lehtomainen rinne alas joelle. Reunavyöhykkeen kerroksisen puuston ja pensaston muodostavat tuomi, kuusi, haapa, pihlaja, harmaaleppä, paju, lehtokuusama, metsäruiju ja lehtokuusama. Kenttäkerroksen rehevässä maaperässä vallitsevia kasvilajeja ovat juolavehna, nokkonen, pietaryrtti, hiirenvirna ja niittynätkelmä. Varjoisuudesta ja vaatimattomasta niittylajistostaan huolimatta kohteen hoitoa puoltaa sen sijainti vanhan hakamaan paikalla, vanha puusto sekä muiden kohteiden, Natura-alueen ja virkistysreitien läheisyys. Aurinkoisena päivänä reunavyöhyke toimii ukonkorentojen lentoreittinä.

Toimenpidesuosituks: Hoidon tavoitteena on ylläpitää ja kehittää reunavyöhykkeen kerroksellista luonnetta ja lajistollista monimuotoisuutta. Reunavyöhykkeen puustoa ja pensastoa hoidetaan valikoidulla raivauksella niin, että reunasta tulee mahdollisimman monikerroksinen ja -lajinen. Reunavyöhykkeen hoidossa suositetaan etenkin marjovia lajeja. Lahopuut ja vanhat puut tulee säilyttää metsän reunan monimuotoisuutta lisäävinä kohteina. Maaperää köyhdytetään niittämällä puuston ja pellon välistä rehevän niittykasvillisuuden valtaamaa avointa vyöhykettä, joka paikoin ulottuu myös puiden lomaan. Tällöin reunan kerroksellinen luonne korostuu ja maaperän vähittäinen köyhtyminen luo olosuhteet vaatelihaammalle ja monimuotoisemmalle niittykasvillisuudelle.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 35: Hirvelänsaaren perinnebiotooppi

Tulvauomien joesta erottama Hirvelänsaari on inventoitu perinnebiotoopiksi 1990-luvulla suoritetussa valtakunnallisessa perinnebiotooppikartoituksessa (Kekäläinen & Molander 2003). Saarta on niitetty ja laidunnettu vuosikymmeniä. Viimeksi se on ollut hevosten laitumena 1960-luvulla. Alueella on myös viljelty viljaa ja viljeltyjä alueita on lannoitettu. Osa alueesta on metsitetty vuonna 1975. Alueen halki kulkee kärrytie. Alue kuuluu osittain Jyllinkosken Natura-alueeseen ja se on tällä hetkellä varattu virkistyskäyttöön. Kohteen avoimena säilyneet alueet ovat suurruohojen vallitsemia. Avoimille paikoille levittäytyneet vadelmat ja pajut uhkaavat sulkea tähän saakka avoimina säilyneet alueet. Keskiosassa on lehtipuuvaltaista, ryteikköistä lehtoa, jonka huomionarvoisia lajeja ovat lehtokuusama, lehtotähtimö ja alueellisesti uhanalainen lehtopalsami. Tulvauoman varressa on pieniä luhtaisia laikkuja. Länsipuolen varttunut sekametsä on osin lehtoa ja lehtomaista kangasmetsää. Niittykasvillisuutta esiintyy paikoin. Alueella tavattuja huomionarvoisia lajeja ovat edellä mainittujen lisäksi purtojuuri, kyläkellukka, säderusokki, lehtohorsma ja alueellisesti uhanalainen mäkitervakko.

Toimenpidesuosituks: Hoidon tavoitteena on estää alueen avoimien paikkojen umpeenkasvu, ylläpitää ja kehittää kohteen monimuotoista ja huomionarvoista lajistoa sekä perinnebiotoopille ominaista pienipiirteistä ympäristöä. Avoimilta alueilta ja niiden laidoilta tulisi raivata vadelmaa, pajupensaita ja nuorta puustoa alueen piirteiden selkeyttämiseksi. Avoimilla alueilla niittykasvillisuutta voi hoitaa niittämällä tai laiduntamalla alueellisesti uhanalaiset lajit huomioon ottaen. Saaren idänpuoleiselta suurruohoniityltä on hyvä säilyttää niittykasvien muodostama yhteys rinteiden yläpuoliselle niitylle ja alueellisesti uhanalaisen musta-apilan kasvupaikalle.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on perinnebiotoopin hoito.

Kohde 36: Uhanalaisen lajin esiintymä

Kauhajoen itäpuolella, Jyllinkosken Natura-alueen tuntumassa sijaitsee lounaaseen, kohti Hirvelänsaarta viettävä tuore niitty (kuva 17). Niityn eteläisellä laidalla, ojan pientareella, kasvaa alueellisesti uhanalaista musta-apilaa (kuva 18). Valtakunnallisesti musta-apila on silmälläpidettävä laji. Suojaisa, aurinkoinen ja runsaana kukkiva niitty on tärkeä alueen hyönteislajistolle, etenkin perhosille. Rinteen yläosissa kasvaa monipuolista niittykasvillisuutta. Yleisimpiä lajeja ovat harakankello, päivänkakkara, siiankärsä, hiirenvirna, niittysuolaheinä, valko- ja puna-apila, niittynätkelmä, tuoksusimake, nurmipiippo, poimulehti, käenkukka ja jänönsara. Rintettä alaspäin mentäessä heinät valtaavat alaa. Rinteen alaosassa niitty rajautuu jyrkästi Hirvelänsaareen viettävään puustoiseen rinteeseen. Metsän rajassa kasvaa kauniita puita ja pensaita: tuomea, pihlajaa ja koivua. Paikoin harvakseltaan esiintyvän puuston lomassa kasvava niittylajisto muodostaa jatkumon yläpuolisen tuoreen niityn ja Hirvelänsaaren kostean suurruohonityn välille. Niitty muodostaa arvokkaan kokonaisuuden yhdessä Hirvelänsaaren perinnebiotoopin kanssa.

Toimenpidesuositukset: Hoidon tavoitteena on monimuotoisen niittykasvillisuuden ylläpitäminen ja kehittäminen sekä uhanalaisen musta-apilan esiintymän turvaaminen. Kohteen hoitomuodoksi sopii parhaiten niitto. Hoidon voi ulottaa metsän reunaan ja Hirvelänsaareen viettävään rinteeseen siten, että niitetään puuston lomaan avoimia niittylaikkuja tuomaan metsän reunaan kerroksellisuutta, kauniita puita ja pensaita korostaen, sekä pidetään avoimena niittykasvillisuuden muodostamia käytäviä niityn ja Hirvelänsaaren välillä. Niiton suunnittelussa tulee ottaa huomioon uhanalaisen lajin säilyminen.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 37: Ojanotko pientareineen

Kyrönjoen länsipuolella sijaitsevan peltoalueen keskellä alkaa Jouttioja muodostaa yhä syvenevän ja levenevän notkon jokea kohti virratessaan (ks. kansikuva). Notkossaan virtaava Jouttioja muodostaa peltojen keskelle monimuotoisen elinympäristön. Oja pientareineen toimii ekologisena käytävänä ja tarjoaa pesä-, suoja- ja ruokailupaikkoja monille maatalousympäristön eliölajeille, mm. linnuille. Pientareiden puut ja pensaats elävöittävät maisemaa. Koivu, kuusi, tuomi, pihlaja, paju, vadelma ja tervtusselja ovat muodostaneet ojan pientareille puuryhmiä sekä yksittäisiä pensaita. Pientareiden niittykasvillisuus on suurruohovaltaista. Yleisimpiä lajeja ovat pelto-ohdake, maitohorsma, mesiangervo, niittynätkelmä, ukonputki, pelto-saunio ja nokkonen.

Toimenpidesuositukset: Hoidon tavoitteena on pientareiden maaperän köydyttäminen sekä puuryhmien ja yksittäisten pensaiden korostaminen maisemassa. Ojanotkon pientareita hoidetaan vuosittain niittämällä, aluksi kaksi kertaa kesässä. Niittojäte korjataan pois. Ajan mittaan maaperän ravinteikkaus vähenee ja pientareille voi kehittyä monimuotoinen niittylajisto. Samalla jo olemassa olevat puuryhmät ja pensaats tulevat paremmin esiin, kun niitä ympäröivä kasvillisuus on matalaa.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kuva 16. Jokeen viettävä metsäinen notkelma on vanhaa hakamaata (kohde 30).

Kuva 17. Tuoreen niityn ja metsäisen rinteen välinen kaunis reunavyöhyke muodostuu erikokoisten puiden ja pensaiden sekä avoimien kohtien vaihtelusta (kohde 36).

Kuva 18. Alueellisesti uhanalainen musta-apila viihtyy avo-ojien pientareilla (kohteet 36 ja 45).

Kohde 38: Hakamaa

Jouttiojan notko sekä Kyrönjoen länsipuolella jyrkästi jokeen laskeva törmä ovat vanhaa hakamaata, joka merkitty vuoden 1936 pitäjänkarttaan. Kohteella sijaitsee myös vanha kivikautinen asuinpaikka. Alueella on laidunnettu karjaa viimeksi noin 30 vuotta sitten. Laidunnuksen päätyttyä hakamaa on pusikoitunut ja metsittynyt. Pellon reunan läheisyydessä on vanhoja koivuja sekä paljon varttuneita haapoja. Jokeen viettävässä rinteessä on paljon lahoppua ja kääpiä kasvavia pötkelöitä. Marjovia puita ja pensaita, kuten pihlajaa, tuomea, lehtokuusamaa, katajaa, tai-kinamarjaa ja metsäruusua, on runsaasti. Puuston lomassa on paikoin avoimempia alueita, minkä seurauksena aluskasvillisuudessa esiintyykin vaihtelevasti lehtomaisen metsän ja niityn kasvilajeja, kuten maitohorsmaa, huopaohdaketta, hiirenvirnaa, niittynätkelmää, kultapiiskua, metsäkortetta, lehtovirmajuurta, metsäkurjenpolvea, lillukkaa, sudenmarjaa, oravanmarjaa, käenkaalta, nuokkuhelimikkää ja nurmitädykettä.

Toimenpidesuositukset: Alue muodostaa arvokkaan kokonaisuuden ympärillä sijaitsevien muiden pitkän historian omaavien kohteiden kanssa, joten alueen hoito on perusteltua huolimatta siitä, että se on lähes kokonaan menettänyt hakamaiset piirteensä. Mahdollisia toimenpiteitä alueella voivat olla raivaus ja laidunnus. Tasavälistä harvennusta vältetään. Puustoa ja pensastoa poistetaan avoimena säilyneiden niitty laikkujen ja vanhojen puiden ympäriltä. Raivauksessa säästetään vanhat lehtipuut, maisemallisesti kauniit puuyksilöt sekä laho- ja kolopuut. Puulajiston monimuotoisuutta lisätään suosimalla katajia ja lehtipuita sekä marjovia puita ja pensaita. Laidunnus köyhdyttää rehevää maaperää ja luo siten olosuhteet monimuotoisemmalle niittykasvillisuudelle sekä mahdolliselle hakamaan alkuperäiskasvillisuudelle lisäten näin kohteen luontoarvoa. Lisäksi laidunnus kehittää alueen hakamaisia piirteitä. Vaihtoehtoisesti voidaan avoimia niitty laikkuja hoitaa niittämällä.

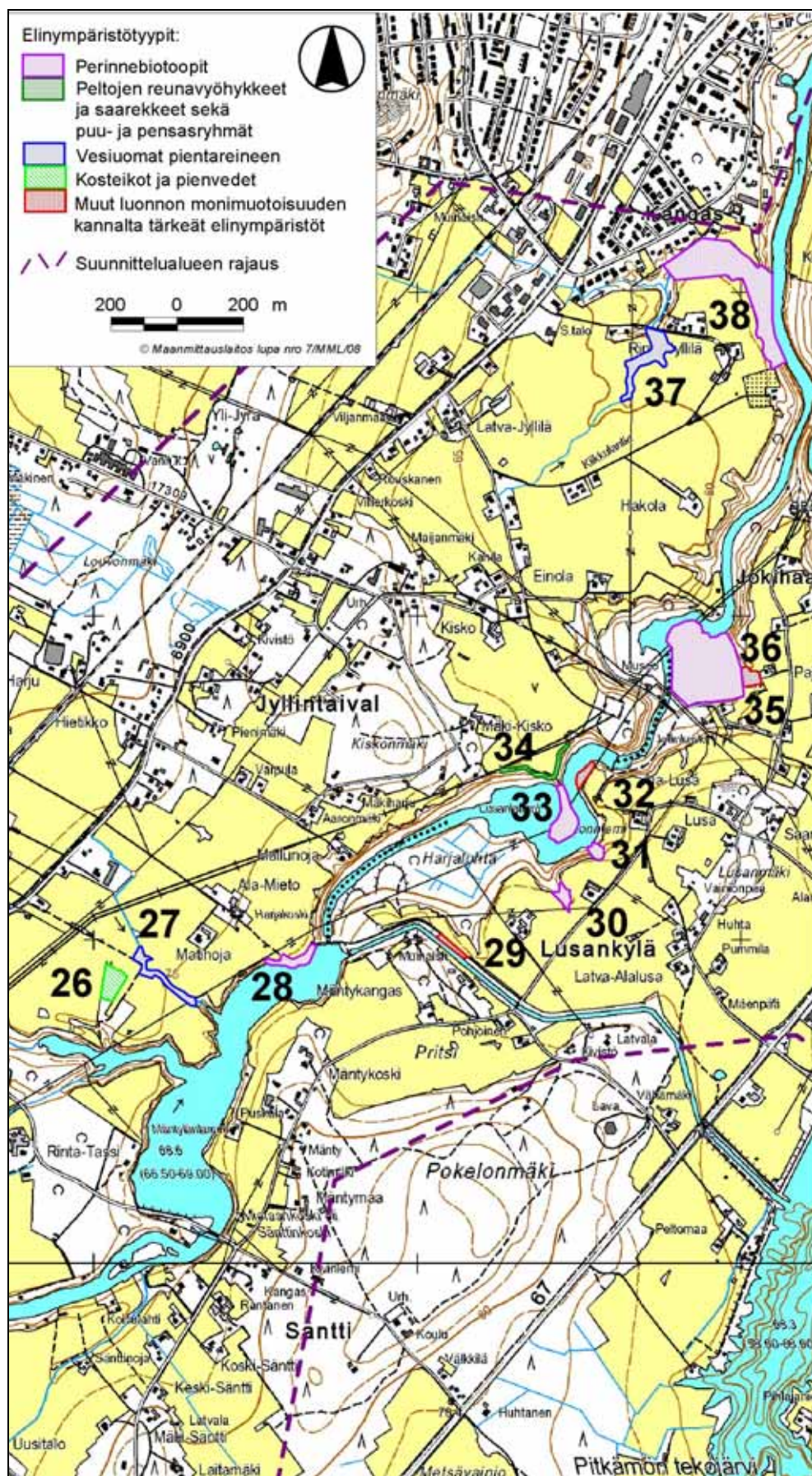
Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

7.3.6 Kohteet 39–49 (kartat 9–10)

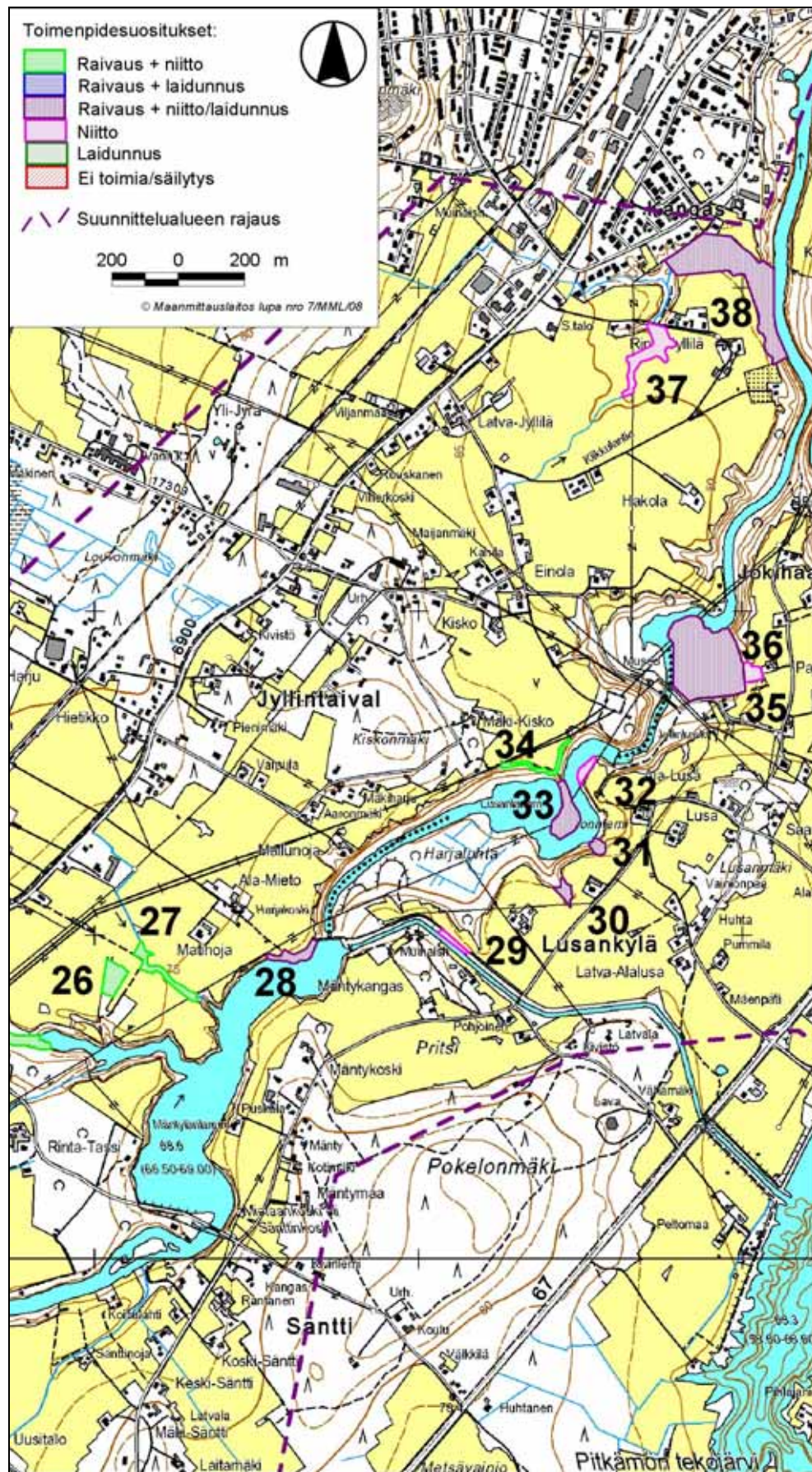
Kohde 39: Tulvaniitty

Kyrönjoen Saveenlahden idänpuoleisella rannalla sijaitsee yksi alueen harvoista tulvaniityistä (kuva 19). Niitty sijoittuu jokiuoman ulkokaarteeseen ja näkyy hyvin mäenrinteellä kulkevalta tieltä. Kosteaa heinä- ja suurruohokasvillisuutta kasvava joenrantaniitty on avoin lukuun ottamatta paikoin kasvavia pajuja. Kasvilajistoon kuuluvat mm. koiranputki, aito- ja hiirenvirna, niittynätkelmä, kastikat, metsäkurjenpolvi, nokkonen, korpikaisla, ranta-alpi, pullo- ja viiltosara, suoputki, ruokohelpi ja runsaana kasvava keltaängelmä. Alueen reunalla kasvaa myös tuomea. Niityn keskellä on joitakin veden täyttämiä lampareita. Kohdealueeseen sisältyy myös pellolle työntyvä lehtipuusaareke, jonka kerroksellisen puuston muodostavat koivu, tuomi, kiiltopaju ja harmaaleppä. Saarekkeen avoimessa keskiosassa kasvaa korkeaa heinäkavillisuutta. Alavalta niityltä nousee jyrkkä piennar tien varrella sijaitsevalle peltokaistaleelle. Pientareen rehevässä maaperässä kasvavat runsaana vadelma, lehtovirmajuuri, mesiangervo ja juolavehna. Tieltä niitylle avautuva maisema on vaarassa sulkeutua tienpientareella kasvavasta puustosta. Alue on merkitty avoimeksi niityksi jo vuoden 1936 pitäjänkarttaan.

Toimenpidesuositukset: Hoidon tavoitteena on niityn avoimena pitäminen sekä avoimen näkymän säilyttäminen ohi kulkevalta tieltä. Suositeltavia hoitotoimenpiteitä niityllä ja sen reuna-alueella ovat lehtipuuston ja pensaston raivaus.

Kartta 7. Kohteiden 27–38 elinympäristötyypit.

Kartta 8. Kohteiden 27–38 toimenpidesuosittukset.

Puusto tulisi raivata etenkin tien ja pellon pientareelta avoimen näkymän säilyttämiseksi. Niitylle voi jättää joitakin pajuja ja tuomia elävöittämään maisemaa, lisäämään luonnon monimuotoisuutta ja sitomaan maaperää. Rantaniityn omaleimaisen kasvilajiston ja kasvillisuuden vyöhykkeisyyden säilyminen ja kehittyminen vaatii perinteisiä hoitomuotoja eli säännöllistä laidunnusta tai niittoa. Lehtipuusaarekkeessa tavoitteena on saarekkeen reunan puu- ja pensaskerroksen monikerroksisuuden lisääminen ja lajistollisen monimuotoisuuden lisääminen. Lehtipuusaarekkeen reunapuustoa hoidetaan valikoidulla raivauksella siten, että reunan puustosta ja pensastosta tulee mahdollisimman monikerroksinen ja -lajinen. Reunavyöhykkeen hoidossa suositetaan etenkin marjovia lajeja. Puuston lomaan voidaan luoda niittymäisiä aukkopaiikkoja, joita jatkossa hoidetaan niittämällä tai niityn yhteydessä laiduntamalla.

Niitylle on suositeltu myös monivaikutteisen kosteikon perustamista (Myllykoski 2007). Kosteikko vähentää jokeen kohdistuvaa ravinne- ja kiintoainekuormaa sekä lisää luonnon monimuotoisuutta.

Erityistukimuoto: Raivaukseen, niittoon ja laidunnukseen voi hakea luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämisen tukea tai perinnebiotoopin hoidon tukea. Monivaikutteisen kosteikon perustamiseen voi hakea ei-tuotannollisten investointien tukea ja perustamisen jälkeiseen hoitoon monivaikutteisen kosteikon hoidon tukea.

Kohde 40: Perinnebiotooppi

Kurikankylässä sijaitseva, erityistuella hoidossa oleva perinnebiotooppi muodostuu metsälaitumesta ja niitystä (kohde 20). Kyrönjoen itäpuolella luoteeseen viettävä rinne on maisemallisella paikalla ohi kulkevaan kylätiehen nähden ja muodostaa arvokkaan kokonaisuuden lähistöllä sijaitsevien muiden pitkän historian omaavien kohteiden kanssa. Kohde rajautuu luoteessa peltoon ja lounaassa asutukseen. Kohteen maisemallista arvoa lisäävät vanhat kookkaat puut sekä tilakeskuksen rajalla kasvava kuusialta. Rinteeltä avautuu näkymä alapuolisille pelloille ja joelle. Alueella on laiduntanut lehmiä 1950-luvulta 1970-luvulle, jonka jälkeen alue jäi käyttämättömäksi. Vuosina 1999–2003 alue on toiminut lammaslaitumena. Nykyään sitä hoidetaan niittämällä. Avoimen niityn kasvillisuus on kookkaiden heinien ja ruohojen luonnehtimaa. Rehevillä suurruohoisilla alueilla valtalajeina ovat mesiangervo, huopaohdake, nurmilauha ja metsäkurjenpolvi. Niittykasvillisuus on edustavinta metsälaitumen läheisyydessä, jonka reuna muodostaa paahteisen ympäristön. Arvokkaan lajiston muodostavat kissankello, tuoksusimake, ahomansikka, päivänkakkara, nurmitädyke, aho-orvokki, poimulehti ja huomionarvoinen nurmitatar. Metsälaidun on tyypiltään lehtomaista kangasmetsää, jonka runsaassa pensaskerroksessa esiintyy mm. taikinamarjaa ja lehtokuusamaa. Aluskasvillisuudessa yleisimpiä lajeja ovat kultapiisku, käenkaali, nokkonen, mesiangervo ja kielo.

Toimenpidesuosituks: Hoidon tavoitteena on säilyttää perinnebiotoopin ominaispiirteet sekä ylläpitää ja kehittää niittylajistoa. Ilman hoitoa aluetta uhkaa rehevöityminen ja vesakoituminen. Suositeltavin tapa hoitaa aluetta on laidunnus. Vaihtoehtoisesti voidaan aluetta hoitaa niittämällä. Rehevän ja kookkaan kasvillisuuden vallitsevia alueita niitetään parhaaseen kukinta-aikaan, mahdollisesti jopa kaksi kertaa kesässä, maaperän köyhdyttämiseksi. Kuivia, lajistoltaan monimuotoisia niittylaikkuja niitetään vasta loppukesällä, kasvien kukinnan ja siementämisen jälkeen, jotta arvokas niittylajisto säilyisi elinvoimaisena.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 41: Hakamaa

Aronojan eteläpuolella tiehen rajautuva metsäinen mäki on vanhan, vuoden 1936 pitäjänkartan perusteella vanhaa hakamaata. Alueen maasto on kumpuilevaa viettäen jyrkästi pohjoispuolella virtaavaan Aronojaan sekä eteläpuolella kulkevalle tielle. Puusto on tasaikäistä harvennettua koivikkoa. Vanhasta hakamaasta muistuttavat ainoastaan alueen laidoille jääneet vanhat koivut, kuuset ja haavat. Muita puu- ja pensaslajeja ovat tuomi, pihlaja ja vadelma. Kenttäkerros on suurruohojen vallitsemää. Valtalajeja ovat metsäkurjenpolvi, koiranputki, lehtovirmajuuri, nokkonen, huopaohdake ja karhunputki. Suurruohojen seassa kasvaa myös edustavampaa niittylajistoa, kuten nurmitädykettä, niittyleinikkiä ja luhtamataraa sekä ahomansikkaa ja poimulehteä, jotka viittaavat alueen aikaisempaan käyttöhistoriaan.

Toimenpidesuosituks: Alue muodostaa arvokkaan kokonaisuuden ympärillä sijaitsevien muiden pitkän historian omaavien kohteiden kanssa, joten alueen hoito on perusteltua huolimatta siitä, että se on lähes kokonaan menettänyt hakamaiset piirteensä. Mahdollisia toimenpiteitä alueella voivat olla raivaus ja laidunnus. Maisemallista arvoa lisätään raivaamalla näkymää tieltä sekä tuomalla vanhoja, hakamaalle ominaisia puita esiin muun puuston ja pensaston peitosta. Tasaisena kasvavan koivikon lomaan voi luoda aukkoja lisäämään valoisuutta ja hakamaista vaikutelmaa. Laidunnus köyhdyttää rehevää maaperää ja luo siten olosuhteet hyönteisiä houkuttelevalle, monimuotoisemmalle niittykasvillisuudelle sekä mahdolliselle hakamaan alkuperäiskasvillisuudelle lisäten näin kohteen luontoarvoja. Lisäksi laidunnus kehittää alueen hakamaisia piirteitä. Vaihtoehtoisesti voidaan avoimia niittylaikkuja hoitaa niittämällä.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 42: Puronotko pientareineen

Syvällä notkossa virtaava Aronoja muodostaa peltojen keskelle monimuotoisen elinympäristön. Puro pientareineen toimii ekologisena käytävänä läheisten metsäsaarekkeiden välillä ja tarjoaa lisäksi pesä-, suoja- ja ruokailupaikkoja monille eliölajeille. Pientareiden kerroksellinen puusto ja pensasto elävöittävät maisemaa. Jyrkillä pientareilla haapojen, tuomien, kuusten, pihlajien, harmaaleppien ja pajujen lomassa kasvaa siellä täällä vanhoja koivuja. Rinteiden peltoon rajautuvan yläosan kenttäkerros on suurruohovaltaista. Yleisimpiä lajeja ovat pelto-ohdake, maitohorsma, pujo, koiranputki, mesiangervo, niittynätkelmä, hiirenvirna harakankello ja metsäkurjenpolvi. Vuoden 1936 pitäjänkartan perusteella notkon rinteet ovat aikoinaan olleet avointa niittyä.

Toimenpidesuosituks: Pientareiden jyrkkyys vaikeuttaa tavallisimpien hoitotoimenpiteiden toteutusta kohteella. Ihanteellista olisi pientareiden puuston osittainen harventaminen hakamaiseksi. Tasavälistä harvennusta vältetään. Puustoa ja pensastoa poistetaan avoimena säilyneiden niittylaikkujen ja vanhojen puiden ympäriltä. Raivauksessa säästetään vanhat lehtipuut, maisemallisesti kauniit puuyksilöt sekä laho- ja kolopuut. Puulajiston monimuotoisuutta lisätään suosimalla katajia ja lehtipuita sekä marjovia puita ja pensaita. Tavoitteena on monilajinen ja kerroksellinen reuna. Hoitoa täydennetään aluskasvillisuuden laidunnuksella tai niitolla, jottei alue raivauksen jälkeen pensoitu ja jotta niittylajisto kehittyisi edustavammaksi ja monilajisemmaksi. Vähintäänkin suositellaan peltoon rajautuvan niitty- ja pensasvyöhykkeen niittämistä ja avoimena pitämistä, jotta eri korkeudella rinteessä kasvavat puut ja pensaat ovat näkyvillä antaen notkon kasvillisuudesta kerroksellisen vaikutelman.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen, mikäli tuen edellyttämiä hoitotoimenpiteitä aiotaan kohteella tehdä. Muussa tapauksessa suositellaan vapaaehtoisuuteen perustuvaa reunavyöhykkeen niittoa ja avoimena pitämistä.

Kohde 43: Ojanotko pientareineen

Kaksi vierekkäistä ojanotkoa muodostaa laajan kumpuilevan niityn, jossa maasto viettää jyrkästi pellon reunalta notkoihin, loiveten notkojen pohjaa kohden. Ojanotkojen välissä on avoin niittykasvillisuuden peittämä kumpare. Ojat yhdistyvät metsän reunassa Aronojaksi. Kohde sijaitsee maisemallisella paikalla maantien varressa. Alueen kasvillisuus on pääasiassa korkeakasvuista suurruoho- ja heinäniittyä. Notkojen rehevällä pohjalla kasvaa runsaana maitohorsmaa. Pohjoisempaan virtaavan ojan etelään viettävällä aurinkoisella rinteellä on paikoin kuivempia, matalakasvuisia laikkuja, joilla kasvaa edustavampaa niittykasvillisuutta, kuten päivänkakkaraa, kisanakelloa, heinätahtimöä, lampaannataa, ahomansikkaa, nurmitädykettä ja poimulehteä. Molempien ojanotkojen etelään viettävillä paahteisilla pientareilla kasvaa useissa kohdissa myös pieniä ketoneilikkakasvustoja. Ketoneilikka kuuluu valtakunnallisesti silmälläpidettäviin lajeihin ja on alueellisesti uhanalainen mm. Kurikan alueella. Pohjoiseen viettävät varjoiset rinteet ovat metsäkurjenpolven ja koiranputken värittämät. Pohjoiseen rajautuvan pientareen yläosassa, pellon laidalla, kasvaa yksittäinen hienomänty. Myös tuomet, pihlajat ja marjapensaat muodostavat näyttäviä ryhmiä. Rehevöityminen ja umpeenkasvun merkinä kasvaa notkoissa pajua ja nuorta koivua.

Toimenpidesuosituks: Uhanalaisen lajin kasvupaikkana kohde tulisi saada hoidon piiriin mahdollisimman nopeasti. Hoidon tavoitteena on maaperää köyhdyttämällä luoda olosuhteet vaateliaammalle, monimuotoiselle niittylajistolle sekä estää aluetta uhkaava umpeenkasvu. Pajupensaat ja puuntaimet tulisi raivata avoimuuden lisäämiseksi. Tuomien, pihlajien sekä marjovien puiden ja pensaiden muodostamia ryhmiä tai yksittäisiä näyttäviä puita voi jättää paikoitellen elävöittämään maisemaa ja suojaksi linnustolle. Erityisesti maisemallisesti näyttävä mänty on tärkeä säilyttää. Niittykasvillisuutta kehitetään hyvin suunnitellulla laidunnuksella tai niitolla. Hoitoa suunniteltaessa tulee ottaa huomioon ketoneilikan esiintymän turvaaminen.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on perinnebiotoopin hoito tai luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 44: Hakamaa

Jalasjoen itäpuolella sijaitsee jyrkästi luoteeseen-lounaaseen viettävä rinne, joka avoimuudestaan ja niittylajistostaan päätellen on aikoinaan ollut avoin, hakamainen laidun (kuva 21). Kohde rajautuu luoteessa peltoon, lounaassa jokeen, kaakossa tiehen ja koillisessa Pitkämönluoman Natura-alueeseen. Hakamaisia piirteitä kohteelle tuovat vanhat yksittäiset koivut ja vanhojen koivujen muodostamat ryhmät. Kohteelle on näkyvyys ohi kulkevalta tieltä, joka on osa Pitkämön alueen kuntorataverkostoa. Alueen kasvillisuus on rehevää heinäsekaista suurruohonniittyä. Kenttäkerroksen yleisimpiin lajeihin kuuluvat mesiangervo, koiranputki, nurmitädyke, niittynätkelmä, metsäkurjenpolvi ja särmäkuisma sekä hakamaisessa osassa erityisesti kielo, lillukka, metsäkorte ja aitovirna. Kasvillisuus muuttuu rehevämmäksi rinteitä alaspäin mentäessä. Puustoa on lähinnä rinteiden laidoilla, pellon reunassa ja jokirannassa.

Toimenpidesuosituks: Hoidon tavoitteena on lisätä kohteen avoimuutta ja kehittää sen hakamaisia piirteitä sekä köyhdyttää maaperää niittylajiston monipuolistamiseksi. Rinteiden alaosissa sulkeutuneen puuston läpi voisi puustoa raivaamalla avata näkymiä joelle ja pellolle. Tasavälistä harvennusta tulee kuitenkin välttää. Harvennuksella pyritään avoimien alueiden ja puuryhmien vaihteluun. Rinteiden laella, hakamaisessa osassa nuorta puustoa poistetaan vanhojen puiden ympäriltä. Raivauksessa säästetään vanhat lehtipuut, maisemallisesti kauniit puuyksilöt sekä laho- ja kolopuut. Puulajiston monimuotoisuutta lisätään suosimalla katajia ja lehtipuita sekä marjovia puita ja pensaita. Aluskasvillisuuden laidunnuksella ja niitolla, jottei alue raivauksen jälkeen pensoitu ja jotta niittylajisto kehittyisi edustavammaksi ja monilajisemmaksi.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen tai perinnebiotoopin hoito.

Kohde 45: Uhanalaisen lajin esiintymä

Pitkämön leirikeskuksen ympäristössä kulkevan kuntoradan kupeessa sijaitsee avoin reheväkasvuinen rinne, joka talvisin toimii latupohjana. Rinteen kaakkoon viettävässä alaosassa on lounaaseen avautuva paahteinen metsän reuna-alue, jolla kasvaa valtakunnallisesti silmälläpidettävää ja alueellisesti uhanalaista ketoneilikkaa pienenä esiintymänä. Ketoneilikka on hento ja matalakasvuinen kasvi, joka vaatii niukkaravinteista maaperää ja valoa. Ketoneilikan ympärillä kasvaa myös muita kuivan niityn lajeja, kuten huopakeltanoa, rohtotädykettä, ahomansikkaa, päivänkakkaraa ja poimulehteä sekä myös rehevämmillä paikoilla viihtyvää hiirenvirnaa ja harakankelloa. Korkean puuston, mm. haapojen, tuomen, pajujen ja koi-vun, kehystämä aurinkoinen ja suojaisa rinne on erinomainen perhosniitty. Rintees-sä kasvaa runsaasti kukkivia mesikasveja, kuten koiranputkea, niittyleinikkiä, niit-tynätkelmää, hiirenvirnaa, metsäkurjenpolvea, harakankelloa, aitovirnaa, maito-horsmaa, mesiangervoa, päivänkakkaraa ja pietaryrttiä. Paahteista metsänreunaa lukuun ottamatta niityn kasvillisuus on korkeaa suuruoho- ja heinäkasvillisuutta.

Toimenpidesuosituks: Hoidon tavoitteena on säilyttää uhanalaisen ketonei-likan esiintymä elinvoimaisena sen elinympäristöä hoitamalla ja suojelemalla. Ke-toneilikka ja muut rinteen monimuotoisuutta lisäävät niittylajit hyötyvät alueen vuosittaisesta niitosta. Ketoneilikan kasvupaikalla niittäminen tulee kuitenkin tehdä vasta loppukesällä ketoneilikan kukinnan ja siementämisen jälkeen, jottei lajin esiintyminen vaarannu. Niittojäte tulee korjata pois paikalta.

Erityistukimuoto: Kohteelle ei voi hakea maatalouden ympäristötuen erityis-tukea, sillä se on kunnan omistuksessa eikä välittömästi liity maatalousympäris-töön. Sen sijaan kohdetta suositellaan hoidettavaksi alueen luonnon monimuotoi-suutta lisäävänä perhosniittynä ja uhanalaisen lajin esiintymispaikkana. Vuosittai-nen niitto voidaan tehdä esimerkiksi talkootyönä jonkin paikallisen yhdistyksen tai kunnan toimesta.

Kohde 46: Uhanalaisen lajin esiintymä

Niileskylässä Jalasjokeen rajautuvalla peltoalueella kasvaa valtakunnallisesti sil-mälläpidettävää ja alueellisesti uhanalaista musta-apilaa. Laji kasvaa runsaana avo-ojitetulla kesantopellolla, erityisesti avo-ojien varressa ja pientareilla. Muu ympä-ristön kasvillisuus on tavanomaista peltojen ja pientareiden ruoho- ja heinäkasvilli-suutta. Musta-apilan seuralaisina ovat mm. käenkukka, niittynurmikka, valkoapila, rönsyleinikki, peltosaunio, pelto-ohdake, polvipuntarpää ja harakankello.

Toimenpidesuosituks: Hoidon tavoitteena on säilyttää uhanalaisen musta-apilan esiintymä elinvoimaisena sen elinympäristöä hoitamalla ja suojelemalla. Musta-apila ja muut alueen monimuotoisuutta lisäävät niittylajit hyötyvät peltosar-kojen ja avo-ojien pientareiden vuosittaisesta niitosta. Niittäminen tulee tehdä kui-tenkin vasta syksyllä musta-apilan kukinnan ja siementämisen jälkeen, jottei lajin esiintyminen vaarannu. Niittojäte tulee korjata pois paikalta.

Erityistukimuoto: Kohteelle on mahdollista hakea luonnon ja maiseman mo-nimuotoisuuden edistämisen tukea, mikäli musta-apilaa esiintyy peltolohkolla riit-tävän laajalla ja yhtenäisellä alueella, erityistuen edellyttämien pinta-alojen mu-kaan.

Kuva 19. Kyrönjoen ulkokaarteessa sijaitseva tulvaniitty edustaa alueelle harvinaista elinympäristötyyppiä (kohde 39).

Kuva 20. Peltoon rajautuva hoidettu perinnebiotooppi erottuu maisemasta viehättävällä tavalla (kohde 40).

Kuva 21. Vanhat, alaosaan oksaiset koivut ja runsas niittykasvilisuus kertovat alueen historiasta entisenä laitumena (kohde 44).

Kohde 47: Uhanalaisen lajin esiintymä

Moljakan hevostenuittopaikalle vievän tien varrella kasvaa valtakunnallisesti silmälläpidettävää ja alueellisesti uhanalaista ketoneilikkaa. Tie laskee jyrkästi jokea kohti, peltojen väliseen notkoon. Lajin esiintymä sijaitsee pellolta tielle viettävällä aurinkoisella pientareella, tien pohjoispuolella. Suurin kasvusto on maapaljastumalla, jossa valoa on riittävästi ja muita kilpailijoita vähän. Ketoneilikan seuralaisina ovat mm. siankärsämä, niittynätkelmä ja heinätähtimö. Ketoneilikka esiintyy myös lännempänä, pieninä kasvustoina päivänkakkaroitten ja nurmipuntarpään lomassa kohdassa, joka on vaarassa kasvaa umpeen. Tietä alaspäin mentäessä tielle viettävä törmä levenee, kasvillisuus on rehevämpää ja alkaa vähitellen muuttua avoimesta sulkeutuneeksi. Sulkeutuneessa osassa rinnettä tiehen rajautuva rinteen alaosa kasvaa tiheää ja vanhaa havupuustoa. Rinteen peltoon rajautuva yläosa on sitä vastoin puoliavointa, hakamaista reunavyöhykettä, jota koristavat harvakseltaan kasvavat vanhat koivut. Avointen niittymäisten alueiden umpeenkasvuun viittaavat paikoitellen esiintyvät rehevät kasvillisuuslaikut, maitohorsma sekä koivun, harmaalepän ja kuusen taimet. Kenttäkerroksen kasvillisuus on heinävaltaista. Eri-tyisen runsaana esiintyy nurmipuntarpäätä. Korkeasta heinästä huolimatta kohteen avoimen pientareen osalla sekä hakamaisella reunavyöhykkeellä esiintyy ketoneilikan lisäksi monimuotoista niittylajistoa. Yleisimpiä lajeja ovat ahomansikka, harakankello, niittynätkelmä, päivänkakkara, pietaryrtti, metsäkurjenpolvi, rohtotädyke, heinätähtimö, aivotirna, lillukka, aho-orvokki ja nuokkuhelmikkä.

Toimenpidesuosituks: Hoidon tavoitteena on säilyttää uhanalaisen ketoneilikan esiintymä elinvoimaisena sen elinympäristöä hoitamalla ja suojelemalla. Tärkeä on myös palauttaa ja säilyttää sekä kohteen avoimuus niittymäisellä pientareella että hakamaisuus puoliavoimella reunavyöhykkeellä. Puun taimien raivauksen jälkeen kohde vaatii niittykasvillisuuden säännöllistä niittoa. Ketoneilikka ja muut alueen monimuotoisuutta lisäävät niittylajit hyötyvät vuosittaisesta niitosta. Niittäminen tulee tehdä kuitenkin vasta loppukesästä ketoneilikan kukinnan ja siementämisen jälkeen, jottei lajin esiintyminen vaarannu. Niittojäte tulee korjata pois paikalta.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 48: Pitkäkosken niitty

Pitkäkosken niitty on inventoitu perinnebiotoopiksi 1990-luvulla suoritettussa valtakunnallisessa perinnebiotooppikartoituksessa (Kekäläinen & Molander 2003). Niitty sijaitsee Niileskylässä, Jalasjoen Pitkäkosken rannalla. Vielä inventointien aikaan 1990-luvulla hoidettiin niittyä perinteiseen tapaan. Niittyä niitettiin heinäkuun lopulla, minkä jälkeen sitä käytettiin laitumena. Niittyä ei ole lannoitettu, mutta sen pintaa on joskus rikottu äkeellä. Kasvillisuudeltaan niitty on tuoretta ruohojen kirjavoimaa heinäniittyä, jolla inventoinnin aikana havaittuja lajeja ovat olleet mm. nurmitatar, musta-apila, purtojuuri, käenkukka, kissan- ja harakankello, jänönsara, kalvassara ja ahomansikka. Tällä hetkellä niitty on hoidon puutteessa rehevöitynyt ja on kasvamassa umpeen. Valtalajeja ovat mesiangervo, metsäkurjenpolvi, koiranputki, lehtovirmajuuri ja niittyleinikki sekä runsaasti tilaa vallannut paju. Kohteen itäpuolella, rannan läheisyydessä on vielä paikoin matalakasvuisia, kuivempia niittylaikkuja. Niityllä tavataan vielä edustavaa niittylajistoa, kuten poimulehteä, ojakellukkaa, harakankelloa, hiirenvirnaa, niittynätkelmää, ojakärsämöä, päivänkakkaraa ja ahomansikkaa.

Toimenpidesuosituks: Monipuolinen kasvillisuus ja niityn avoimuus voidaan palauttaa ja säilyttää raivaamalla pajut ja puiden taimet sekä säännöllisesti niittämällä tai laiduntamalla niittyä. Niitettäessä tulee niittojäte korjata pois.

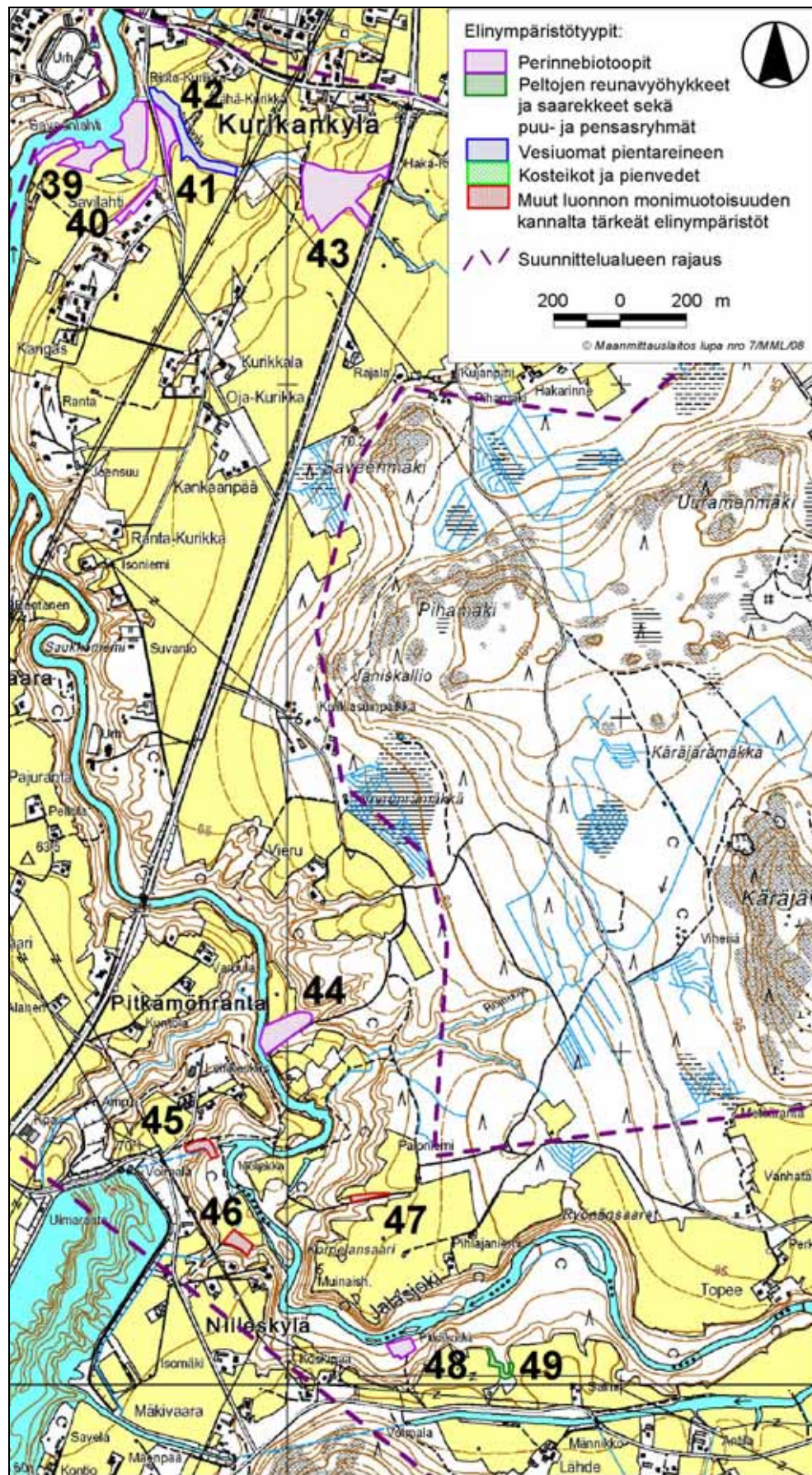
Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on perinnebiotoopin hoito.

Kohde 49: Pellon ja metsän välinen reunavyöhyke

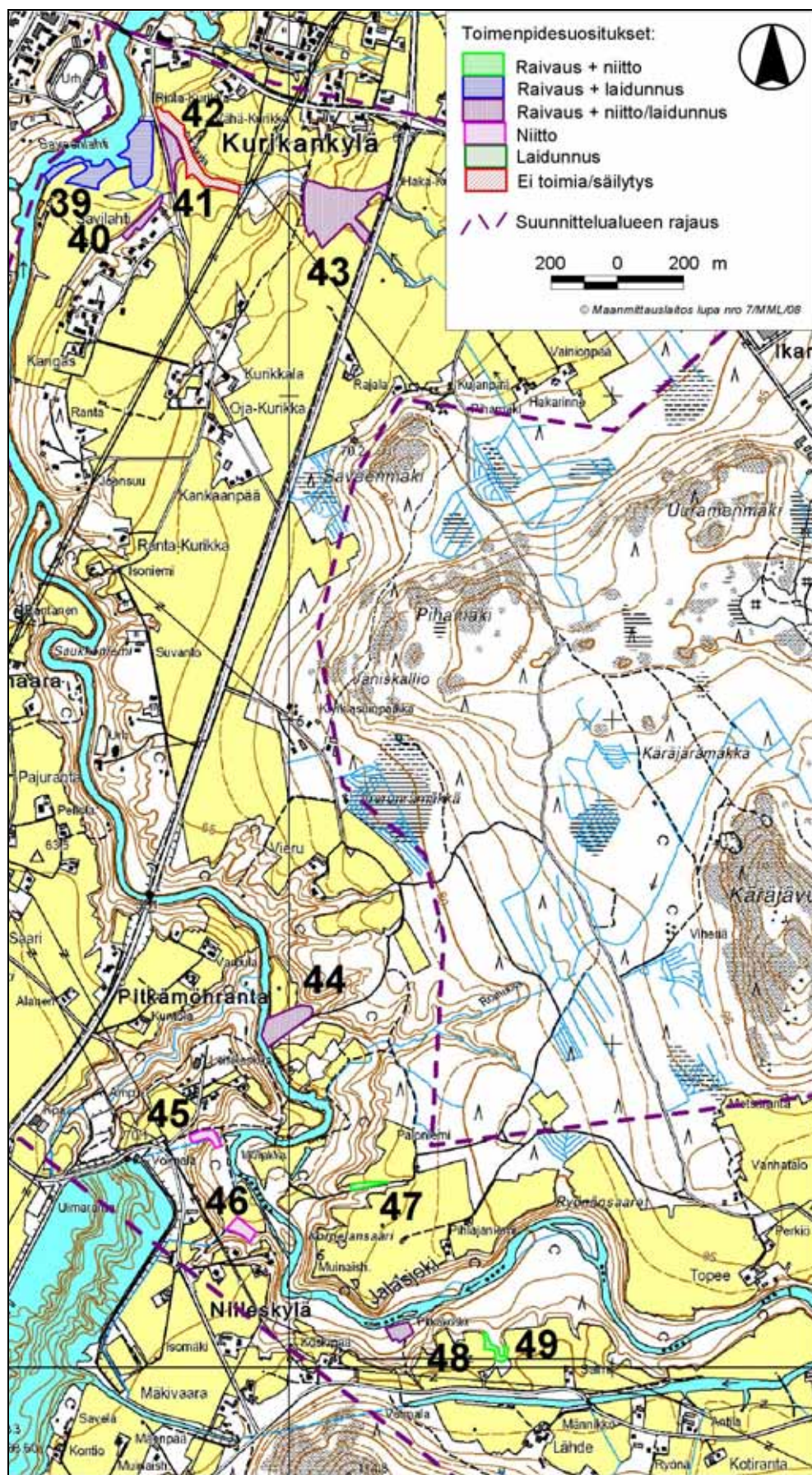
Kohde sijaitsee maisemallisella paikalla Myllykylästä Niileskylään vievän tien varrella. Kohde on pellolta jokea kohti laskevan metsäisen notkelman puoliavoin reunavyöhyke. Puuston varjoon jääneet pylväsmäiset katajat kertovat reunavyöhykkeen olleen joskus avoimempi. Idänpuoleisessa kulmassa on komea vanha kuusi ja kataja. Pellon ja metsän välisen puoliavoimen reunavyöhykkeen kasvillisuus on korkeaa suurruoho- ja heinäniittyä. Niittyvyöhyke ulottuu ladon vieritse tielle saakka. Niittylajistoon kuuluvat nurmipuntarpää, koiranputki, harakankello, metsäkurjenpolvi, päivänkakkara, niittynätkelmä ja koiranheinä. Kaunis reunavyöhyke sisältää myös hienoja puu- ja pensasyksilöitä. Reunapuustoon ja pensastoon kuuluvat mänty, pihlaja, kataja, koivu, vadelma, kuusi, tuomi, harmaaleppä ja paju. Kohteen edustalla sijaitsevan ladon luona kasvaa myös lehtikuusi. Notkelman puusto on komeaa ja harvaa koivu- ja mäntymetsää.

Toimenpidesuosituks: Avoimella niittykasvillisuutta kasvavalla reunavyöhykkeellä hoidon tavoitteena on avoimuuden säilyttäminen ja lisääminen sekä maaperän ravinteisuuden vähentäminen. Avoimet alueet voidaan niittää kaksi kertaa kesässä. Niiton voi ulottaa myös puuston lomaan ulottuville, jo olemassa oleville tai perustetuille, niittylaikuille, jotka tuovat vaihtelua metsän reunaan. Reunapuustoa raivataan harkiten siten, että reunasta tulee mahdollisimman kerroksellinen ja monilajinen. Pylväsmäisten katajien ympärille raivataan tilaa ja maisemallisia yksittäisiä puita ja pensaita korostetaan niiden ympäristöä raivaamalla ja niittämällä.

Erityistukimuoto: Kohteelle soveltuva erityistukimuoto on luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kartta 9. Kohteiden 39–49 elinympäristötyypit.

Kartta 10. Kohteiden 39–49 toimenpidesuosittukset.

Kirjallisuus

- Arkkitehti- ja insinööritoimisto Motiivi Oy 2003: Pitkämön alueen virkistyskäytön kehittäminen – Kurikka. 65 s.
- Arkkitehti- ja insinööritoimisto Motiivi Oy 2001: Maakunnallisesti arvokkaat maisema- ja kulttuuri-alueet 2001 – Yleisselvitys. – Etelä-Pohjanmaan liitto. 40 s.
- Haaranen, T., Partanen, H. & Tarvainen, A. 2007: Maatalouden ympäristötuen erityistuet – Luonnon ja maiseman monimuotoisuus, perinnebiotoopit. – Maa- ja metsätalousministeriö. 20 s.
- Heikkilä, M. (toim.) 2002: Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitteluopas. – Maa- ja metsätalousministeriö & Ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen Ympäristö 591. 58 s.
- Heinonen, A. 2005: Töyrällä ja lakialla – Maatalouden erityisympäristötukisopimukset maiseman ja luonnonhoidon välineenä Etelä-Pohjanmaalla. – ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Etelä-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus & Etelä-Pohjanmaan TE-keskus, Maaseutuosasto, Seinäjoki. 31 s.
- Jormola, J., Harjula, H. & Sarvilinna, A. (toim.) 2003: Luonnonmukainen vesirakentaminen – Uusia näkökulmia vesistösuunnitteluun. – Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 631. 168 s.
- Kekäläinen, H. & Molander, L.-L. 2003: Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan perinnemaisemat. – Länsi-Suomen ympäristökeskus. Alueelliset ympäristöjulkaisut 250. 319 s.
- Lounais-Suomen ympäristökeskus & Maa- ja metsätalousministeriö 2007: Reunavyöhykkeiden ja metsäsaarekkeiden hoitokortti. – Vammalan kirjapaino Oy. 4 s. [esite]
- Luomaranta, A., Planting, A. & Savea, T. 1994: Luonnonsuojelullisesti ja kalataloudellisesti arvokaiden pienvesien inventointi Vaasan vesi- ja ympäristöpiirin alueella 1994. – Vaasan vesi- ja ympäristöpiiri. 32 s.
- Maa- ja Vesi Oy 1994: Keskustan osayleiskaava – Selostus 2.5.1994. – Kurikan kaupunki. 50 s.
- Museovirasto, Etelä-Pohjanmaan liitto, Keski-Pohjanmaan liitto & Pohjanmaan liitto 1998: Esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla. – Oy Kauppapaino, Vaasa. 184 s.
- Myllykoski, M. 2007: Kosteikkopaikkojen kartoitus Kyrönjoen valuma-alueella. – Länsi-Suomen ympäristökeskus. 47 s.
- Partanen, H. (toim.) 2007: Maisemalaiduntaminen – Opas käytännön toteuttamiseen. – Maa- ja metsätalousministeriö. 26 s.
- Partanen, H., Turtola, A., Heikkilä, T. & Helenius, J. (toim.) 1997: Viljelyalueiden luonto. – Maa- ja metsätalousministeriö. 23 s.
- Pirttiniemi, N. 2008: Pitkämönluoman Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. – Länsi-Suomen ympäristökeskus & Euroopan aluekehitysrahasto. 18 s. Käsikirjoitus.
- Priha, M. (toim.) 2003:
 - Perinnebiotooppien hoitokortti 1 – Laidunnus.
 - Perinnebiotooppien hoitokortti 2 – Niitto.
 - Perinnebiotooppien hoitokortti 3 – Peruskunnostus.
 - Perinnebiotooppien hoitokortti 5 – Perinnebiotooppien hoidon suunnittelu.
 - Perinnebiotooppien hoitokortti 6 – Tuoreet niityt ja kedot.
 - Perinnebiotooppien hoitokortti 7 – Hakamaat ja metsälaitumet.
 - Perinnebiotooppien hoitokortti 9 – Järven- ja joenrantaniityt, jokivarsien tulvaniityt.Suomen ympäristökeskus & Maa- ja metsätalousministeriö. 4 s. [esite]
- Priha, M. & Borg, O. (toim.) 2003: Perinnebiotooppien hoitokortti 4 – Kulotus. – Suomen ympäristökeskus & Maa- ja metsätalousministeriö. 4 s. [esite]

- Puustinen, M. & Jormola, J. 2007: Maatalouden ympäristötuen erityistuet – Monivaikutteisen kosteikon hoito. – Maa- ja metsätalousministeriö. 8 s.
- Ranto, M. 1999: Kurikan–Ilmajoen jokimaisemasuunnitelma. – Länsi-Suomen ympäristökeskus. Alueelliset ympäristöjulkaisut 122. 123 s.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 432 s.
- Savea-Nukala, T., Rautio, L. M., Aaltonen, E.-K. & Seppälä, M. 1999: Kyrönjoki – Elävä joki. – Kyrönjoen neuvottelukunta, Länsi-Suomen ympäristökeskus & Pohjanmaan vesiensuojeluyhdistys ry. 35 s.
- Savea-Nukala, T., Rautio, L. M. & Seppälä, M. 1997: Kyrönjoen tila ja vesiensuojelun taso. – Länsi-Suomen ympäristökeskus. Alueelliset ympäristöjulkaisut 16. 167 s.
- Schulman, A. (toim.) 2007: Perinnebiotooppien hoitokortti 10 – Tuottoa perinnebiotooppien hoitamisesta. – Suomen ympäristökeskus, Lounais-Suomen ympäristökeskus, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, Maa- ja metsätalousministeriö & Ympäristöministeriö. 8 s. [esite]
- Seppälä, S.-L. 2006: Perinnemaisemien yhteys varhaiseen asutus- ja maankäyttöhistoriaan. – Ympäristöministeriö. Suomen ympäristö 1/2006. 112 s.
- Tiainen, J., Kuussaari, M., Laurila, I. P. & Toivonen, T. (toim.) 2004: Elämää pellossa – Suomen maatalousympäristön monimuotoisuus. – Edita Publishing Oy, Helsinki. 366 s.
- Valpasvuo-Jaatinen, P. 2007: Maatalouden ympäristötuen erityistuet – Suojavyöhykkeen perustaminen ja hoito. – Maa- ja metsätalousministeriö. 12 s.
- Valtioneuvoston asetus luonnonhaittakorvauksista ja maatalouden ympäristötuista vuosina 2007–2013 4.4.2007/366.

KUVAILULEHTI

<i>Julkaisija</i>	Länsi-Suomen ympäristökeskus			<i>Julkaisuaika</i> Huhtikuu 2008
<i>Tekijä(t)</i>	Johanna Kullas			
<i>Julkaisun nimi</i>	Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma, Kurikka			
<i>Julkaisusarjan nimi ja numero</i>	Länsi-Suomen ympäristökeskuksen raportteja 4			
<i>Julkaisun teema</i>				
<i>Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut</i>				
<i>Tiivistelmä</i>	<p>Maaseudun perinteinen maisema ja luonto ovat muotoutuneet vuosisatojen aikana erilaisten maan- käyttötapojen tuloksena. Perinteinen maatalous on rikastuttanut maisemakuvaa ja luonut viljelyalueille tunnusomaisen kasvi- ja eläinlajiston. Maatalousympäristön maisema on kuitenkin viime vuosikymmenien aikana muuttunut yksipuolisemmaksi ja luonnon monimuotoisuus on vähentynyt. Tällä hetkellä maatalousalueiden ympäristönhoitoa edistetään lähinnä maatalouden ympäristötukijärjestelmän avulla. Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelman tarkoituksena on kartoittaa maiseman ja luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät kohteet sekä ohjata ja tehostaa kohteiden hoitoa. Tavoitteena on, että maanomistajat hoitaisivat kohteita maatalouden ympäristötuen erityistuen turvin.</p> <p>Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelmia alettiin toteuttaa maa- ja metsätalousministeriön rahoituksella valtakunnallisesti vuonna 2003. Kurikkaan vuonna 2008 valmistunut yleissuunnitelma on kuudes Länsi-Suomen ympäristökeskuksen alueella toteutettu hanke. Yleissuunnitelma laadittiin yhteistyössä alueella toimivien viranomaisten ja viljelijöiden kanssa.</p> <p>Kurikan noin 4000 hehtaarin suuruiselta yleissuunnittelualueelta inventoitiin kesän 2007 maastotöiden aikana yhteensä 49 luonnon monimuotoisuuden ja maiseman kannalta tärkeää kohdetta. Tyypillisiä kohteita Kurikassa olivat pienialaiset perinnebiotoopit, kuten hakamaat ja tuoreet niityt, metsien reunavyöhykkeet, oja- ja purootkot pientareineen sekä vanhoille savenottopaikoille kehittyneet kosteikot. Kohteille annettiin toimenpidesuosituksia, joita maanomistajat voivat halutessaan toteuttaa. Hoidon rahoittamiseksi ehdotettiin kohteille sopivaa erityistukimuotoa. Huomiota kiinnitettiin myös jokivarren avoimien viljelyaukeiden maisemalliseen merkitykseen. Perinteisen maatalousympäristön maiseman säilyttämiseksi annettiin toimenpideohjeita.</p>			
<i>Asiasanat</i>	Maatalousympäristö, luonnon monimuotoisuus, ympäristötuen erityistuki, perinnebiotoopit, Kurikka, maisema			
<i>Rahoittaja/ toimeksiantaja</i>	Maa- ja metsätalousministeriö			
	ISBN 978-953-11-3065-6 (nid.)	ISBN 978-953-11-3066-3 (PDF)	ISSN 1796-1912 (pain.)	ISSN 1796-1920 (verkoj.)
	<i>Sivuja</i> 67	<i>Kieli</i> Suomi	<i>Luottamuksellisuus</i> Julkinen	<i>Hinta (sis. alv 8 %)</i>
<i>Julkaisun myynti/ jakaja</i>	Länsi-Suomen ympäristökeskus, Koulukatu 19/PL 262, 65101 Vaasa, puh. 020 490 5257, faksi 020 490 5251, sähköposti neuvonta.lsu@ymparisto.fi, www.ymparisto.fi/lsu/julkaisut			
<i>Julkaisun kustantaja</i>				
<i>Painopaikka ja -aika</i>	Yliopistopaino, Helsinki 2008			

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare	Västra Finlands miljöcentral	Datum April 2008		
Författare	Johanna Kullas			
Publikationens titel	Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma, Kurikka (Översiktsplan för naturens mångfald inom jordbruksområden, Kurikka)			
Publikationsserie	Västra Finlands miljöcentrals rapporter 4			
Publikationens tema				
Publikationens delar/ andra publikationer inom samma projekt				
Sammandrag	<p>Det traditionella landskapet och den traditionella naturen på landsbygden har under århundradena formats som ett resultat av olika sätt att använda marken. Det traditionella jordbruket har berikat landskapsbilden och skapat ett växt- och djurliv som är kännetecknande för odlingsområden. Landskapet inom jordbruksmiljön har dock förändrats under de senaste årtiondena och blivit mera ensidigt och naturens mångfald har minskat. För närvarande främjas miljövården inom jordbruksområden främst med hjälp av miljöstödssystemet för jordbruket. Syftet med en översiktsplan över naturens mångfald inom jordbruksområden är att kartlägga de objekt som är viktiga för mångfalden inom landskapet och naturen samt att styra och effektivisera skötseln av objekten. Målet är att markägarna skall sköta objekten med hjälp av jordbrukets specialmiljöstöd.</p> <p>Översiktsplanerna för naturens mångfald inom jordbruksområden började förverkligas på riksomfattande nivå med hjälp av finansiering från jord- och skogsbruksministeriet år 2003. Översiktsplanen som blev färdig för Kurikka år 2008 är det sjätte projektet som genomförts på Västra Finlands miljöcentrals område. Översiktsplanen utarbetades i samarbete med myndigheterna och odlarna som är verksamma på området.</p> <p>På det ca 4000 hektar stora området för översiktsplanering i Kurikka inventerades under terrängarbetet sommaren 2007 sammanlagt 49 objekt som är viktiga för naturens mångfald och landskapet. Typiska objekt utgjordes dessutom av små vårdbiotoper, såsom hagmarker och färska ängar, skogarnas kantzoner, svackor längs med diken och bäckar med tillhörande renar samt våtmarker som uppstått på platser där man tidigare utvunnit lera. Skötselåtgärder föreslogs för de olika objekten, vilka markägarna kan genomföra om de så vill. För att finansiera skötseln av objekten föreslogs lämpliga former för specialstöd. Man fäste särskild uppmärksamhet vid den landskapsmässiga betydelsen hos de öppna odlingsområdena i ådalen. För att bevara det traditionella landskapet inom jordbruksmiljön gavs markägarna åtgärdsrekommendationer.</p>			
Nyckelord	Jordbruksmiljö, naturens mångfald, specialmiljöstöd, vårdbiotoper, Kurikka, landskap			
Finansiär/ uppdragsgivare	Jord- och skogsbruksministeriet			
	ISBN 978-953-11-3065-6 (hft.)	ISBN 978-953-11-3066-3 (PDF)	ISSN 1796-1912 (print)	ISSN 1796-1920 (online)
	Sidantal 67	Språk Finska	Offentlighet Offentlig	Pris (inneh. moms 8 %)
Beställningar/ distribution	Västra Finlands miljöcentral, Skolhusgatan 19/PB 262, 65101 Vasa, tfn 020 490 5257, fax 020 490 5251, e-post neuvonta.lsu@ymparisto.fi, www.miljo.fi/lsu/publikationer			
Förläggare				
Tryckeri/ tryckningsort och -år	Universitetstryckeriet, Helsingfors 2008			